

СА «ЗВЯЗДОЙ» — ПА ЖЫЦЦІ!

Table with subscription rates for different periods and quantities. Columns: Індэкс, месяц, III квартал, паўгоддзе. Rows: 63850 (індывідуальны), 63145 (інд. для ветэранаў вайны, пенсіянераў), 63858 (ведамасны), 63239 (ведамасны, для ўстаноў міністэрстваў аховы здароўя, адукацыі і культуры).

Заставайцеся з намі!

ЗВЯЗДА

БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

26 Чэрвеня 2010 г. СУБОТА № 123 (26731)

Кошт 650 рублёў

ВЫДАЁЦЦА 39 ЖНІўНЯ 1917 г.

За вамі будучыня Беларусі

Дарагія юнакі і дзяўчаты! Сярдэчна вінушу вас з Днём моладзі. Сёння вы — самая актыўная частка грамадства са сваім святапоглядом, новымі меркаваннямі, імкненнем зрабіць свет лепшым. На маладзкіх грамадзян краіны ускладзены многія надзеі. Вам трэба прымяжаць эканамічны і інтэлектуальны патэнцыял Беларусі, захоўваць яе ўнікальную гісторыка-культурную спадчыну, клапаціцца аб працаўніках.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА.

АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА ЗАПАТРАБАВАЎ ПРЫПЫНІЦЬ ТРАНЗІТ РАСІЙСКИХ НАФТЫ І ГАЗУ Ў ВЫПАДКУ НЕАПЛАТЫ ПАСЛУГ «ГАЗПРАМАМ» У НАЙБЛІЖэйшыя СУТКІ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка запатрабаваў прыпыніць транзіт расійскіх нафты і газу ў выпадку неаплаты «Газпрамам» у поўным аб'ёме ў найбліжэйшыя суткі прадстаўленых паслуг. Аб гэтым кіраўнік беларускай дзяржавы заявіў учора на нарадзе па супрацоўніцтву з Кітаем, перадае БЕЛТА.

«Яшчэ раз папярэджваю ўрад: неаплата «Газпрамам» у поўным аб'ёме паслуг у найбліжэйшыя суткі павінна прывесці да прыпынення ўсялякіх паслуг для Расійскай Федэрацыі па транспарціроўцы вуглевадароднай сыравіны — і нафты, і газу», — падкрэсліў Прэзідэнт. «У вас ёсць магчымасць — дамаўляйцеся, але тэрмін вам — двое сутак, і я учора гэта сказаў прэм'еру і віцэ-прэм'еру», — дадаў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка запатрабаваў прыпыніць транзіт расійскіх нафты і газу ў выпадку неаплаты «Газпрамам» у поўным аб'ёме ў найбліжэйшыя суткі прадстаўленых паслуг. Аб гэтым кіраўнік беларускай дзяржавы заявіў учора на нарадзе па супрацоўніцтву з Кітаем, перадае БЕЛТА.

«Яшчэ раз папярэджваю ўрад: неаплата «Газпрамам» у поўным аб'ёме паслуг у найбліжэйшыя суткі павінна прывесці да прыпынення ўсялякіх паслуг для Расійскай Федэрацыі па транспарціроўцы вуглевадароднай сыравіны — і нафты, і газу», — падкрэсліў Прэзідэнт. «У вас ёсць магчымасць — дамаўляйцеся, але тэрмін вам — двое сутак, і я учора гэта сказаў прэм'еру і віцэ-прэм'еру», — дадаў Аляксандр Лукашэнка.

Аляксандр Лукашэнка назначыў Мікалая Ладуцкага мэрам Мінска

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка сваім указам 25 чэрвеня назначыў Мікалая Ладуцкага старшынёй Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Меры бяспекі ў Дзень Незалежнасці будуць узмоцнены

Аб гэтым БЕЛТА паведамілі ва ўпраўленні аховы правапарадку і прафілактыкі УУС Міннаблвыканкома.

«Прапускныя пункты будуць арганізаваны на падыходах да месцаў гулянняў, гэта сувесветная практыка. Галоўная задача — забяспечыць бяспеку людзей і правесці мерапрыемствы ў нармальнай, спакойнай абстаноўцы».

Уважліва на ўсе масавыя мерапрыемствы можна будзе пасля правяркі ручной паклажы і асабістага надгляду з выкарыстаннем тэхнічных сродкаў. Грамадзянам забараняецца праносіць прадметы, прыстасаваныя для прычынення цялесных пашкоджанняў, шклян, металічных тараў, спіртных і слабаалкагольных напіткаў, піратэхніку, а таксама гравескую ручную паклажу.

«СЯМНАЦЦАЦЬ НА ДЗЕВЯТНАЦЦАЦЬ — І ТРАКТАР ГАТОВЫ!»

«Жыццё прымушала выдумляць», — кажа жыхар вёскі Язэна Мёрскага раёна Мікалай Пятровіч Шчарбіцкі, запускаючы свой самаробны трактар, якому ад часу зборкі без малага трыццаць гадоў (каб жа гэта доўга служылі калгасніцы). Рухавік працуе роўна, мякка, быццам чакае, калі гаспадар адчыніць дзверцы кабіны, уключыць перадачу і націсне на газ.

Цяпер самаробным трактарам нікога не здзівілі, а вось у пачатку васьмідзясятых гэтыя ноу-хаў выклікалі непадробную цікавасць, і, як правіла, тэхнікі і механікі ад Бога тое-сёе абавязкова выдумлялі. Каб нежг спрасціць фізічную працу і палегчыць жыццёвае жыццё. Вось і Мікалай Шчарбіцкі не сядзеў без справы, заўсёды тэстуючы выдумляў, удасканальваў, а трактар свой і дагэтуль мадэрнізуе.

Першую рапрапанову ў рэалізаваў яшчэ ў першым класе, калі забудуі дом ручку і на аловак прывязваў гэта, — прыгвадза Шчарбіцкі. — А запомніў таму, што настаўнік па паэты выстаўіў з класа і я адкрыў дзірачку плакаў.

Сёння — Дзень работнікаў пракуратуры

ЗА КІРАВАННЕ ПАД ГРАДУСАМ — КАНФІСКАЦЫЯ АўТАМАБІЛЯ?

— Рыгор Аляксеевіч, гэта прадае, што ў Петрыкушынскім раёне ва ўсё ідуць пошукі бялагіх рэскажы, калі ласка, больш падрабязна пра гэта адзначна смелую ініцыятыву мадэрнізацыі пракуратуры. І ці варта, на ваш погляд, практыкаваць падобнае ў іншых раёнах Беларусі?

ЗА АПОШНЯЯ некалькі гадоў ад Генеральнай пракуратуры з'яждзіла дастаткова шмат нестандартных ініцыятыў. Адна з апошніх — вядзіць чыноўнікаў на экскурсію ў турму — прыжылася надзвычай хутка і актыўна ўкраянаецца ў розных раёнах краіны. Напярэдадні прафесійнага свята «Звязда» сустрэлася з Генпракураром Беларусі Рыгорам ВАСІЛЕВІЧАМ.

— Зараб адзіночкі маці, пазбаўленых бацькоўскіх правоў, у большасці выпадкаў не дазваляе цалкам кампенсавать выдаткі, якія нясе дзяржава на ўтрыманне іх дзяцей. Бялагічныя ж таты, атрымліваючы, за ўхіленне ад выхавання зусім ніякай адказнасці не нясуць. Вось пракуратура раёна і вырашыла ўстанавіць справядлівасць і ініцыявала іх пошук. Зна-

— Працягнуць дзіцячую тэму. Паўны час шмат размоў было пра неабходнасць стварэння ювенальных судов, дзе б разглядаліся выключна справы 14-16 гадовыя дзіцяці. Што вы думаеце наконт гэтага планавага новаўвядзення?

— Міністэрствам юстыцыі ўжо распрацаваны праект указа канцэпцыі ювенальнай юстыцыі. Але асабіста я лічу, што, незалежна ад таго, будзе прыняты гэты нарматыўна-прававы акт ці не, трэба займацца падрыхтоўкай суддзяў, якія б спецыялізаваліся на разглядае ў дзедаў паўналетняга парадку на пару з маці сваіх дзяцей кампенсуюць выдаткі на іх утрыманне. Есць ужо некалькі станаючых прыкладаў, калі мужчыны добраахвотна забіралі дзяцей і дзяцей займаюцца іх выхаваннем. Цяпер адназначна адказу гэтаму даволі-такі нестандартнаму кроку я пакуль што не стаў бы.

— Зараз у Міністэрстве ўнутраных спраў разглядаецца магчымасць увядзення адказнасці мужчын за выкарыстанне паслуг прастытуткаў. Што вы думаеце наконт гэтай ініцыятывы Генпракуратуры?

— Да гэтай ініцыятывы Генпракуратура не мае ніякага дачынення. Скажу толькі адно: гэта пытанне — далікатнае і вельмі няпростое — трэба дасканала прапрацаваць. Пакуль што, па-моім, толькі Швецыя адважылася ўвесці штрафныя санкцыі ў дачыненні да ахвотнікаў прадужнага каханьня.

— Аднак нашы расійскія партнёры намагаюцца зрабіць усё, каб не залежаць ад транзіту вуглевадароднай сыравіны праз тэрыторыю нашай краіны?

— Сёння гэтага яны зрабіць не змогуць. Але «Балтыйская трубаправодная сістэма-2» будзе будавана, як будзе будавана і «Паўночны латок». Для расіяў 1-2 мільярд даляраў — гэтыя не грошы, каб націснуць на саюзнікаў, у тым ліку на Беларусь.

— Аднак нашы расійскія партнёры намагаюцца зрабіць усё, каб не залежаць ад транзіту вуглевадароднай сыравіны праз тэрыторыю нашай краіны?

— Сёння гэтага яны зрабіць не змогуць. Але «Балтыйская трубаправодная сістэма-2» будзе будавана, як будзе будавана і «Паўночны латок». Для расіяў 1-2 мільярд даляраў — гэтыя не грошы, каб націснуць на саюзнікаў, у тым ліку на Беларусь.

НЯЎЖО НЕ ЗДАГАДВАЎСЯ?

Сур'ёзную небяспеку прадухлілі супрацоўнікі ўпраўлення КДБ па Гомельскай вобласці. Раскручана схема, якая ў рэшце рэшт пагражала жыццю работнікаў прадпрыемства ААТ «Медпласт».

У канцы мінулага года па падазрэнні ва ўчыненні крадзяжу былі затрыманы дырэктар ААТ «Медпласт» і тры камерасны з Мінска, у дачыненні да якіх заведзена крывінальная справа. Размова ішла аб крадзяжы больш за 130 000 еўра інавацыйнага фонду канцэрна «Белнафтахім», у склад якога ўваходзіць гомельскае прадпрыемства. У ходзе ажыццяўлення рэканструкцыі ў падкантрольнай фірмы, зарэгістраванай на Кіпры, па завешаным у чатыры разы кошце было закуплена тэхналагічнае абсталяванне. Затым частка грошай была пераведзена на рахунок афшорнай структуры на Віргінскіх астравах і выкрадзена. Але ж абсталяванне гэтага злучнасцтва з'яўлялася небяспека, якая пагражала прадпрыемству, — калі б абсталяванне было ўведзена ў эксплуатацыю. Сутнасць у тым, што партыя са 100 балонаў ёмістасцю па 50 літраў кожны прызначалася для захавання і транспарціроўкі вадкасці этылену — газу, які лёгка ўзгарэцца і ўтварае з паветрам выбухаванебяспечную сумесь. Пры выкарыстанні ў прамысловых мэтах захоўвання і перавозкі ў спецыяльных сталёвых балонах. Гэтыя балоны павінны строга адпавядаць пэўным патрабаванням. Напрыклад, быць выраблены з канкрэтай маркі сталі, мець вызначанай таўшчыні сценкі і гэтак далей, што дазваляе ім вытрымліваць ціск і не разбурацца пры кантакце з агрэсіўным асяроддзем эмэсіява. Як пазначана ў акце правяркі, падрыхтаваным КРУ «Белнафтахім», акцыянернае таварыства не мела права прымаць балоны, як не адпаведныя дзяржстандартам. Пры самай неспрыяльнай сітуацыі маглі б адбыцца ўцечка газу і ўтварэнне сумесі з паветрам, для выбуху якой дастаткова невялікага цеплавога імпульсу. Наступства — ад разбурэння памяшканняў да гібель людзей. У прэс-групе ўпраўлення КДБ па Гомельскай вобласці адзначаюць: цяжка паверыць, што кіраўнік, які закупіў для свайго прадпрыемства выбухаванебяспечныя балоны, не здагадаўся, да чаго можа прывесці такая «рэканструкцыя» прадпрыемства.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

5 КІЛАГРАМАЎ І 200 ГРАМАЎ ЗОЛАТА

на суму не менш за 700 мільёнаў рублёў, а таксама больш, чым 31 трыццаць даляраў ЗША і аблігацыі на суму 8 тысяч еўра канфіскаваныя пры правядзенні аперацыйна-вышуковых мерапрыемстваў гомельскімі міліцыянерамі.

У парухненне правілаў аб здзелках з каштоўнымі металамі і камянямі пенсіянерка з Гомеля на прываказальнай плошчы Брэста набыла ў 46-гадовай жыхаркі горада Высокае Брэсцкай вобласці каштоўнасці ў самым разнастайным асарціменце: завешаныя, ланцужкі, пярсцёнкі, бранзалеты — усюго 200 штук. У жанчыны з Брэсцкай вобласці пры затрыманні канфіскаваны грашовыя сродкі ў суме 31 тысяча 300 даляраў ЗША, — паведаваў прэс-службе УУС Гомельскага аблвыканкома. Акрамя таго, у дзень затрымання, па месцы жыхарства гомельчанкі былі канфіскаваны розныя ювелірныя вырабы з каштоўных металаў і ювеліраў 1217 штук, а таксама аблігацыі на агульную суму 8 тысяч еўра і крыху больш за мільён у беларускіх рублях. Згодна з актам тэхнічнага даследавання філіяла «Завод Ювепір» РУП ВОО «Крышталь», вырабы зроблены са сплаву золата 585-й пробы. На іх няма таксама прабрэнага кляйма Дзяржаўнай інспекцыі прабрэнага нагляду Рэспублікі Беларусь. Такім чынам супрацоўнікамі міліцыі спынены нелегальны канал пастаўкі з-за межы краіны ў Беларусь партыі ювелірных вырабаў з каштоўных металаў. На аўтамабіль «Фіят-Дуката» грамадзянін з Брэсцкай вобласці накладзены арышт.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

On-line канферэнцыя

ВЫШЭЙШЫ РАЗРАД — І БОЛЬШАЯ ЗАРПЛАТА

СТАТЫСТЫКА сведчыць, што асноўнай крыніцай даходаў Беларусі традыцыйна застаецца зарплата, таму цікава быць да яе заўсёды была вядлікай. Да ўсяго, апошнім часам тут адбылі пэўныя змены: павышана «бюджэтная» тарыфная стаўка і разраду, кіраўніцтва некаторых камерцыйных арганізацый атрымала большую свабоду ў фарміраванні аплаты працы сваіх супрацоўнікаў. Прычым менавіта гэтыя аплаты часта па сутнасці і вызначалі галоўны напрамак чарговай інтэрактыўнай канферэнцыі Міністэрства працы і сацыяльнай абароны, удзел у якой узялі: першы намеснік міністра Пётр ГРУШНІК, начальнік галоўнага ўпраўлення працы і зарплат Генадзь ПРОХАРЧЫК, намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення працы і зарплат Ірына КАЗЛІШНАВА, начальнік аддзела рэгламентацыі і нармавання працы Віктар СІДАРОВІЧ, намеснік начальніка аддзела развіцця сістэм аплаты працы Алена СЕКІРЖЫЦКАЯ, кансультант аддзела развіцця сістэм аплаты працы Павел ЗАЗЕКА і галоўны эканаміст аддзела рэгламентацыі і нармавання працы Людміла ГРЫЦ.

Якія пытанні па аплаце працы работнікаў сёння можа вырашаць прыватная кампанія самастойна?

— Цяпер прыватныя камерцыйныя арганізацыі могуць самавыбраць формы і сістэмы аплаты працы работнікаў, праводзяць тарыфікацыю супрацоўнікаў, вызначаць тарыфныя стаўкі і службовыя аклады, павышаць тарыфную стаўку і разраду — словам, тут ёсць магчымасць самастойна вызначаць пытанні зарплат.

31 чэрвеня ў Беларусі пачала працаваць новая інструкцыя аб парадку вызначэння тарыфных ставак і службовых акладаў работнікаў камерцыйных арганізацый і індывідуальных прадпрыемальных. Чаму з'явілася гэта рашэнне? І для якіх арганізацыйных нормаў новай інструкцыі абавязковыя, а для якіх — не?

— Мэта настанова Міністэрства працы і сацыяльнай абароны № 60 ад 26 красавіка гэтага года, якой і была зацверджаная новая інструкцыя, — надаванне больш шырокіх правоў камерцыйным арганізацыям з замежнымі інвестыцыямі і камерцыйным арганізацыям з доляй уласнасці дзяржавы менш за 50 працэнтаў у статутных фондах пры фарміраванні тарыфных ставак і службовых акладаў сваім работнікам.

Прычым з 1 чэрвеня ўсе камерцыйныя арганізацыі можна падзяліць на дзве ўмоўныя групы. Да першай групы адносяцца камерцыйныя арганізацыі дзяржаўнай уласнасці і камерцыйныя арганізацыі з доляй уласнасці дзяржавы ў іх статутным фондах больш за 50 працэнтаў — для іх нормы інструкцыі з'яўляюцца абавязковымі.

А ў другую групу ўваходзяць камерцыйныя арганізацыі з замежнымі інвестыцыямі, камерцыйныя арганізацыі з доляй уласнасці дзяржавы менш за 50 працэнтаў і іх статутных фондах (у тым ліку камерцыйныя арганізацыі без долі дзяржавы ў статутных фондах), а таксама індывідуальныя прадпрыемствы, якія выкарыстоўваюць працу наёмных работнікаў, — для іх інструкцыя мае рэкамендацыйны характар.

АУКЦЫОНЫ ПО ПРОДАЖЕ КОММЕРЧЕСКОГО НЕДВИЖИМОСТИ WWW.RLT.BY

КУП «Минский областной центр учета недвижимости».

Актыўнасць БРСМ правялі 25 чэрвеня ў Мінску акцыю «Дана-можам, чым можам, расійскаму «Газпраму». Беларуская моладзь вырашыла аказаць гуманітарную дапамогу расійскаму «Газпраму» — самай «беднай» арганізацыі краіны-суседкі, каб канцэрн змог развіць працу за транзіт газу з Беларуссю.

ISSN 1990 - 763X

ЗАКАНЧАЕЦЦА ПАДПІСКА! НЕ СПАЗНІЦЕСЯ ПАДПІСАЦЦА НА «ЗВЯЗДУ»!

Аляксандр Лукашэнка аб'явіў падзяку 17 работнікам розных сфераў дзейнасці

Падзяка Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб'яўлена 17 работнікамі газавай і дарожнай галін, падатковай і пагранічнай службы. Распараджэнне аб гэтым 24 чэрвеня падпісаў кіраўнік дзяржавы.

За высокія паказчыкі ў службовай дзейнасці, прафесійнае майстэрства Падзяка Прэзідэнта аб'яўлена начальніку ўпраўлення Дзяржаўнага пагранічнага камітэта палкоўніку Юрыю Федараву.

За шматгадовае плённую працу, высокі прафесіяналізм, значны ўклад у развіццё газіфікацыі рэспублікі Прэзідэнт аб'явіў падзяку дырэктару філіяла «Вытворчасе ўпраўленне «Слонімміжрайгаз» ВРУП «Гроднаблагэ» Уладзіміру Пастэрнаку і машыністу экскаватара ААТ «Спеццэляізаванае ўпраўленне № 1» г. Гомеля Аляксандру Раманоўскаму.

Падзяка кіраўнік дзяржавы адзначыў 8 чалавек за заслугі ў развіцці дарожнай галіны рэспублікі, значны асабісты ўклад у будаўніцтва аўтамабільных дарог і мастоў. Сярод іх — вядучы інжынер сектара мастоў і збудаванняў ўпраўлення тэхнічнага навуковага РУП «Гомельаўтадар» Руслан Качкан і галоўны інжынер РГАП «Магілёўаўтадар» Анатоль Матвеевца.

За шматгадовае плённую працу, узорнае выкананне службовых абавязкаў і значны асабісты ўклад у развіццё падатковай сістэмы Беларусі Падзяка Прэзідэнта адзначаны 6 чалавек. У іх ліку — першы намеснік начальніка інспекцыі Міністэрства па падатках і зборах па Мінскай вобласці Ніна Сердэжкова і галоўны дзяржаўны падатковы інспектар аддзела па кантролі за юрыдычнымі асобамі інспекцыі Міністэрства па падатках і зборах па Гродзенскаму раёну Алена Чылік.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

АМБІЦЫІ, ПАДМАЦАВЕННЯ ГАЗАМ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

І яны патраціць і 2, і 5, і 10 мільярдаў долараў, таму што гэтыя два праекты разглядаюць не як эканамічныя (яны неэрацыянальныя), а як нацыянальную бяспеку для сваёй дзяржавы з эканамічнай незалежнасцю ад транзіцёру, незалежнасцю атрымання кантролю над прыбыткамі. Мы ж таксама атманую электрастанцыю будзем, каб зменшыць залежнасць ад Расіі.

— Многія эксперты мяркуюць, што цяпер праз газавы канфлікт Масква дабіваецца даступна па ключавых пытаннях — тым жа Мытным саюзам, у які беларусы на расійскіх умовах не спяшаюцца.

— Гэта з той жа оперы, як і тое, што ў сусветным крызісе вінаваты 12 нейкіх алігархаў, ці банкаў, — гэта сістэмны крызіс. Мытны саюз, магчыма, быў перадапошній кропелі, якія вывелі з цярплена кіраўніцтва Расіі: што нейкая краіна, якая, з іх пункту гледжання, знаходзіцца ў поўнай залежнасці ад расійскай імперыі, пачынае перашкаджаць у іх стратэгічных задумках. Я расцэньюаю гэты газавы канфлікт як нейкае пасланне: маўляў, ведайце сваё месца. Таму што ў гэтай спрэчцы ніхто не выйграе. А Расія яшчэ раз стукнула дубінай, каб паказаць, хто гаспадар у доме...

Ігар ШЧУЧЭНКА.

ЗА КІРАВАННЕ ПАД ГРАДУСАМ — КАНФІСКАЦЫЯ АЎТАМАБІЛЯ?

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

— Як асабіста вы ставіцеся да забароны распаіваць піва ў грамадскіх месцах?

— Безумоўна, трэба мяняць культуру ўжывання піва. Але толькі аднымі абмежаваннямі наўрад ці выкараніць праблему... Масцёвыя органы ўлады павінны паклапаціцца, каб у вялікіх і малых гарадах з'явіліся даступныя па кішні маладым людзям пабы, дзе яны б маглі прысесці і культурна выпіць кфуаль піва. Тады ў іх, перакананы, наўрад ці будзе жаданне хадаці па вуліцах з бутэлькай. Я лічу таксама, што трэба развіваць і практыку абмежавання палення ў грамадскіх месцах, у прыватнасці, на прыпынках грамадскага транспарту. На мой погляд, права паліць павінна быць у кожнага. Але перш чым дастаць цыгарату, трэба падумаць, ці не перашкаджаеш ты чалавеку, які знаходзіцца побач.

— Рыгор Аляксеевіч, узровень рэцывідуйнай злчыннасці ў нашай краіне па-ранейшаму застаецца дастаткова істотным. Якія шляхі барацьбы з рэцывідывань вы бачыце?

— Прыорэт рэцывідуй адбываецца ў тым ліку і за кошт таго, што значная частка асуджаных да прапраўчых работ ухіляецца ад іх адбывання. Толькі летаць за ўвільненнем ад гэтай меры пакарання паўторна асуджаны амаль 9 тысяч чалавек (а гэта 31 працэнт ад агульнай колькасці). Таму мы лічым, што неабходна ўдасканальваць практыку прызначэння прапраўчых работ. У прыватнасці, дзяржаўнаўнасца і асабіста суд абавязаныя да прызначэння падобнага віду пакарання перакананца, што асуджаны ў будучыні будзе яго выконваць.

Больш за тое, нядрэнна было б замацаваць у Крымінальным кодэксе магчымасць прызначэння ў прысудзе адначасова з прапраўчымі работамі альтэрнатыўнай меры адказнасці. Гэта будзе так званай падстрахоўкай у выпадку ўхілення ад выканання прысуду. Гэта прапанова ўнесена ў Канцэпцыю ўдасканалення меры крэмінальнай адказнасці, якую мы цяпер рыхтуем.

— Калі ўсё ж такі ў Беларусі з'явіцца гэтыя электронныя сродкі кантролю, ці плануецца браць плату за карыстанне бранзалетаў?

— Выдаткі за часовае карыстанне электроннымі бранзалетамі маглі б несяці людзі, у дачыненні да якіх амяіаўляецца нагляд.

— У якаў суму арэцыціровавана можа абысціся такое «задавальненне» для беларусаў?

— Хутка ў Беларусі будзе чарговая амністыя. Ці праводзіўся аналіз таго, які праэнт ад аманіставаных пасля вяртаецца ў турму? У наколькі мэтазгодна, на ваш погляд, праводзіць амністыю штогод?

— Што тычыцца леташняй амністыі, то на працягу 6-9 месяцаў кожны чацвёрты з амніставаных учыніў новае злачынства. Таму трэба падыходзіць да распрацоўкі і прымянення Закона аб амністыі вельмі асцярожна. На мой погляд, прыняцце законаў аб амністыі не павінна быць «паўсядзённай» з'явай. Больш правільна было б, пэўна, абраць вызначаць апытальныя тэрміны пазабулення волі. Я ўжо казаў, што за апошнія пяцьдзеці гадоў адбыўся істотны рост сярэдняга тэрміну пазабулення волі (на аднаго знявольнага мужчына ён складае сёння 8,8 года). Жыццё паказвае, што ўзмацненне сярэдняга тэрміну пазабулення волі да выпраўлення чалавека, хутчэй, наадварот. Таму мы прапаноўваем у найбліжэйшы час перагледзець структуру мераў адказнасці.

Арыентаваць суддзяў кожнае разшэнне аб пазабуленні волі прымаць з улікам яго эфектыўнасці для канкрэтнага падушданага.

— Генпракуратура неаднаразова выступала з ідэяй прымянення ў якасці сродку кантролю арыштаваных і некатарых катэгорыі асуджаных асобаў электронны бранзалетаў. На якой стадыі знаходзіцца гэта пытанне?

— Я думаю, што з цягам часу мы да гэтага прыйдзем. Пакуль што ўсё ўпраецца ў фінансаванае. Толькі на распрацоўку праграмы, наколькі ведаю, трэба некалькі дзясяткаў тысяч долараў. Для яе ўкаранення спатрэбіцца значна большага сума.

— Калі ўсё ж такі ў Беларусі з'явіцца гэтыя электронныя сродкі кантролю, ці плануецца браць плату за карыстанне бранзалетаў?

— Выдаткі за часовае карыстанне электроннымі бранзалетамі маглі б несяці людзі, у дачыненні да якіх амяіаўляецца нагляд.

— У якаў суму арэцыціровавана можа абысціся такое «задавальненне» для беларусаў?

— Не думаю, што больш за 30 долараў у месяц. Пры гэтым, напрыклад, у падарожнага будзе выбар: чакаць судовага пасаджэння ў следчым ізалятары альбо плаціць за эксплуатацыйна бранзалета і рабціць гэта на волі.

— Генпракуратура выступала за павышэнне штрафаў у дачыненні да п'яных кіроўцаў. Штрафы павысілі, але ўсё адно працягваюць людзі садзіцца за руль нападлітку. Магчыма, прыйшоў час выступіць з чарговай ініцыятывай?

— Я думаю, што ёсць сэнс замест крэмінальнай адказнасці за паўторнае кіраванне нападлітку ўвесці канфіскацыю транспартнага сродку. Гэта была б больш эфектыўная мера.

— А калі аўтамабіль вельмі ішаму чалавеку?

— Падчас першага затрымання трэба ў абавязковым парадку знайсці ўласніка аўтамабіля і папродзіць яго аб тым, што пры паўторным затрыманні яму дведзесяцігоддзе развіцця са сваёй маёмасцю. Пры гэтым уласніку прадставіць магчымасць праз суд спыгнаць з паршуальніка грошы, якія адпавядаюць кошту аўтамабіля, і выкупіць яго. Хацелася б, каб чытаны разумелі, што тут ідзе гаворка, у першую чаргу, па абарону інтарэсаў законапааслухнямых кіроўцаў, якім, перакананы, не хацелася б сустрэцца ка на дарозе з п'яным кіроўцам.

— Аб працы праваахоўных органаў прынята рабіць высока па раскрыццях злачынствах. Якой «гучнай» справай, з раскрытых следчымі пракуратуры, ганарыцеся?

— У Беларусі высокая — 97,98 працэнтаў — раскрытасць злачынстваў. У прыватнасці, сёлета прабыварвалі да працяглых тэрмінаў пазабулення волі бандытаў з бабруйскай злачынчай групы. На яе рахунку збойствы, разбой, грабжы і крадзяжы. Па гэтай «гучнай» крэмінальнай справе праходзіла ажно 18 чалавек. Вярховае банды ваенны суд прыгаварыў да 20 гадоў знявольнення.

Некаторыя збойствы, у тым ліку і страшнае збойства ў момант супрацоўніцы «Абсалютбанда».

Некаторыя збойствы, у тым ліку і страшнае збойства ў момант супрацоўніцы «Абсалютбанда».

БЕЛАРУСІ ПАТРЭБНЫ СУВЯЗІ З БЕЛАРУСАМІ ВА УСІМ СВЕЦЕ

падтрымку, садзейнічанне, нават проста інфармацыю на гэты конт ад вас, — звярнуўся Павел Латушка да кіраўнікоў грамадскіх арганізацый беларусаў замежжа. — У наступным годзе Беларусь разам з усімі беларусамі свету будзе адзначаць 120 гадоў з дня нараджэння Максіма Багдановіча, у 2012 годзе — 130 гадоў з дня нараджэння Якуба Коласа і Янкі Купалы. Дзверы Міністэрства культуры заўсёды адчыненыя для беларускіх дыяспары. Наша культура — гэта нацыянальны скарб, які мае каштоўнасць для ўсяго свету.

Міністр культуры Беларусі прапанаваў гасіям узяць удзел у Фестывалі беларусаў замежжа, які плануецца правесці ў Мінску і гарадах Беларусі ў 2011 годзе. Такі фестываль адбудзецца ўпершыню. Ініцыятыва яго правядзення належыць Міністэрству культуры і Апарату Упаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасці, які станаўць арганізатарамі фесту. Дапамогу ў арганізацыі міжнароднага свята акажуць таксама Міністэрства замежных спраў, мясцовыя ўлады, грамадскія арганізацыі.

Фестываль плануецца праводзіць раз на два гады, падобна таму, як праходзіць Фестываль нацыянальных культур у Гродне. Чакаецца, што на першы фестываль прыедзе не менш за 300 удзельнікаў з розных краін свету. Пакуль няма ніякіх уроствавых рамак для ўдзельнікаў фестывалю, паколькі важна як можна больш шырока прадэманстраваць палітру творчасці беларусаў, якія жывуць за межамі Айчыны.

Плануецца, што канцэрты будуць праходзіць на пляцоўках розных гарадоў Беларусі, а заключныя выступы — на самых значных сценах Мінска, такіх як Беларуска дзяржаўная філармонія, Палац Рэспублікі, — пазнаёміў з канцэпцыяй будучага фестывалю намеснік міністра культуры Тадэвуш СТРУЖЭЦКІ. — Твор-

чаць беларусаў будзе прадэманстравана не толькі выступленнем песенных і танцавальных калектываў, у Нацыянальным мастацкім музеі магчыма правесці выставы мастакоў, у Нацыянальным гістарычным музеі — фотакспазіцыі. Адбудуцца таксама літаратурныя і паэтычныя вечарыны, майстар-класы для студэнтаў і вышэйшых навуковых устаноў. Мерапрыемствы будуць доўжыцца на працягу трох-пяці дзён.

Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасці Рэспублікі Беларусь Леанід ГУЛЯКА назваў будучы фестываль і само пасаджэнне Кансультатыва савета па справах беларусаў замежжа значнай падзеяй для ўсіх беларусаў ва ўсім свеце. «Воляі лёсу вы аказаліся ў розных кутках планеты, за межамі сваёй Айчыны, — сказаў ён гасіям з замежжа, — але і вас, і нас, які жывуць на зямлі продажу, аб'ядноўвае любоў да Радзімы і клопат пра яе росквіт».

Леанід Гуляка расказаў пра канкрэтныя дамоўленасці паміж Беларуска і іншымі краінамі, якія дапамагаюць рэалізаваць нашы суайчыніцкія з мажой, і якія з'яўляюцца ўзаемавыгаднымі ў эканамічным плане. У сваю чаргу беларуская дзяржава не пакідае бэз увагі беларусаў — грамадзян іншых краін, якія жаданоць захаваць і развіваць традыцыйныя свая дэду, беларускую культуру, садзейнічаюць усталяванню добрага іміджу краіны ва ўсім свеце. За апошнія гады на мацэрыяльнае забеспячэнне грамадскіх арганізацый беларусаў за мяжой з нашага бюджэту было выдаткавана каля 620 млн беларускіх рублёў. Фінансаванне беларускіх дыяспары з боку дзяржавы будзе працягвацца і надалей.

Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасці Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка назваў будучы фестываль і само пасаджэнне Кансультатыва савета па справах беларусаў замежжа значнай падзеяй для ўсіх беларусаў ва ўсім свеце. «Воляі лёсу вы аказаліся ў розных кутках планеты, за межамі сваёй Айчыны, — сказаў ён гасіям з замежжа, — але і вас, і нас, які жывуць на зямлі продажу, аб'ядноўвае любоў да Радзімы і клопат пра яе росквіт».

Леанід Гуляка расказаў пра канкрэтныя дамоўленасці паміж Беларуска і іншымі краінамі, якія дапамагаюць рэалізаваць нашы суайчыніцкія з мажой, і якія з'яўляюцца ўзаемавыгаднымі ў эканамічным плане. У сваю чаргу беларуская дзяржава не пакідае бэз увагі беларусаў — грамадзян іншых краін, якія жаданоць захаваць і развіваць традыцыйныя свая дэду, беларускую культуру, садзейнічаюць усталяванню добрага іміджу краіны ва ўсім свеце. За апошнія гады на мацэрыяльнае забеспячэнне грамадскіх арганізацый беларусаў за мяжой з нашага бюджэту было выдаткавана каля 620 млн беларускіх рублёў. Фінансаванне беларускіх дыяспары з боку дзяржавы будзе працягвацца і надалей.

Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасці Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка назваў будучы фестываль і само пасаджэнне Кансультатыва савета па справах беларусаў замежжа значнай падзеяй для ўсіх беларусаў ва ўсім свеце. «Воляі лёсу вы аказаліся ў розных кутках планеты, за межамі сваёй Айчыны, — сказаў ён гасіям з замежжа, — але і вас, і нас, які жывуць на зямлі продажу, аб'ядноўвае любоў да Радзімы і клопат пра яе росквіт».

Леанід Гуляка расказаў пра канкрэтныя дамоўленасці паміж Беларуска і іншымі краінамі, якія дапамагаюць рэалізаваць нашы суайчыніцкія з мажой, і якія з'яўляюцца ўзаемавыгаднымі ў эканамічным плане. У сваю чаргу беларуская дзяржава не пакідае бэз увагі беларусаў — грамадзян іншых краін, якія жаданоць захаваць і развіваць традыцыйныя свая дэду, беларускую культуру, садзейнічаюць усталяванню добрага іміджу краіны ва ўсім свеце. За апошнія гады на мацэрыяльнае забеспячэнне грамадскіх арганізацый беларусаў за мяжой з нашага бюджэту было выдаткавана каля 620 млн беларускіх рублёў. Фінансаванне беларускіх дыяспары з боку дзяржавы будзе працягвацца і надалей.

Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасці Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка назваў будучы фестываль і само пасаджэнне Кансультатыва савета па справах беларусаў замежжа значнай падзеяй для ўсіх беларусаў ва ўсім свеце. «Воляі лёсу вы аказаліся ў розных кутках планеты, за межамі сваёй Айчыны, — сказаў ён гасіям з замежжа, — але і вас, і нас, які жывуць на зямлі продажу, аб'ядноўвае любоў да Радзімы і клопат пра яе росквіт».

Леанід Гуляка расказаў пра канкрэтныя дамоўленасці паміж Беларуска і іншымі краінамі, якія дапамагаюць рэалізаваць нашы суайчыніцкія з мажой, і якія з'яўляюцца ўзаемавыгаднымі ў эканамічным плане. У сваю чаргу беларуская дзяржава не пакідае бэз увагі беларусаў — грамадзян іншых краін, якія жаданоць захаваць і развіваць традыцыйныя свая дэду, беларускую культуру, садзейнічаюць усталяванню добрага іміджу краіны ва ўсім свеце. За апошнія гады на мацэрыяльнае забеспячэнне грамадскіх арганізацый беларусаў за мяжой з нашага бюджэту было выдаткавана каля 620 млн беларускіх рублёў. Фінансаванне беларускіх дыяспары з боку дзяржавы будзе працягвацца і надалей.

Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасці Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка назваў будучы фестываль і само пасаджэнне Кансультатыва савета па справах беларусаў замежжа значнай падзеяй для ўсіх беларусаў ва ўсім свеце. «Воляі лёсу вы аказаліся ў розных кутках планеты, за межамі сваёй Айчыны, — сказаў ён гасіям з замежжа, — але і вас, і нас, які жывуць на зямлі продажу, аб'ядноўвае любоў да Радзімы і клопат пра яе росквіт».

Леанід Гуляка расказаў пра канкрэтныя дамоўленасці паміж Беларуска і іншымі краінамі, якія дапамагаюць рэалізаваць нашы суайчыніцкія з мажой, і якія з'яўляюцца ўзаемавыгаднымі ў эканамічным плане. У сваю чаргу беларуская дзяржава не пакідае бэз увагі беларусаў — грамадзян іншых краін, якія жаданоць захаваць і развіваць традыцыйныя свая дэду, беларускую культуру, садзейнічаюць усталяванню добрага іміджу краіны ва ўсім свеце. За апошнія гады на мацэрыяльнае забеспячэнне грамадскіх арганізацый беларусаў за мяжой з нашага бюджэту было выдаткавана каля 620 млн беларускіх рублёў. Фінансаванне беларускіх дыяспары з боку дзяржавы будзе працягвацца і надалей.

Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасці Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка назваў будучы фестываль і само пасаджэнне Кансультатыва савета па справах беларусаў замежжа значнай падзеяй для ўсіх беларусаў ва ўсім свеце. «Воляі лёсу вы аказаліся ў розных кутках планеты, за межамі сваёй Айчыны, — сказаў ён гасіям з замежжа, — але і вас, і нас, які жывуць на зямлі продажу, аб'ядноўвае любоў да Радзімы і клопат пра яе росквіт».

Леанід Гуляка расказаў пра канкрэтныя дамоўленасці паміж Беларуска і іншымі краінамі, якія дапамагаюць рэалізаваць нашы суайчыніцкія з мажой, і якія з'яўляюцца ўзаемавыгаднымі ў эканамічным плане. У сваю чаргу беларуская дзяржава не пакідае бэз увагі беларусаў — грамадзян іншых краін, якія жаданоць захаваць і развіваць традыцыйныя свая дэду, беларускую культуру, садзейнічаюць усталяванню добрага іміджу краіны ва ўсім свеце. За апошнія гады на мацэрыяльнае забеспячэнне грамадскіх арганізацый беларусаў за мяжой з нашага бюджэту было выдаткавана каля 620 млн беларускіх рублёў. Фінансаванне беларускіх дыяспары з боку дзяржавы будзе працягвацца і надалей.

Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасці Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка назваў будучы фестываль і само пасаджэнне Кансультатыва савета па справах беларусаў замежжа значнай падзеяй для ўсіх беларусаў ва ўсім свеце. «Воляі лёсу вы аказаліся ў розных кутках планеты, за межамі сваёй Айчыны, — сказаў ён гасіям з замежжа, — але і вас, і нас, які жывуць на зямлі продажу, аб'ядноўвае любоў да Радзімы і клопат пра яе росквіт».

Леанід Гуляка расказаў пра канкрэтныя дамоўленасці паміж Беларуска і іншымі краінамі, якія дапамагаюць рэалізаваць нашы суайчыніцкія з мажой, і якія з'яўляюцца ўзаемавыгаднымі ў эканамічным плане. У сваю чаргу беларуская дзяржава не пакідае бэз увагі беларусаў — грамадзян іншых краін, якія жаданоць захаваць і развіваць традыцыйныя свая дэду, беларускую культуру, садзейнічаюць усталяванню добрага іміджу краіны ва ўсім свеце. За апошнія гады на мацэрыяльнае забеспячэнне грамадскіх арганізацый беларусаў за мяжой з нашага бюджэту было выдаткавана каля 620 млн беларускіх рублёў. Фінансаванне беларускіх дыяспары з боку дзяржавы будзе працягвацца і надалей.

Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасці Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка назваў будучы фестываль і само пасаджэнне Кансультатыва савета па справах беларусаў замежжа значнай падзеяй для ўсіх беларусаў ва ўсім свеце. «Воляі лёсу вы аказаліся ў розных кутках планеты, за межамі сваёй Айчыны, — сказаў ён гасіям з замежжа, — але і вас, і нас, які жывуць на зямлі продажу, аб'ядноўвае любоў да Радзімы і клопат пра яе росквіт».

Леанід Гуляка расказаў пра канкрэтныя дамоўленасці паміж Беларуска і іншымі краінамі, якія дапамагаюць рэалізаваць нашы суайчыніцкія з мажой, і якія з'яўляюцца ўзаемавыгаднымі ў эканамічным плане. У сваю чаргу беларуская дзяржава не пакідае бэз увагі беларусаў — грамадзян іншых краін, якія жаданоць захаваць і развіваць традыцыйныя свая дэду, беларускую культуру, садзейнічаюць усталяванню добрага іміджу краіны ва ўсім свеце. За апошнія гады на мацэрыяльнае забеспячэнне грамадскіх арганізацый беларусаў за мяжой з нашага бюджэту было выдаткавана каля 620 млн беларускіх рублёў. Фінансаванне беларускіх дыяспары з боку дзяржавы будзе працягвацца і надалей.

Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасці Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка назваў будучы фестываль і само пасаджэнне Кансультатыва савета па справах беларусаў замежжа значнай падзеяй для ўсіх беларусаў ва ўсім свеце. «Воляі лёсу вы аказаліся ў розных кутках планеты, за межамі сваёй Айчыны, — сказаў ён гасіям з замежжа, — але і вас, і нас, які жывуць на зямлі продажу, аб'ядноўвае любоў да Радзімы і клопат пра яе росквіт».

Леанід Гуляка расказаў пра канкрэтныя дамоўленасці паміж Беларуска і іншымі краінамі, якія дапамагаюць рэалізаваць нашы суайчыніцкія з мажой, і якія з'яўляюцца ўзаемавыгаднымі ў эканамічным плане. У сваю чаргу беларуская дзяржава не пакідае бэз увагі беларусаў — грамадзян іншых краін, якія жаданоць захаваць і развіваць традыцыйныя свая дэду, беларускую культуру, садзейнічаюць усталяванню добрага іміджу краіны ва ўсім свеце. За апошнія гады на мацэрыяльнае забеспячэнне грамадскіх арганізацый беларусаў за мяжой з нашага бюджэту было выдаткавана каля 620 млн беларускіх рублёў. Фінансаванне беларускіх дыяспары з боку дзяржавы будзе працягвацца і надалей.

Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасці Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка назваў будучы фестываль і само пасаджэнне Кансультатыва савета па справах беларусаў замежжа значнай падзеяй для ўсіх беларусаў ва ўсім свеце. «Воляі лёсу вы аказаліся ў розных кутках планеты, за межамі сваёй Айчыны, — сказаў ён гасіям з замежжа, — але і вас, і нас, які жывуць на зямлі продажу, аб'ядноўвае любоў да Радзімы і клопат пра яе росквіт».

Леанід Гуляка расказаў пра канкрэтныя дамоўленасці паміж Беларуска і іншымі краінамі, якія дапамагаюць рэалізаваць нашы суайчыніцкія з мажой, і якія з'яўляюцца ўзаемавыгаднымі ў эканамічным плане. У сваю чаргу беларуская дзяржава не пакідае бэз увагі беларусаў — грамадзян іншых краін, якія жаданоць захаваць і развіваць традыцыйныя свая дэду, беларускую культуру, садзейнічаюць усталяванню добрага іміджу краіны ва ўсім свеце. За апошнія гады на мацэрыяльнае забеспячэнне грамадскіх арганізацый беларусаў за мяжой з нашага бюджэту было выдаткавана каля 620 млн беларускіх рублёў. Фінансаванне беларускіх дыяспары з боку дзяржавы будзе працягвацца і надалей.

Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасці Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка назваў будучы фестываль і само пасаджэнне Кансультатыва савета па справах беларусаў замежжа значнай падзеяй для ўсіх беларусаў ва ўсім свеце. «Воляі лёсу вы аказаліся ў розных кутках планеты, за межамі сваёй Айчыны, — сказаў ён гасіям з замежжа, — але і вас, і нас, які жывуць на зямлі продажу, аб'ядноўвае любоў да Радзімы і клопат пра яе росквіт».

Леанід Гуляка расказаў пра канкрэтныя дамоўленасці паміж Беларуска і іншымі краінамі, якія дапамагаюць рэалізаваць нашы суайчыніцкія з мажой, і якія з'яўляюцца ўзаемавыгаднымі ў эканамічным плане. У сваю чаргу беларуская дзяржава не пакідае бэз увагі беларусаў — грамадзян іншых краін, якія жаданоць захаваць і развіваць традыцыйныя свая дэду, беларускую культуру, садзейнічаюць усталяванню добрага іміджу краіны ва ўсім свеце. За апошнія гады на мацэрыяльнае забеспячэнне грамадскіх арганізацый беларусаў за мяжой з нашага бюджэту было выдаткавана каля 620 млн беларускіх рублёў. Фінансаванне беларускіх дыяспары з боку дзяржавы будзе працягвацца і надалей.

Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасці Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка назваў будучы фестываль і само пасаджэнне Кансультатыва савета па справах беларусаў замежжа значнай падзеяй для ўсіх беларусаў ва ўсім свеце. «Воляі лёсу вы аказалі

«МНЕ ХОЧАЦА, КАБ БЕЛАРУСЫ ХУТЧЭЙ ПАЧАЛІ СЯБЕ БОЛЬШ ПАВАЖАЦЬ І РАЗУМЕЦЬ»

Алесь Матафонаў вядомы нам па цыкле гістарычных перадач «Лабірынты» на тэлеканале «Лад», які ідзе ўжо тры гады. Дагэтуль былі іншыя цыклы — «Адкрыты архіў», «Бяграфія слова», «Алхімія слова», «Маем рэчы»... Мая бабуля пра такіх, як Алесь Матафонаў, часам кажа: «І адкуль ён усё ведае — такі малады!» Сапраўды — і адкуль?..

Алесь Матафонаў хоча дапамагчы беларусам ведаць і ганарыцца сваёй гісторыяй.

Я, хутчэй, такі праваднік па гэтым лабірынце — лабірынце нашай памяці.

— Аднак, наколькі я разумею, вы з адукцай не гісторык?..

— Ну так, я з адукцай — драматург, павінен сядзець за сталом і пісаць п'есы, хадзіць у тэатр і спрацаваць з рэжысёрамі... Але так не склалася, хаця літаратура для мяне заўжды была цікавая — ад моманту, як навучыўся чытаць. З дзяцінства марыў напісаць штосьці цікавае, і ў часе сваё вучобы тое-сёе напісаў. Але на сённяшні дзень я звязваю з тэлебачаннем, зрабіў ужо пару сотняў навукова-папулярных перадач як «Зварка», «Парашковая металургія». Адкрываю вам сакрат — раней не казаў пра гэта. Зрабіў таксама колькі перадач, прысвечаных школе... Потым я ўцягнуўся ў сённяшняю тэматыку, прыдумаў свой першы цыкл — «Цені і постаці». Гэта быў такі гістарычны цыкл, які прадвызначыў маю далейшую працу на тэлебачанні. Былі яшчэ праекты «Бяграфія слова», «Алхімія слова», «Маем рэчы», «Адкрыты архіў», цяпер вось — «Лабірынты». Хачу адзначыць з гонарам,

ДАВЕДКА «ЗВЯЗДЫ»

Алесь МАТАФОНАЎ нарадзіўся ў 1977 годзе ў Барысаве. Скончыў Універсітэт культуры і мастацтваў па спецыяльнасці «Драматургія», Беларускі калегіум па спецыяльнасці «Журналістыка», Рэжысёрскія тэлевізійныя курсы ў Санкт-Пецярбургу. Ад 1998 года працуе на тэлебачанні, стварыў 6 аўтарскіх праектаў. Цяперашні цыкл «Лабірынты» ідзе ўжо тры гады.

што з «Лабірынтамі» мы завяршаем трэці тэлеэсэзон, за гэты час зрабілі 56 фільмаў.

— Усе гэтыя цыклы — ярка заўважнай культурна-гістарычнай, нацыянальнай тэматыкі. Гэта — вясная ініцыятыва ці «дзяржаўны заказ»?

— Вядома, мая ініцыятыва. Я яшчэ са студэнцкіх гадоў зацікавіўся нашай гісторыяй, хаця сам беларус напалову — мой бацька нарадзіўся ва Украіне, а ягоны бацька — на Далёкім Усходзе. Матафонавы жывуць пераважна ў Забайкаллі, былі там нават казакі з такім прозвішчам. Маці мая нарадзілася ў Беларусі, я таксама — і сябе лічу беларусам. Беларусы — вельмі цікавая нацыя, вельмі маладая, якая сябе яшчэ стварае, шукае, усведамляе. І гэты працэс мне хочацца пакарыць, каб беларусы пачалі сябе больш павважаць і разумець.

— Але так здараецца, што часам гісторыя не такая прыгожая і выгадная, як нам хочацца. Часам даводзіцца даказаць, што Наваград — першая сталіца ВКЛ, што

нейкаму там будынку 500 гадоў, а не 100. Ці не лічыце вы, што ў некаторых выпадках дапушчальна «ўпрыгожваць» гісторыю, ствараць свой нацыянальны міф — як гэта робяць некаторыя нашыя суседзі?..

— Я згодны, што такі нацыянальны міф ствараць трэба — каб беларусы ганарыліся тым, дзе яны жывуць і якую гісторыю маюць. І выяжджаючы за межы Беларусі, каб яны з гонарам казалі, адкуль яны. Але часам беларусы, якія хочучы паказаць багацце нашай гісторыі, пачынаюць даводзіць гэта агрэсіўна. І часам змагаюцца за праўду, кідаючыся на амбразуру. Трэба ганарыцца тым, што ў нас

суседзі літаральна «цягнуць на сябе коўдру»?!

— І што мы гэтым дасягнем, да чаго мы прыйдзем? Нацягнем коўдру і будзем драўляным мячом адмахвацца ад усіх? Я заўважыў, што такія спрэчкі і бойкі ідуць ад «калягістарычных» людзей, а сапраўдныя навукоўцы ладзяць дыскусіі, спрачаюцца, абмяркоўваюць — і прыходзяць да нейкіх пагадненняў, высноваў. Я таксама ў перадачы хачу дыскусаваць, а не казаць, што нехта там памыляецца, а толькі мы маем рацыю. Гэта была б размова з самімі сабою.

— За тры сезоны перадачы былі зробленыя нейкія гістарычныя адкрыцці?

— Такіх каб ажно адкрыцці — то не. Я раблю перадачу не для гісторыкаў-прафесіяналаў — яны большасць з гэтага і так ведаюць. А я хачу, каб нашу гісторыю ведаў кожны глядач, кожны беларус. Таму стараюся выбіраць такія цікавосткі, якія прыцягнуць увагу шырокага кола гледачоў. Але арыентуюся найперш на сябе — бо сам хачу шмат пра што ведаць. І калі мяне гэта прывабляе, зацікавіла — то зацікавіць і яшчэ некага. Удалося знайсці шмат цікавага. Мы распавялі, напрыклад, пра Оскара Мілаша — гэта

У Старым Архімі над Днястром у Малдове бывала шмат беларусаў, у тым ліку іеранімах Бельчыцкага манастыра ў Полацку Варсанафія.

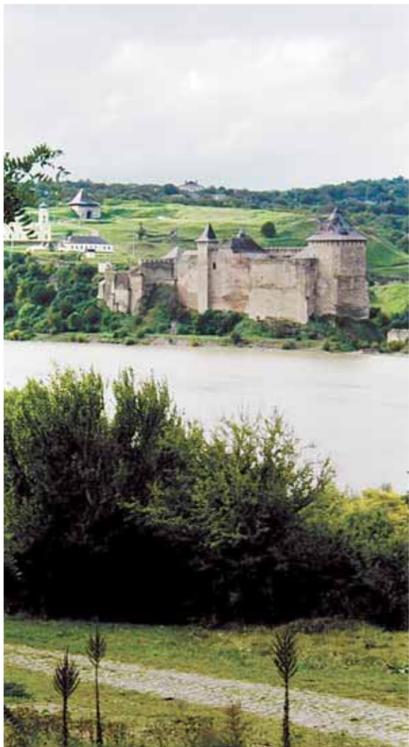
французскі паэт-сімваліст, які стаў класікам. А нарадзіўся ён у Чарэі пад Чашнікамі. Мы зрабілі перадачы пра шматлікіх архітэктурных помнікі Беларусі, якія сёння знаходзяцца не ў найлепшым стане. Мы зрабілі перадачу пра парэшткі апошняга караля Рэчы Паспалітай у мястэчку Воўчыні, якія былі пахаваныя там таемна. Мы расказалі пра святыя абразы і крыніцы, культавыя камяні на Беларусі — дзе яны знаходзяцца, чаму яны шануюцца людзьмі і лічацца святымі. Мне здаецца таксама, што беларуская мова — гэта сістэма знакаў, праз якую мы спазнаем гэты свет. І тыя, хто пачынаюць размаўляць па-беларуску — яны адкрываюць іншы свет. Таксама і з іншымі мовамі: вывучыў англійскую — і таксама адкрыеш іншы свет. А тут не трэба вучыць — пачынаеце размаўляць па-беларуску, і генетычная памяць сама прынясе вам словы з глыбіні стагоддзяў! Беларуска мова ніколі не знікала! Яна, як і ўся наша гісторыя, ходзіць па лабірынце — лабірынце нацыянальнай памяці.

Пра гэта і ёсць мая перадача. Прачытаўшы шлях таго лабірынта, што быў перад намі, мы адкрываем дарогу тым, хто будзе пасля нас.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА. Фота Сяргея ХАРЗУСКАГА і з архіва Алеся МАТАФОНАВА.

«Тыя, хто пачынаюць размаўляць па-беларуску — яны адкрываюць іншы свет»

— У перадачы пра Наваградак вы паселі сумніў сярод тых, хто перакананы: гэты беларускі горад быў першай сталіцай ВКЛ. На што? Што за тыповая беларуская рыса — шукаць кампраміс, балансаваць, калі ў падобных пытаннях нашыя

У 1621 годзе ва ўкраінскім Хоціне загінулі тысячы беларусаў у бітве з татарамі. Тут памёр таксама вялікі ваявода Ян Караль Хадкевіч.

Найбольшага росквіту замак у Камянцы дзясяную пад кіраўніцтвам нашага Вялікага князя Вітаўта.

«Я драматург — павінен хадзіць па тэатрах і спрацаваць з рэжысёрамі»

— Спадар Алесь, калі глядзіш перадачу «Лабірынты» па тэлевізары, то няма адчування, што вы проста чытаеце напісаны тэкст. Адчуванне, што вы распавядаеце ўсё прадумана, засяроджана і з глыбокім разуменнем справы. І адкуль гэтае разуменне?

— Я стараюся самастойна вывучаць кожную тэму. Канешне, мне дапамагаюць сябры, калегі — часта гэта прафесіяналы з навуковымі

нае пытанне. Аднак ведаю, што ў інтэрнэце перадача «гуляе».

— Аднак, наколькі я разумею, вы з адукцай не гісторык?..

— Ну так, я з адукцай — драматург, павінен сядзець за сталом і пісаць п'есы, хадзіць у тэатр і спрацаваць з рэжысёрамі... Але так не склалася, хаця літаратура для мяне заўжды была цікавая — ад моманту, як навучыўся чытаць. З дзяцінства марыў напісаць штосьці цікавае, і ў часе сваё вучобы тое-сёе напісаў. Але на сённяшні дзень я звязваю з тэлебачаннем, зрабіў ужо пару сотняў навукова-папулярных перадач як «Зварка», «Парашковая металургія». Адкрываю вам сакрат — раней не казаў пра гэта. Зрабіў таксама колькі перадач, прысвечаных школе... Потым я ўцягнуўся ў сённяшняю тэматыку, прыдумаў свой першы цыкл — «Цені і постаці». Гэта быў такі гістарычны цыкл, які прадвызначыў маю далейшую працу на тэлебачанні. Былі яшчэ праекты «Бяграфія слова», «Алхімія слова», «Маем рэчы», «Адкрыты архіў», цяпер вось — «Лабірынты». Хачу адзначыць з гонарам,

што з «Лабірынтамі» мы завяршаем трэці тэлеэсэзон, за гэты час зрабілі 56 фільмаў.

— Усе гэтыя цыклы — ярка заўважнай культурна-гістарычнай, нацыянальнай тэматыкі. Гэта — вясная ініцыятыва ці «дзяржаўны заказ»?

— Вядома, мая ініцыятыва. Я яшчэ са студэнцкіх гадоў зацікавіўся нашай гісторыяй, хаця сам беларус напалову — мой бацька нарадзіўся ва Украіне, а ягоны бацька — на Далёкім Усходзе. Матафонавы жывуць пераважна ў Забайкаллі, былі там нават казакі з такім прозвішчам. Маці мая нарадзілася ў Беларусі, я таксама — і сябе лічу беларусам. Беларусы — вельмі цікавая нацыя, вельмі маладая, якая сябе яшчэ стварае, шукае, усведамляе. І гэты працэс мне хочацца пакарыць, каб беларусы пачалі сябе больш павважаць і разумець.

— Але так здараецца, што часам гісторыя не такая прыгожая і выгадная, як нам хочацца. Часам даводзіцца даказаць, што Наваград — першая сталіца ВКЛ, што

нейкаму там будынку 500 гадоў, а не 100. Ці не лічыце вы, што ў некаторых выпадках дапушчальна «ўпрыгожваць» гісторыю, ствараць свой нацыянальны міф — як гэта робяць некаторыя нашыя суседзі?..

— Я згодны, што такі нацыянальны міф ствараць трэба — каб беларусы ганарыліся тым, дзе яны жывуць і якую гісторыю маюць. І выяжджаючы за межы Беларусі, каб яны з гонарам казалі, адкуль яны. Але часам беларусы, якія хочучы паказаць багацце нашай гісторыі, пачынаюць даводзіць гэта агрэсіўна. І часам змагаюцца за праўду, кідаючыся на амбразуру. Трэба ганарыцца тым, што ў нас

«Спачатку рабіў перадачы «Зварка», «Парашковая металургія»...

— Спадар Алесь, «Лабірынты» — не першы ваш цыкл перадач. Усё пачыналася на іншым канале і пад іншымі назвамі. Давайце згадаем пачатак.

— Я працую на тэлебачанні ад 1998 года, калі прыйшоў сюды на практыку, а ў 1999 мяне ўзялі ў штат. Пачыналася ўсё ў навукова-папулярнай рэдакцыі БТ. Я тады спрабаваў пісаць сцэнарыі для такіх навукова-папулярных перадач як «Зварка», «Парашковая металургія». Адкрываю вам сакрат — раней не казаў пра гэта. Зрабіў таксама колькі перадач, прысвечаных школе... Потым я ўцягнуўся ў сённяшняю тэматыку, прыдумаў свой першы цыкл — «Цені і постаці». Гэта быў такі гістарычны цыкл, які прадвызначыў маю далейшую працу на тэлебачанні. Былі яшчэ праекты «Бяграфія слова», «Алхімія слова», «Маем рэчы», «Адкрыты архіў», цяпер вось — «Лабірынты». Хачу адзначыць з гонарам,

што з «Лабірынтамі» мы завяршаем трэці тэлеэсэзон, за гэты час зрабілі 56 фільмаў.

— Усе гэтыя цыклы — ярка заўважнай культурна-гістарычнай, нацыянальнай тэматыкі. Гэта — вясная ініцыятыва ці «дзяржаўны заказ»?

— Вядома, мая ініцыятыва. Я яшчэ са студэнцкіх гадоў зацікавіўся нашай гісторыяй, хаця сам беларус напалову — мой бацька нарадзіўся ва Украіне, а ягоны бацька — на Далёкім Усходзе. Матафонавы жывуць пераважна ў Забайкаллі, былі там нават казакі з такім прозвішчам. Маці мая нарадзілася ў Беларусі, я таксама — і сябе лічу беларусам. Беларусы — вельмі цікавая нацыя, вельмі маладая, якая сябе яшчэ стварае, шукае, усведамляе. І гэты працэс мне хочацца пакарыць, каб беларусы пачалі сябе больш павважаць і разумець.

— Але так здараецца, што часам гісторыя не такая прыгожая і выгадная, як нам хочацца. Часам даводзіцца даказаць, што Наваград — першая сталіца ВКЛ, што

нейкаму там будынку 500 гадоў, а не 100. Ці не лічыце вы, што ў некаторых выпадках дапушчальна «ўпрыгожваць» гісторыю, ствараць свой нацыянальны міф — як гэта робяць некаторыя нашыя суседзі?..

— Я згодны, што такі нацыянальны міф ствараць трэба — каб беларусы ганарыліся тым, дзе яны жывуць і якую гісторыю маюць. І выяжджаючы за межы Беларусі, каб яны з гонарам казалі, адкуль яны. Але часам беларусы, якія хочучы паказаць багацце нашай гісторыі, пачынаюць даводзіць гэта агрэсіўна. І часам змагаюцца за праўду, кідаючыся на амбразуру. Трэба ганарыцца тым, што ў нас

Замак у Белградзе, збудаваны нашымі продкамі, называлі «Ключ ад Літвы»: тут сканчалася тэрыторыя Вялікага княства «ад мора да мора».

«Тыя, хто пачынаюць размаўляць па-беларуску — яны адкрываюць іншы свет»

— У перадачы пра Наваградак вы паселі сумніў сярод тых, хто перакананы: гэты беларускі горад быў першай сталіцай ВКЛ. На што? Што за тыповая беларуская рыса — шукаць кампраміс, балансаваць, калі ў падобных пытаннях нашыя

французскі паэт-сімваліст, які стаў класікам. А нарадзіўся ён у Чарэі пад Чашнікамі. Мы зрабілі перадачы пра шматлікіх архітэктурных помнікі Беларусі, якія сёння знаходзяцца не ў найлепшым стане. Мы зрабілі перадачу пра парэшткі апошняга караля Рэчы Паспалітай у мястэчку Воўчыні, якія былі пахаваныя там таемна. Мы расказалі пра святыя абразы і крыніцы, культавыя камяні на Беларусі — дзе яны знаходзяцца, чаму яны шануюцца людзьмі і лічацца святымі. Мне здаецца таксама, што беларуская мова — гэта сістэма знакаў, праз якую мы спазнаем гэты свет. І тыя, хто пачынаюць размаўляць па-беларуску — яны адкрываюць іншы свет. Таксама і з іншымі мовамі: вывучыў англійскую — і таксама адкрыеш іншы свет. А тут не трэба вучыць — пачынаеце размаўляць па-беларуску, і генетычная памяць сама прынясе вам словы з глыбіні стагоддзяў! Беларуска мова ніколі не знікала! Яна, як і ўся наша гісторыя, ходзіць па лабірынце — лабірынце нацыянальнай памяці.

Пра гэта і ёсць мая перадача. Прачытаўшы шлях таго лабірынта, што быў перад намі, мы адкрываем дарогу тым, хто будзе пасля нас.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА. Фота Сяргея ХАРЗУСКАГА і з архіва Алеся МАТАФОНАВА.

ЯГАДНЫ КАРОЛЬ З ГЛЫБІНКІ

Радавому жыхару глыбіні, які ў школе быў, як кажуць, ціхім троечнікам, спачатку дапамог разбагацець пры стартывым капітале ўсяго ў сто долараў звычайна... матыль. Ён асабіста вазіў матыля ў Маскву, дзе за ім чэргі выстройваліся. Зараз замарожаныя чарніцы, клубніцы, брусніцы, буякі, журавіны, вішні, слівы, а таксама лісічкі з Расонскага раёна усё больш упэўнена скарчаюць рынкі блізкага і далёкага замежжа. Паліякі і немцы, расіяне ўжо даўно ацанілі смак ягад і грыбоў з гэтага беларускага раёнцэнтра. За год прадалі каля трох тысяч тон ягад, грыбоў. Уласнае халадзільнае абсталяванне дазволіла пашырыць бізнес. Пашываецца геаграфія збыту. Жыхар раёнцэнтра Расоны Уладзімір Яхушэнка даў работу дзясяткам сваіх землякоў. І нядрэнны заробкі. Тыя, хто здабывае матыля ў час міжсезоння, калі ён у «дэфіцыце», зарабляюць больш за мільён.

«Наш галоўны мільянер, дарэчы, не знааўся, калі разбагацеў!» — з павагай раскаваецца пра кіраўніка прыватнай фірмы.

— А чаму фірма мае назву «Уладзімір і Даніла»? Апошні — кампаньён?

— Не — сын! Стварыў фірму, калі ён нарадзіўся.

Як высветлілася, у бізнэсоўца ажно тры дзіцяці. І ён — ідэальны бацька. Не ўжывае спіртнога, займаецца спортам.

Цяпер прыватнае вытворчае ўнітарнае прадпрыемства «Уладзімір і Даніла» забяспечвае больш за палову экспарту тавараў раёна. Летась — больш за 90 працэнтаў.

Нядаўна прадпрыемства наведваў старшыня Віцебскага аблвыканкама Аляксандр Косінец. Губернатар пацікавіўся — чаму смачную і экалагічна чыстую прадукцыю фірмы ў вельмі зручных і прывабных упакоўках нельга ўбачыць на паліцах у крамах Віцебска, іншых гарадоў вобласці, краіны?

Як растлумачыў прадпрыемльнік, ёсць праблемы з атрыманнем адпаведнага сертыфікату. Губернатар даў каманду сваім падначаленым паскорыць працэс. І параіў бізнэсоўцу правесці маркетынгавы даследаванне, каб высветліць, колькі дзясяткаў тон можна было б пастаўляць на ўнутраны рынак.

Цэны на прадукцыю вельмі прывабныя. Напрыклад, упакоўка замарожаных чарніц (400 грамаў) разам з падаткам на дабаўленую вартасць прадпрыемства прапануе на рэалізацыю ўсяго за 5120 рублёў. Тэрмін прыдатнасці смачнага прадукту дзевяць месяцаў. Калі, вядома ж, хаваць ягады ў халадзільніку.

— Такіх прадпрыемлікаў, як ён, трэба ва ўсім падтрымліваць, — падкрэсліў старшыня Віцебскага аблвыканкама. Трэба, каб і дзяржаўная аналагічная вытворчасць адкрывалася. А каб заўсёды хапала сыравіны, тых жа ягад, распачынаецца ажыццяўленне спецыяльнай абласной праграмы.

Тутэйшыя работніцы саромеліся прыезджых.

— Ды не звыклі мы быць «зоркамі» — расказалі мне жанчыны, якія перабіралі грыбы. Дары лесу — мясцовыя. Ягады пастаўляюць з розных рэгіёнаў. Працаваць тут падбаецца. Наогул добрую работу ў нашай глыбініцы знайсці цяжка. Можна на пальцах пералічыць установы і прадпрыемствы, куды магчыма ўладкавацца на працу. А на фірме ягадамі і матылём займаюцца больш за сто чалавек.

Летась прадпрыемлік — «ягадны кароль» з глыбіні, атрымаў ганаровы тытул «Чалавек года Віцебшчыны». І атрыманую даволі вялікую «прэмію» паабяцаў патраціць на развіццё спартыўнага жыцця фірмы.

Свёлта абласныя «Даўнікі» ўпершыню пройдуць у Расонах. Безумоўна, прыватная ягадная фірма не застанеца ўбаку ад удзелу да падрыхтоўкі правядзення свята хлебаробаў. Бо прадпрыемлік шырока любіць родны край і верыць, што ніякі крызіс не перашкодіць яго развіццю, каб было тую не горш, чым у Еўропе, якую круглы год кормяць вітамінамі жыхары раёнцэнтра.

Аляксандр ПУКШАНСКІ. Расонскі раён.

З 1036-м ДНЁМ ВІЦЕБСК! НАРАДЖЭННЯ, ВІЦЕБСК!

Старажытны Віцебск святкуе дзень нараджэння. Заснаваны ў 974 годзе, у апошні час значна памаладзеў і выглядае вельмі прывабным, нягледзячы на тое, што яшчэ ў самым цэнтры горада працуюць будаўнікі. На імправізаванай «Плошчы прэсы» (на былой рынкавай плошчы) «Звязда» павіншавала гараджан з прыгожым святкам.

Заўсёды прыемна знаёміцца з людзьмі, якія хай і не выпісваюць нашу найстарэйшую беларускамоўную газету, але нешта чулі пра яе, ведаюць, што ёсць такая. І асобна хочацца падзякаваць нашым падпісчыкам, чытачам, якія выказалі падзякі ў адрас рэдакцыі за тое, што шануем беларускую мову, не здраджаем ёй.

Сярод тых, хто завітаў да «Звязды» ў гасці, быў нават чалавек з Германіі. Наш былы суайчыннік Барыс Прыходзька некалькі гадоў таму пакінуў Радзіму. Вельмі прыемна яму па вяртанні дамоў у гасці (як бы дзіўна гэта ні гучала) убачыць, як змяніўся Віцебск. Спадар Барыс прагледзеў на пераходнай вуліцы Талстога разам са спадарынямі Ірынай (на фота) Жанчына, дарэчы, таксама нутэйшая — «ажно» з Магілёва. І

— А можна на памяць атрымаць сцяжок?.. — вельмі сціпла папрасіла жанчына ў тыповай для медыкаў з «хуткай» уніформе.

— Ды, калі ласка! Хай сёння вы застаняцеся без працы! — пажартавалі мы. І папрасілі нашых новых гасцей назвацца. Дзяжурны ў гэты дзень урач Ларыса Роздзіна і фельчар Уладзімір Красоўскі. Верагодна, каб перадаць ім газету з публікацыяй сумеснага фота, даведзецца ўсё-такі патэлефанаваць у службу «103», бо медыкі пайшлі хутка, каб у любы момант прыйсці на дапамогу.

Пашанцавала нам у дзень святкавання знаёміцца з людзьмі ў форме. Расказалі пра газету і прадстаўніку паважанай беларускай чыгункі. Дзяжурны па станцыі Аляксей Турчанаў (на фота) вяртаўся з дзяжурства. Вельмі ён здзіўлены, калі мы сказалі пра тое, што абавязкова надрукуем ягонае фота. Хай начальства ведае, які чалавек неабыйкавы — цікавіцца найстарэйшай беларускай газетай. Між іншым, Аляксей прапанаваў напісаць артыкул — чаму здаюць у арэнду возера, а лавіць рыбу нельга?

— Я разумею, калі ў нейкай глушы падпрымальнік арэндуе возера, малаўкой разводзіць. А тут недалёка ад Віцебска возера арэндавалі вялікае — Лосвіда — у дачным раёне. І, лічы, яго ўжо прыватнае. Пры гэтым забара-

— А можна на памяць атрымаць сцяжок?.. — вельмі сціпла папрасіла жанчына ў тыповай для медыкаў з «хуткай» уніформе.

— Ды, калі ласка! Хай сёння вы застаняцеся без працы! — пажартавалі мы. І папрасілі нашых новых гасцей назвацца. Дзяжурны ў гэты дзень урач Ларыса Роздзіна і фельчар Уладзімір Красоўскі. Верагодна, каб перадаць ім газету з публікацыяй сумеснага фота, даведзецца ўсё-такі патэлефанаваць у службу «103», бо медыкі пайшлі хутка, каб у любы момант прыйсці на дапамогу.

— Я разумею, калі ў нейкай глушы падпрымальнік арэндуе возера, малаўкой разводзіць. А тут недалёка ад Віцебска возера арэндавалі вялікае — Лосвіда — у дачным раёне. І, лічы, яго ўжо прыватнае. Пры гэтым забара-

— Я разумею, калі ў нейкай глушы падпрымальнік арэндуе возера, малаўкой разводзіць. А тут недалёка ад Віцебска возера арэндавалі вялікае — Лосвіда — у дачным раёне. І, лічы, яго ўжо прыватнае. Пры гэтым забара-

— Я разумею, калі ў нейкай глушы падпрымальнік арэндуе возера, малаўкой разводзіць. А тут недалёка ад Віцебска возера арэндавалі вялікае — Лосвіда — у дачным раёне. І, лічы, яго ўжо прыватнае. Пры гэтым забара-

— Я разумею, калі ў нейкай глушы падпрымальнік арэндуе возера, малаўкой разводзіць. А тут недалёка ад Віцебска возера арэндавалі вялікае — Лосвіда — у дачным раёне. І, лічы, яго ўжо прыватнае. Пры гэтым забара-

— Я разумею, калі ў нейкай глушы падпрымальнік арэндуе возера, малаўкой разводзіць. А тут недалёка ад Віцебска возера арэндавалі вялікае — Лосвіда — у дачным раёне. І, лічы, яго ўжо прыватнае. Пры гэтым забара-

— Я разумею, калі ў нейкай глушы падпрымальнік арэндуе возера, малаўкой разводзіць. А тут недалёка ад Віцебска возера арэндавалі вялікае — Лосвіда — у дачным раёне. І, лічы, яго ўжо прыватнае. Пры гэтым забара-

— Я разумею, калі ў нейкай глушы падпрымальнік арэндуе возера, м

Вышэйшы разрад — і большая зарплата

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Якія інструкцыі па аглядае працы павінны абавязкова выкарыстоўвацца ў дзяржаўных камерцыйных арганізацыях?

— Для камерцыйных арганізацый дзяржаўнай уласнасці і камерцыйных арганізацый, у статутным фондзе якіх доля дзяржавы складае 50 і больш працэнтаў, абавязковымі з'яўляюцца: Інструкцыя аб парадку вызначэння тарыфных ставак і службовых аглядаў работнікаў камерцыйных арганізацый і індывідуальных прадпрыемстваў (пастанова Міністэрства працы і сацыяльнай абароны № 60 ад 26 красавіка гэтага года); Інструкцыя аб парадку павышэння тарыфнай стаўкі і разрады камерцыйнымі арганізацыямі (пастанова Мінпрацы і сацыяльнай абароны, Мінзкаммі і Мінфіна № 18/23/34 ад 18 лютага 2005 года); Палажэнне аб умовах аплата працы кіраўнікоў дзяржаўных арганізацый і арганізацый з доляй дзяржаўнасці ў маёмасці, а таксама інструкцыя аб парадку яго выкарыстання (пастанова Савета Міністраў № 1003 ад 25 ліпеня 2002 года і Мінпрацы і сацыяльнай абароны № 122 ад 20 верасня 2002 года), а таксама іншыя нарматыўныя правыя акты, якія рэгулююць пытанні аплата працы работнікаў камерцыйных арганізацый.

Ці абавязана прыватная кампанія перагледзець свой штатны расклад у сувязі з уяўленнем новай інструкцыі з 1 чэрвеня гэтага года?

— Абавязана толькі ў тым выпадку, калі прыватная кампанія прыняла рашэнне выкарыстоўваць свой, ёй устаноўлены парадок тарыфнай работнікаў і вызначэння іх тарыфных ставак ці аглядаў. Пры гэтым дата ўвядзення новага штатнага раскладу будзе залежаць ад даты ўвядзення новых умоў аплата працы з выкананнем нормы 32-га артыкула Працоўнага кодэкса.

Калі ж прыватная кампанія працягвае выкарыстоўваць парадок вызначэння тарыфных ставак і службовых аглядаў, вызначаны Інструкцыям, то перагляд штатнага раскладу не абавязкова.

Ці павінна з 1 чэрвеня прыватная камерцыйная арганізацыя пры вызначэнні тарыфнага каэфіцыента выканаць правіла: чым вышэйшы разрад работніка — тым вышэйшы каэфіцыент? — Так, павінна. Чым складаней і інтэнсіўней праца, чым вышэйшая кваліфікацыя работніка — тым вышэйшы павінен быць разрад і адпаведны яму тарыфны каэфіцыент. Гэты прынцып замацаваны ў нашым заканадаўстве, і невыкананне гэтага прынцыпу прывядзе да несправядлівасці ў аглядае працы.

Ці можна прыватная арганізацыя пры фарміраванні аглядаў службовоўцаў выкарыстоўваць Інструкцыю № 60, а пры фарміраванні тарыфных ставак рабочых — вызначачы свой парадок?

— Можна. Пры гэтым фарміраванне аглядаў службовоўцаў прыватнай арганізацыі паводле Інструкцыі № 60 павінна быць прадугледжана ў лакальным правым акце. І зноў жа ў лакальным нарматыўным правым акце замацоўваецца і свой, адрозны ад Інструкцыі № 60, парадок фарміравання тарыфных ставак рабочых.

Адначасова нялішне заўважыць, што тарыфная рабочых павінна рабіцца наймальнікам у строгай адпаведнасці з разрадам выкананай работы, што вызначаецца ў Адзінчым тарыфна-кваліфікацыйным даведніку — гэта значыць з 1-га па 8-ы тарыфны разрад. Аднак пры гэтым тарыфны каэфіцыенты могуць быць наймальнікам скарачэваным, і па разрадах магчыма вызначэнне дыяпазону тарыфных ставак.

Ці мае права прыватная кампанія не рабіць разлік тарыфных ставак і службовых аглядаў паводле пастаноў Міністэрства працы і сацыяльнай абароны № 60?

— Такое права ёсць. Прычым гэта арганізацыя таксама павінна прадугледзець парадок фарміравання службовых аглядаў работнікаў у лакальным нарматыўным правым акце.

Што такое «гадавы бонус» і каму ён можна выплачвацца?

— Пастанова Савета Міністраў № 385 ад 18 сакавіка 2010 года наймальніку (органу, які ўпаўнаважаны заключачы кантракт) дадзена права выплачваць кіраўніку арганізацыі гадавы бонус — аднаразовае гадавое зааховачанне ў памеры не менш за 12 службовых аглядаў. Аналагічнае рашэнне кіраўнік арганізацыі можа прыняць і ў дачыненні да работнікаў.

Аднак тут трэба мець на ўвазе: абавязкова ўмовай для прызначэння і выплаты гадавога бонуса з'яўляецца выкананне ўсіх прагнозных паказчыкаў, вызначаных для арганізацыі.

Ці можна кіраўніку арганізацыі выплачыць аднаразовае прэмію да прафесійнага свята, калі гэта арганізацыя мае запачынацца па плячэжках у бюджэце?

— Пунктам 2 Указа кіраўніку дзяржавы № 292 ад 13 жніўня 1996 года вызначана забарона на налічэнне і выплаты ўсіх відаў прэміі кіраўнікам і гаюльным спецыялістам (іх наместнікам) арганізацый, якія маюць запачынацца па плячэжках у бюджэце. У тым ліку падобная забарона датычыцца і прэміі да прафесійных святаў.

Ігар ГУРЫНОВІЧ:

«Італьянцы, і англічане гулялі ў нейкі аднолькавы, нецікавы футбол»

УСЛЕД за віце-чэмпіёнамі — французамі дадому адраўляюцца і дзейныя чэмпіёны італьянцы. Іх ганьба была без біцца посуду, таму і не такой гучнай. Тым не менш, дзве нічыі (з Новай Зеландыяй і Парагваем) і прайгрышы ў адным з самых прыгожых сваёй канцоўкай матчаў чэмпіянату свету славакам (2:3) пакінуў «скаудру адзур» на апошнім месцы ў групе. Цяпер дакладна — сёлёты мундыяль падорыць свету новага чэмпіёна. У той жа час Парагвай з Новай Зеландыяй згулялі ўнічыю — 0:0, і каманда, якую перад пачаткам турніру ніхто ўсур'ёз не ўспрымаў, а гэта зборная Новай Зеландыі адраўляецца дадому непераможанай. Парагвай і Славакія — у плей-оф.

З першага месца ў групе Е выходзіць у накаўт-раўнд каманда Галандыі. Яе і да еўрапейскіх фарвартаў перад пачаткам турніру не спяшаліся адносіць, тым часам, вынік выдатны: тры гульні — тры перамогі. Апошняя — над Камерунам, які ў развіталым матчы імікнуўся бразунць дзвярцама, аднак атрымаўся 2:1 на карысць «аранжавых». Другую публіку ў 1/8 атрымалі японцы. Яе лёс вырашаюць у матчы Японія — Данія, які азіяцкая каманда выйграе! — 3:1. Тым чынам, у 1/8 галандыя згуляе са Славакіяй (28 чэрвеня), а Японія з Парагваем (29 чэрвеня).

Падзеі чэмпіянату свету мы абмеркавалі з чэмпіёнам СССР-82 ў складзе мінскага «Дынама» Ігарам ГУРЫНОВІЧАМ.

— Ігар Мікалаевіч, пачнём з хвіга (у параўнанні з французамі), але габнебага правала Італьянцы. У выпадку з «трохкаляровымі» усё виваіваіць галоўнага трэнера. Хто виваіваіць у правале хляпоўца ў зніх футбалках?

— Зборная Італіі была прадстаўлена на турніры гульцамі розных узростаў. Лілі ўзяў на яго погляд наймацнейшых. Але я мяркую, што асабліва ў лініі атаку ў Афрыку прыехалі не наймацнейшыя лінійныя футбалісты. Да таго ж, каманда гуляла без «агеньчыка», вельмі шаблонна.

— Чамусьці перад турнірам ніхто ўсур'ёз не называў фарвартамі галандцаў. Ды і цяпер пра гэту каманду кажучы няймае. Тым не менш, у іх тры гульні — тры перамогі. Тым часам зборная ван Майка моцна адрозніваецца ад каманды ван Бастэна: у аснове асноў — вынік, няма размазістых атак без агляды на ўласныя вароты... Як вам гэта каманда?

— Перад турнірам я даваў свой прагноз, хто будзе ў тройцы наймацнейшых. Ён быў такі

Ці ўлічваюцца пры разліку сярэдняга заробку для вызначэння адпускных і кампенсаций за нявыкарыстаныя водпуск сумы, якія атрымаў работнік па грамадзянска-прававым дагаворы?

— Не. Узнагароджанне работнікам, якія знаходзяцца ў спісачным складзе арганізацыі, за выкананне работ па грамадзянска-прававым дагаворы з разлік сярэдняга заробку не прымаюцца.

Ці ўлічваецца пры разліку сярэдняга заробку кампенсация работніку за нявыкарыстаны водпуск?

— Грашовая кампенсация за нявыкарыстаны водпуск пры вылічэнні сярэдняга заробку зноў жа не ўлічваецца.

Ці ў снежні супрацоўніку нашай фірмы пераходам накіравалі ў іншую арганізацыю, але пры гэтым «забыліся» часткова выплачыць зарплату за лістапад. Што рабіць у такім выпадку?

— У такім выпадку ёсць права звароту ў суд з патрабаваннем спагнаць з працадаўца нявыплачаную частку зарплат.

Ці магчыма ў перспектыве скасаваанне Адзінай тарыфнай сеткі?

— Аджакма так: нічога пастанавіць у гэтым свеце няма. І ў тым ліку гэта датычыцца АТС.

Што рабіць, калі работнік не згодны са зніжэннем прэміі, напрыклад, за аднаразовае спазненне?

— Тут зноў жа можна параіць звярнуцца ў суд.

Ці можна наймальніку зменшыць аб'ём скасаваанне павышэнні і надбавкі да аглядаў за парушэнне правілаў унутранага працоўнага распарадку — скажам, за спазненне ці за заўчасны сыход з працы?

— Паводле 63 артыкула Працоўнага кодэкса, стымулюючыя выплаты вызначаюцца наймальнікам на падставе калектыўнага дагавора ці пагаднення, а таксама на падставе працоўнага дагавора. Такім чынам, калі ў лакальным нарматыўным правым акце прадугледжаны змяншэнне або зніжэнне павышэнняў тарыфных ставак (аглядаў) і надбавак за парушэнне ўнутранага працоўнага распарадку, то пайсці на такі крок наймальнік сапраўды можа. Прычым з гэтым лакальным нарматыўным правым актам павінен быць азнаёмы сам работнік.

Ці можна арганізацыя прыняць на пасад спецыяліста студэнта 4-5 курса завочнага аддзялення?

— Рашэнне аб прыняцці на пасад спецыяліста студэнта 4-5 курса завочнага аддзялення прымаецца наймальнікам самастойна — у залежнасці ад таго, ці адносіцца пасад гэтага спецыяліста да спецыялістаў сярэдняга або вышэйшага ўзроўню кваліфікацыі, а таксама ў залежнасці ад асаблівых дадзеных прэтэндэнта на вакансію.

У якасці кампенсаций за работу ў выхадны прапанаваны іншы дзень адпачынку. Ці абавязкова выкарыстаць гэты адгуд непазрэдна ў бягучым месяцы?

— Варта нагадаць, што прыцягненне да работы ў выхадны, паводле заканадаўства, кампенсуецца ў залежнасці ад пагаднення бакоў дачай іншага дня адпачынку або павышанай аплаты. Прычым калі дача іншы дзень адпачынку, то павышаная аплата не робіцца.

Што ж непазрэдна да перыяду дачы іншага дня адпачынку, то ён вызначаецца наймальнікам па дамоўленасці з работнікам.

Наколькі правільнае прыцягненне да работы ў выхадны дзень сумяшчальніка?

— Такі варыянт магчымы, прынамсі, заканадаўства нейкіх абмежаванняў для сумяшчальніка па прыцягненні да работы ў выхадны дзень не прадугледжвае.

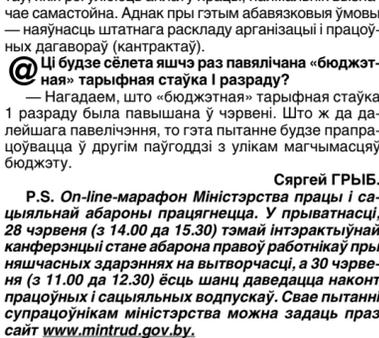
Які пералік лакальных нарматыўных правых актў па рэгуляванні парадку аплата працы павінен быць у камерцыйнай недзяржаўнай арганізацыі?

— Пералік лакальных нарматыўных правых актў, якія рэгулююць аплата працы, наймальнік змагае самастойна. Аднак пры гэтым абавязковыя ўмовы — наяўнасць штатнага раскладу арганізацыі і працоўных дагавораў (кантрактаў).

Ці будзе сёлета яшчэ раз павялічана «бюджэтная» тарыфная стаўка і разрады?

— Нагадаем, што «бюджэтная» тарыфная стаўка і разрады была павышана ў чэрвені. Што ж да далейшага павялічэння, то гэта пытанне будзе прапрацоўвацца ў другім паўгоддзі з улікам магчымасцяў бюджэту.

Сяргей ГРЫБ. P.S. On-line-марафон Міністэрства працы і сацыяльнай абароны працягнецца. У прыватнасці, 28 чэрвеня (з 14.00 да 15.30) тэмай інтэрактыўнай канферэнцыі стане абарона правоў работнікаў пры няшчасных здарэннях на вытворчасці, а 30 чэрвеня (з 11.00 да 12.30) ёсць шанец даведацца наконт працоўных і сацыяльных водпусках. Свае пытанні супрацоўнікам міністэрства можна задаць праз сайт www.mintrud.gov.by.

Юнары ў групе Г зборныя Бразіліі і Партугаліі ў матчы паміж сабой не выявілі мацнейшага — 0:0. А каманда Кот-д'Івуара разграміла зборную КНДР — 3:0. Адпаведна першыя дзве зборныя выхадзіць у 1/8 фіналу.

яй, у вончай сустрэчы выявілі наймацнейшага. Аказваўся пераможцам той, хто больш хацеў перамагчы. Пры роўных умовах — тэхнічнага майстэрства, функцыянальнай падрыхтоўкі, выносласці — перамагае той, хто больш гэтага хоча.

— Якая з камандаў вас прыемна здзівіла і хто расчараваў?

— Адрктыя слабыя — французцы і італьянцы. Прыемна здзівілі такія ж японцы. Ну і англічане, хоць яны і праходзіць далей, вельмі слабая каманда. Як англічане, так і італьянцы ў нейкі аднолькавы футбол гуляюць. Проста англічанам крыху больш пашчаціла, і яны ідуць далей. У 1/8, мне здаецца, Германія выйграе ў англічан.

— Многія так думаюць, калі шыфра.

— Футбол што ў англічан, што ў італьянцаў нецікавы — без выдумкі, без «агеньчыка». Людзі выходзіць на газон і думаюць, што яны вялікія зоркі, усё ім будзе ачы аддаваць. А так не атрымаецца — гэта ж чэмпіянат свету, дзе трэба араць і араць.

— Зорная хвароба згубіла еўрапейскіх грандаў у Афрыцы...

— Перад чэмпіянату я казаў, што асабліва вясцо гэтага мундыялю стане тое, што большасць камандаў з Паўднёвай Амерыкі выйдзе ў плей-оф.

— Так і атрымаўся. Мы бачым парад лацінаамерыканскіх камандаў, якія ўсіх перамаюць...

— Большасць гульцоў у гэтых камандах гуляе ў Еўропе. І калі яны яны адрозніваюцца толькі высокім тэхнічным майстэрствам, а функцыянальнай падрыхтоўка і падвадзіла, то пагуляўшы ў Еўропе, дзе перавага даецца функцыянальнай гаютоўнасці, яны дабаўляюць. Выдатныя фізічныя кандыцыі накладваюцца на іх высокую тэхніку, і яны дасягаюць выдатнага выніку...

— Вы мяркуюце, Аргенціна будзе чэмпіёнам?

— Усё-такі я думаю, што Бразілія.

Алена АУЧЫННІКАВА.

ДВУМА РАДКАМІ

Унора ў групе Г зборныя Бразіліі і Партугаліі ў матчы паміж сабой не выявілі мацнейшага — 0:0. А каманда Кот-д'Івуара разграміла зборную КНДР — 3:0. Адпаведна першыя дзве зборныя выхадзіць у 1/8 фіналу.

СМАЛЯВІЧАМ — ПАРК ВЫСОКІХ ТЭХНАЛОГІЙ, А БАРЫСАВУ — СУЧАСНЫ СТАДЫЁН

ЧАКАЕЦЦА, што па выніках першай паловы года сярэдня зарплата па Мінскай вобласці складзе прынамсі 1 млн 80 тыс. рублёў. Па сутнасці сярод усіх рэгіёнаў Беларусі гэта — другі пасля сталіцы паказчык. І разам з тым, як заўважыў падчас сустрэчы з журналістамі старшыня аблвыканкама Барыс БАТУРА, пакуль сітуацыя выглядае неадназначнай, у сувязі з чым найбольшым часам кожны раён атрымае новыя заданні па павелічэнні заробкаў. Прычым больш напружанымі гэтыя заданні будуць для раёнаў—«аўтсайдару».

Інвестар — сябар або вораг?

Паводле слоў Барыса Батуры, сёлета эканамічная сітуацыя ў вобласці выглядае няясна, што дазваляе разлічваць на дасягненне ці не гаюлоўнай мэты — сярэдняй зарплаты ў 500 долараў па выніках года. Аднак таксама выдаюцца: тут спатрэбіцца стварэнне новых і да таго ж прывабных з пункту гледжання заробкаў працоўных месцаў. А не ў апошнюю чаргу гэта — пытанне прыцягнення ў эканоміку рэгіёна інвестыцый.

— Міншчына мае вельмі выгаднае геаграфічнае становішча, у нас ёсць добрыя заканадаўства, аднак складаецца ўражанне, што асноўная праблема — нядабразычлівае стаўленне да патэнцыйных інвестараў, — заўважыў старшыня аблвыканкама. — Таму цяпер кіраўнікам раённага ўрада дадзена жорсткае ўказанне: кардынальна змяніць стаўленне да тых, хто хоча ўкладваць у нашу эканоміку грошы. Бо толькі ў выніку бюракратызму, а, магчыма, і снізму на месцах вобласць губляе 30-40 працэнтаў інвестыцый.

Адначасова Барыс Батура падкрэсліў: у перспектыве доля малага і сярэдняга бізнэсу ў эканоміцы вобласці павінна ўзрастаць з цяперашніх 20-21 да 50 працэнтаў. Прычым з на-

ступнага года аб'ём дапамогі бізнэсоўцаў (раворка аб бязвыплатных «уліваваннях» з інавацыйнага фонду, пагашэнні працэнтаў па крэдытах, пазыхах на стварэнне працоўных месцаў) плануецца павялічыць як мінімум удвая.

Адначасова ў вобласці распачынаюцца даволі цікавыя праекты — у прыватнасці, па стварэнні свайго парка высокіх тэхналогій. Ён мае з'явіцца ў Смалевічах.

Крэдыты — выключна з вяртаннем

Не менш «вострая» тэма — падтрымка сельгасвытворцаў. Што з ёю будзе надалей?

— Сельская гаспадарка датуецца і крэдытуецца ва ўсім свеце, і адмыўляцца ад гэтай практыкі ніхто не збіраецца, — зазначыў Барыс Батура. — Аднак павінна быць жорстка дысцыпліна — крэдыты сельгасвытворца абавязаны вяртаць. Калі ж гэта немагчыма, калі сельгаспрадпрыемствы не могуць забяспечыць выпрацоўку ў 50—100 міліёнаў на чалавека ў год, то такія гаспадаркі трэба проста прызнаваць банкрутамі. І нічога страшнага тут няма.

Дзе будаўнік — там архітэктар

Адной з па-сапраўднаму няпростых праблем аказалася будаўніцтва жылля. У параўнанні з мінулым годам паказчык яго ўводу павінен павялічыцца амаль на 30 працэнтаў. А адсюль — і дэфіцыт магутнасцяў будаўнічых арганізацый. Пакуль іх відчужае не хапае, таму, адначасна старшыня аблвыканкама, на спела неабходнасць стварэння бліз Мінска новага будынога домабудаўнічага камбіната.

Пры гэтым падчас будаўніцтва жылля плануецца звяртаць асаблівую ўвагу на архітэктурныя патрабаванні. «Гарды і вёскі Міншчыны павінны мець сваё і да таго ж адметнае

У Мінску застрахованыя звыш 40 тысяч кватэр — толькі 6 %

— На жаль, гэты працэс працоўнага марудна: людзі неахвотна мяняюць старыя звычкі і прымаюць новаўвядзенні, — адзначыла ў гутарцы намеснік генеральнага дырэктара ДА «Мінскага гарадскага жыллёвага гаспадарка» Святлана Сцяпанавіч. — У нас не бывае землятрасу і іншых прыродных катаклізмаў, але здароўца аварыі ўнутрыдамавых ацяпляльных сістэм, могуць лопнуць каналізацыйныя, водапраходныя трубы.

Часта адбываюцца таксама бытавыя заліванні, пажары. Не скажэ, што праблема пакрыцця ўроуны жыхарам, якія пацярпелі ад стыхій, нядабайных суседзяху зверху або няспраўных інжынерных сістэм вырашаецца не так і проста. Нарядка пацярпелыя вымушаны ўкладваць у рамонт уласныя сродкі, а часам пытанне вырашаецца толькі ў судзе. У гэтай сувязі тры гараджане, якія застрахавалі сваё жыллё і трапілі ў бяду, апынуліся ў выйгрышным становішчы. Толькі ў першым квартале гэтага года за пашчоджання жылля памяншаны мінчанам выплачана страхавая кампенсация на суму больш як 60 млн рублёў.

Аляксандр ФІЛІПОВІЧ, «Мінск—Навіны».

Да сваякой перасяліліся пагарэльцы

з двухкватэрнага цаглянага дома ў вёсцы Ніжняя Олба Жлобінскага раёна. Маёмасці ў іх практычна не засталася ў выніку пажару, які пацаўва апоўначы. Калі прыехалі выратавальнікі, капіталы дано быў поўнаасцо ахоплены полымем. Збудаваанне, ад якога засталіся толькі сцяны, пацярпелі за паўгадзінні. Пры выратаванні сваёй маёмасці апёкі атрымаў і атруччванне чадным газам атрымаў 40-гадоваы сужыцель гаспадыні, які зараз знаходзіцца ў Жлобінскай бальніцы. Як адзначаюць у прэс-службе Гомельскага ўпраўлення па надзвычайных сітуацыях, мяркуецца, што прычынай пажару стаў падпал.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

аблічча, — падкрэсліў Барыс Батура. — А пачынаць тут трэба з тых жа паказальнікаў. На жаль, на ўзлёдзе ў некаторыя гаралды стаць паказальнікі з драўляных дошчак — выбачайце, але назвы многіх сельгаспрадпрыемстваў сёння афармленыя лепш».

Пра дарогі і ваду

Адсутнасць гарачай вады ў некаторых раёнцэнтрах Міншчыны ўлетку — з'ява амаль што звычайная. Аднак неармальна. Таму, зазначыў старшыня аблвыканкама, найбольшым часам гэта праблема будзе вырашана. Прычым пры наяўнасці тэхнічных магчымасцяў вырашана ўжо сёлета.

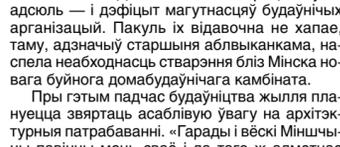
Між тым, таксама «старая» праблема — стварэнне аб'язной дарогі вакол Маладзечна. Пакуль тэрмінамі яе будаўніцтва вызначаны 2013—2015 гады. Разам з тым, паведаміў Барыс Батура, плануецца гэты працэс прыслешчыць. А пюс да таго ёсць намер і заняцца дарогай з райцэнтра да Мінска. Тым больш, што не выключна: у наступным годзе Маладзечна можа прыняць рэспубліканскія «Дажніны».

БАТЭ будзе з сучаснай арэнай

Дзякуючы клубу БАТЭ на працягу гэтага дзесяцігоддзя Міншчына фактычна ператварылася ў футбольную «сталіцу» Беларусі. Аднак не скажэ: той жа Барысаў дагэтуль не мае стадыёна еўрапейскага ўзроўню.

— Гэта пытанне па сутнасці вырашанае, сёння ў будучага стадыёна нават ёсць свой, распрацаваны з улікам славацкага вопыту, праект, засталася хіба што вызначыцца з канкрэтным месцам, — паведаміў Барыс Батура. — Таму мы мяркуюем: будаўніцтва новага сучаснага стадыёна ў Барысаве пачнецца налета і закончыцца ў 2012 годзе.

Сяргей ГРЫБ.

Палявы снігданак

Ужо ў верасні ў Мінску з'явіцца і рэкламныя стэнды з лагатыпам і фотасэжамі, прысвечанымі конкурсу. Героямі фотасэжэстаў стануць як вядомыя людзі (зоркі эстрады, спартсмены, удзельнікі і пераможцы дзіцячага «Еўрабачання-2010») Аляксандр Мартыненка, у кастантыў можа удзельнічаць любы ахвотны — абмежаванняў у поле, знешнасці і ўзросце практычна няма.

Для ўдзелу ў кастантыў запрашаюцца грамадзяне Беларусі ва ўзросце ад 5 да 50 гадоў. Заяўкі (здымак і кароткі аповед пра сябе) патрэбна даслаць да 15 ліпеня на электронную пошту junior@tvr.by альбо на адрас: Белтэлерадыёкампанія, 220807, г. Мінск, вул. Макаёнка, 9 з пазначай «Кастантыў «Стань тварам дзіцячага «Еўрабачання-2010».

Ілья ЛАПАТО.

Сонца, аголеная натура, грошы?

Беларускі партал TUT.BY абнародаваў рэйтынг майскіх пошукавых запытаў. Папярэдняя дwoйка лідараў не здала свае пазіцыі, і тандэм «надвор'е — аголеная натура» зноў абганяе усё іншыя інтарэсы.

У той час як настроі надвор'я мяняюцца па некалькі разоў на дзень, цікавасць да яго стабільна павялічваецца: плюс 7180 запытаў у параўнанні з папярэднім месцам. Захаленнасць ж аголенымі целамі ў мінскіх жыхароў, якія пацаўва апоўначы, мірна адначывае на другім месцы, круцячы і без таго разамораны

З НАСТАЛЬГІЯЙ ПА СТУДЭНЦКІМ ІНТЭРНАЦЕ

Імкнуліся ў Беларусь былыя студэнткі з Грэцыі

Грачанка Таццяна (злева) і яе беларуская сяброўка Рэгіна.

— Я еду ў Беларусь! Я ўсё такі паеду! — пачушы радасцю навіну, Таццяна падзялілася ёю з дачкой. Крысціна парадвалася за маці, але падзяліць яе шчасця не магла — сама ўсё болыш па Заходняй Еўропе ездзіць Парыж, Рым, Лондан... А ў гэты загадкавы Мінск яшчэ паспрабуй далацьцэ з Афін... Столькі наманганьў, каб туды паехаць — візу беларускую атрымаць складана, бо няма ў Грэцыі пасольства ці консульства. Аднак Сафія, сяброўка маці, знайшла нейкую зацэпку, дамовілася, нават даведлася, што з Афін у лясцэ ў Мінск лепш... праз Стамбул. Дзі і чаго яны чакуюць ад гэтай вандароўкі? Больш за 20 гадоў прайшоў пасля таго, як атрымалі ў Мінску свае дыпломы. Усё магло змяніцца — і горад, і людзі...

«Горад сапраўды змяніўся, ды так моцна — вельмі прыгожы стаў, дагледжаны, — канстатавалі дзве грачанкі, калі ехалі па вуліцах з аэрапорта, але нават змены не ўявілі іх у зман. — Глядзі, вось тут будзе паварот, а тут павінен стаяць наш інтэрнат. Ды вось кае ён! Дакладна як тады. Ой, нават рэчы на мамі балконе вісяць...» — Таццяна Папагеоргіў і Сафія Эфендэрыязі адчувалі сябе так, нібыта тылькі ўчора глядзелі з балкона на гэтую вуліцу, па якой зараз ехалі. Нібыта па дваццаці гадоў з плычэй пакідалі — і зноў студэнткі Мінскага медыцынскага інстытута.

Таццяна і Сафія былі першымі студэнткамі з Грэцыі ў гэтым беларускім інстытуце. Паступілі ў 82-м, яшчэ за савецкім часам. Тое, што іх размеркавалі на вучобу ў Мінск,

было абсалютнай выпадковасцю. Дагэтуль яны не ведалі нават, што гэта за рэспубліка такая. Але час вучобы стаў такім незабыўным, што вельмі хацелася вярнуцца сюды зноў — у студэнцкі інтэрнат! І вось праз 22 гады пасля заканчэння мара здзейснілася. Яны прыехалі ў сваю беларускую маладосць.

Мінск. Вакзал. Выхад у горад. «Мэбля»...

— Гэта было першае беларускае слова, якое я запомніла, — сміецца Таццяна. — Тады каля ваказла была крама мэблі. Гэтая шыльда адразу кідалася ў вочы. Так я і вывучыла гэтае слова, што нават цяпер памятаю. А потым мы чулі шмат іншых беларускіх слоў — ужо ад сваіх суседкаў па інтэрнаце. Шмат дзятчат было з вёсак, размаўлялі па-беларуску. Не было праблем з разуменнем. Ведаю, што такое «бульба»... Я жыла з вельмі добрымі беларускімі дзятчатамі. З Рэгінай заховала сувязь увесь час — па тэлефоне. Такіх іх у зман. — Глядзі, вось тут будзе паварот, а тут павінен стаяць наш інтэрнат. Ды вось кае ён! Дакладна як тады. Ой, нават рэчы на мамі балконе вісяць...» — Таццяна Папагеоргіў і Сафія Эфендэрыязі адчувалі сябе так, нібыта тылькі ўчора глядзелі з балкона на гэтую вуліцу, па якой зараз ехалі. Нібыта па дваццаці гадоў з плычэй пакідалі — і зноў студэнткі Мінскага медыцынскага інстытута.

Таццяна і Сафія былі першымі студэнткамі з Грэцыі ў гэтым беларускім інстытуце. Паступілі ў 82-м, яшчэ за савецкім часам. Тое, што іх размеркавалі на вучобу ў Мінск,

больш ні пра што, акрамя вучобы, слухаць не хацела. І нават увайшла ў гісторыю: у яе быў першы чыроны дыплом, які атрымалі замежны студэнт у Мінскім медыцынскім інстытуце.

Па вяртанні ў Грэцыю Таццяна адпрацавала два гады на астравах — як агульны ўрач. Кажэ, справілася дзякуючы добрай прафесійнай падрыхтоўцы. Тады займалася літаральна ўсім хваробамі, якія могуць напаліцца чалавека, акрамя стаматалогіі. А цяпер у Афін яна мае ўласную дыягностычную лабараторыю, куды заступіла ўсё неабходнае абсталяванне. Кліентаў да яе на дыягностыку нават з дзяржаўных клінік накіроўваюць. Паважана яе за дасканалу працу. Сама Таццяна лічыць, што 90 працэнтаў яе поспеху ў працы было закладзена менавіта ў Мінску, дзе вельмі добра навучылі.

— Тут я ўзяла ўсю аснову, прычым не толькі самі веды. Бо наш прафесар нам казаў, што ніякія падручнікі не змогуць замяніць асабістага кантакту ўрача з пацыентам. Запалты словы, іх справядлівасць я адчуваю асабіста таму, што прыходзіцца працаваць з дзецямі.

У Мінску Таццяна прайшла школу чалавечых зносінаў не толькі як прафесіянал. «Альма-матэр» для яе аказалася як маці. Чыста па-чалавечы яна ўсё гэтыя 22 гады была тут, прызнаецца. Удумках. Нібыта і не з'яжджала. І нават зараз, калі яны з Сафіяй сабраліся ехаць, то вельмі хацелі спыніцца менавіта ў інтэрнаце Медуніверсітэта. Ні ў гэты, ні ў тым самым інтэрнаце і пакоі, дзе некалі самі клінікі шпалеры — каб рэптам не спалохаць лепшыя ўспаміны. Аказалася, што ў інтэрнаце № 6 ёсць гасцявыя пакоі, дзе вельмі камфортна. «А можа, цяпер яны перабудавалі гэтыя пакоі?» — пытае.

Нават зараз дзве былыя грэчаскія студэнткі, не задумваючыся, кажучы: лепшае месца ў Мінску — вуліца Сямашкі. Не цэнтр, дзе, вядома, шпальцавалі, куды заходзілі прыватныя грачанкі ў адзіную царкву, якая на той час дзейнічала.

Усё роўна, лепш там, дзе вірвала студэнцкае жыццё, дзе яны сустрэлі сяброў, стаўнікі з якімі здолелі захаваць праз тысячы кіламетраў і шмат гадоў. Бо людзі — гэта самае лепшае і бяспечнае, што дарыць нам жыццё. Грачанкі ў гэтыя дні сустрэнуцца са сваімі сакурніцамі: будзе пра што пагаварыць.

— Добрая тады была ў Беларусі моладзь, — кажа Сафія. — Простыя, душэўныя беларускія студэнты. Мы сёбе чужымі не адчувалі. Памятаю, калі я збралася на першыя свае вакалы дадому пасля паўгода вучобы, мае суседкі па пакоі мне ўвесь вечар пелі беларускія спявалі. Так прыгожа!... — і дадае: — А ці ведаеце вы, што кірыльцы прыдумалі грэкі?..

Актыўная Сафія хоць і атрымала ў Беларусі дыплом медыка, аднак цягам часу больш захапілася грамадскай працай, перакладамі кніг, гісторыі свайго народу. Сафія — пантыйка. Так называлі грэкаў, якія вкамі жылі на ўзбярэжжы Чорнага мора. Бацька Сафіі некалі нават меў дачыненне да заснавання арганізацыі грэкаў-пантыяцў з Расіі. Сям'я жыла ў Абхазі, а потым пасля падзення ў Грэцыі хунты, пасля 57-га года, пераехала на гістарычную радзіму. Ужо адтуль Сафію адправілі на вучобу ў Савецкі Саюз. Беларусь была для грэчаскіх студэнткаў адной з рэспублік, але ўжо тады яны зразумелі, што ў нашага народа ёсць сваё жыццё, мова. Сафія стаматалаг, яна ведае, як балюча, калі губляюцца карані і культурніцкім. Якімі б дасканальнікі і прывабніцы не былі змяняльнікі, усё роўна сваё, роднае, заўсёды лепш.

— Грэкі-пантыяцкія лілі сярэд розных народаў, але захаваці сёбе толькі дзякуючы мове, — тлумачыць Сафія Эфендэрыязі. — Пантыяцкая мова ці, як кажуць, дыялект — гэта мова кнігі і пісьменства. Гамер на ёй пісаў! — На так званыя іанічынныя дыялекты. Дык як можна было яе страціць? Так, у розныя часы гісторыі шмат дзе забаранялі грэкам карыстацца іх мо-

вай, але гэта адзінае, што было ў іх хаце, што іх аб'ядноўвала. Можна было забараніць мову на вуліцы, і людзі асвойвалі мовы тых народаў, сярэд якіх жылі. Але ў хаце заўсёды была бабуля, якая размаўляла толькі на пантыяцкім дыялекце. І калі людзі прыходзілі дадому, то так ці іншым ім даводзілася пераходзіць на яго. Кожны дзень пасля працоўнага дня сям'я збіралася за адным сталом, і распавядалася грэчаская міфалогія ці гісторыя сямі, ці чыталіся кнігі. Не можа знікнуць мова, калі на ёй напісаныя кнігі!

Аднойчы Сафія са здзіўленнем ведалася пра тое, што ў Мінску ў Беларусі дзяржаўным універсітэце была канферэнцыя, прысвечаная пантыяцкаму дыялекту і праблемам яго існавання. Яе ўраза, што пра грэчаскія праблемы ў Беларусі ведаюць лепш, чым у Грэцыі пра Беларусь. А шкада. Бо хоць народы вельмі розныя, але ёсць штосці галоўнае, што агульнае для абодвух: прыхільнасць да прыватнасці. Гэта значыць, што вы значальныя для чалавечай істоты законы ў нас агульныя. Можна, таму і чалавечыя кантакты завязваюцца так трывала і надоўга. Не толькі ж настальгія па Мінску іх зараз сюды прывяла.

— Беларусь стала незалежнай краінай, але кантакты з Грэцыяй на ўзроўні краін не вельмі шчыльныя. Таму так складана было арганізаваць нам гэтую паездку ў Беларусь. Калі думаеш, што ўжо на ўрад ці атрымаецца з'ездзіць, то раптам Бог паслае людзей, якія прымусяць паверыць у лёс. А ён ведае, што чалавек трыба, — тлумачыць Сафія. — У мяне ёсць сяброўка-пантыяцка ў Маскве. Яе сын Пеця прыехаў адпачываць. Я кажу: дапамажы мне, ты ж Беларусу вядош. Знайдзі таварыства «Радзіма» (мы некалі праз яго прыежджалі на вучобу). У Пеця ёсць тут сяброўка. Вось яны і высветлілі, што такое таварыства ў Мінску існуе дагэтуль і дакладна на тым жа месцы. У свеце, аказвацца, так ці іншым усё звязана.

Ларыса ЦІМОШЫК.

«ПІЛА СВЕЖАЕ МАЛАКО І КАШТАВАЛА ДРАНІКІ — СМАЧНЕЙ НІЧОГА НЯМА!»

РЫЖЫЯ валасы і твар у крапінку (сонейка падалавала) — гэта пра яе. А яшчэ шчырасць: такой шчырасці можна павучыцца хіба што ў маленяк дзяцей. Вось і цапер, чакаючы мяне, яна паспела ўжо з некім загаварыць. А той хлопцэ паспеў усьнуць ёй кнігу пра Хары Крышну і дыск з казанямі...

— **Ён запяўта, як мяне завуць і ці я замужам. А пасля прапанаваў ісці за яго. Вось дзіўна: за апошняга два дні беларусы мне ўжо тры разы прапанавалі шлюб...**

Немка Элізабет Борсдарф родам з усходняй Германіі. Два гады дзятчынна пражыла ў Беларусі, сумяшчачы працу выкладчыка на факультэце міжнародных адносіннаў БДУ з працай у інстытуце нямецкіх даследаванняў. Але кантракт скончыўся, і Элізабет вымушана вяртацца на радзіму. Пра тое, чым ёй запомняцца беларусы, за што яна палюбіла беларускую вёску і па чым будзе сумаваць у Германіі, дзятчынна расказала ў інтэрв'ю «Звяздзе».

«Вы павінны ганарыцца, што маеце дзве мовы»

Як і большасць немцаў, пра Беларусь Элізабет ведала «тры рэчы»: прэзідэнт, Мінск і Чарнобыль. І, едучы да нас, абарнілася на вопыт Расіі і Украіны, дзе на той час яна ўжо паспела пажыць. — Я думала, што ў Мінску будзе тое самае. Але тут іншак. Напрыклад, метро ў нас лепшае, чым у Маскве, гэта дакладна.

Рускую мову дзятчынна вучыць ужо сёмы год, таму праблем з разуменнем у нас не ўзнікае. Наадварот, Элізабет спецыяльна папрасіла, каб я не пераходзіць з ёй на рускую, а размаўляў па-беларуску.

— Але б вельмі хацела вывучыць беларускую мову, але не хпіла часу. Можна, вывучыла б і мова, але на вуліцах, на жаль, рэдка яе чую. Было б вельмі добра, каб кожны беларус размаўляў свабодна і па-беларуску, і па-руску. Вы павінны ганарыцца тым, што маеце дзве мовы: не ўсе народы могуць гэтым пахваліцца.

— **Наколькі я ведаю, ты і па-польску размаўляеш?**

— Так, таму зольшага разуменне і беларускую — яны ў нечым падобныя. Я вельмі музыкальна чалавек, таму кожная славянская мова для мяне гучыць па-рознаму. Польская мова для мяне наўштак цяжэйшая, чым руская. У рускай, калі ты ведаеш граматыку і літары, размаўляць і разумець няцяжка. У польскай мове больш схлопаў і вельмі шмат выключэнняў. Плюс да ўсяго вельмі шмат «ж», «ш», «р». Як кажуць беларусы, яны шмат «пшэкаюць», так і ёсць. Украінская мова, па-мойму, больш падобная да беларускай. Толькі яны хаваюць. Нацыянальны пісьменнік і іх Хогаля, а не Гогаля. Украінцы мне аднойчы распавядалі, што былі ў музеі Хогаля, а я пытаю: «А што гэта — Хогаля?» Яны мне: «Ну гэта Хогаля! Не ведаеш Хогаля?!»

— **А ў цябе не было славянскіх каранёў?**

— Мае бацькі ні слова не разумеюць ні па-польску, ні па-руску. Для іх гэта як іерогліфы. І продкі ў мяне ўсе немцамі былі. Я адна ў сям'і такая «прыхільніца Усходу».

— **Ці ёсць у нямецкіх ВВУ накірунак «славістыка», дзе б студэнты вучыліся беларускую мову?**

— Так, у двух універсітэтах. Такія магчымасці існуе ў Лейпцыгу і ў Ольдэнбургу.

«Дзіўна, калі студэнт не з'ездзіць на стажыроўку»

Пасля заканчэння школы Элізабет хацела ехаць з Германіі, каб «рабіць штосці добрае». Так па валанцёрскай праграме яна апынулася ў Польшчы, дзе працавала ў Доме маці і дзіцяці. Пражыла там год, падвучыла мову. І вырашыла, што звязка сваё жыццё са славістыкай...

— Я нават знайшла патрэбны мне універсітэт у Германіі і факультэт міжкультурных камунікацый. Але акрамя польскай культуры, патрэбна было выбраць яшчэ адну. Сярод рускай, іспанскай, англійскай, амерыканскай і французскай я выбрала рускую. Мова спачатку ішла цяжка, але пасля я атрымала моўную стэпендэнцыю ў Маскоўскай універсітэце імя Ламаносава на семестр. Пасля з'явілася магчымасць паехаць ва Украіну ў педагогічны універсітэт імя Макаранкі (Кіеву), дзе я пачала ажыццяўляць шматлікія тэатральныя і музычныя праекты для студэнтаў.

— **Наколькі распаўсюджаная ў Германіі прак-**

тыка, калі студэнты могуць стажыравацца ва ўніверсітэтах іншых краін?

— Гэта вельмі распаўсюджана. Вельмі шмат студэнтаў ездзіць у Іспанію, Італію, Аўстралію, Францыю... Я б сказала нават так: калі студэнт за час вучобы нікуды не выязджае на стажыроўку, гэта нават дзіўна.

— **А праблем з паспяховацю ва ўніверсітэце не ўзнікае?**

— Не, наадварот. Усе выкладчыкі разумеюць, што такія стажыроўкі — влічлі плюс для цябе ў той сферы, у якой будзеш працаваць. Бо ў сваёй біяграфіі напішаць «маю вопыт працы там і там». Гэта вельмі важна для працадаўцы.

«У вас вельмі рана заводзяць сям'ю»

Хоць у Беларусі дзятчынна пражыла толькі два гады, яна паспела пабачыць усе абласныя цэнтры. Мы нават сміяліся: я беларус — і тое не ўсюды быў! Але Элізабет мяне супакоіла: ў Германіі яна таксама была далёка не ўсюды.

— **Дзе ты паспела пабываць у Беларусі?**

— Інстытут нямецкіх даследаванняў, дзе я працавала, даў мне магчымасць ездзіць з адукацыйнымі праграмамі і семінарамі ў розныя ўніверсітэты Беларусі. Я была ў Пінску, Гомелі, Магілёве, Горках, Полацку, Віцебску, Брэсце, Баранавічах, Гродне. Ездзіла ў маленяк гарады і вёскі — была ў Варапаеве і старым Лепелі. Што датычыць абласных гарадоў, то ў кожнага свая спецыфіка. У Магілёве мне спадабалася пешаходная зона, у Гомелі — парк і вялікая рака, у Брэсце — шмат маленяк дамоў у цэнтры. А яшчэ кожны горад — зьяльні, гэта мяне ўразае.

— **Што б адзначыла ў беларускіх студэнтах?**

— Студэнты ў Беларусі — асобная тэма. У Германіі ўзрост, калі мы выбіраем ВНУ, — гэта 18-19 гадоў. Да 18 я б не змагла выбраць будучую прафесію. У Германіі ж — пагуляюць, трохі прапрацуюць ці паедуць на год кудысьці на стажыроўку, пасля думаюць пра наступленне. У Беларусі моладзь вельмі рана пачынае думаць пра сваю будучыню. І што яшчэ заўважаю: у Беларусі, таксама як у Расіі, Украіне — моладзь вельмі рана заводзіць сям'ю. У нас сярэдні ўзрост нарочных — 26—28 гадоў.

«У Беларускай вёсцы»

У мяне адкрываецца душа»

Распавядаючы пра ўражанні ад Беларусі, Элізабет узгадвае і пра «Купала-вуліцу, Купала-парк і плошчу Я. Коласа». Хоць беларусцізму немка ніколі не вывучала, беларускіх пісьменнікаў зольшага ведае. Я ледзьве з крэсла не заваліўся, калі дзятчынна пачала распавядаць пра асабілісці суполкі «Бум-Бам-Літ». А пасля, загінаючы пальцы, пералічвае пэтайз-сучаснікаў: «Вольга Гапеева, Сяргей Календа, Зміцер Вішнеў, Дзмітрый Плян, Андрэй Хадановіч...».

— **Элізабет, чым табе запамініцца Беларусі?**

— Я буду вельмі сумаваць па прыродзе. У вас шыкоўная прырода. Незвычайна прыгожыя азёры. Таксама буду сумаваць па маленяк вясковых дамах — яны мне вельмі спадабаліся. І хоць лічыцца, што гэтыя дамы не зусім камфортныя (вады няма, прыбяральня на вуліцы) — у мяне, калі я ў беларускай вёсцы, заўсёды адкрываецца душа. Я піла свежае малако, каштавала дранкі. Скажу шчыра — нават не ведаю, ці ёсць што смачней. Проста выйсці ў сад і ўзяць морквы, пачысціць яе і есці — гэта вельмі падабаецца. У Германіі мы ўсё купляем. І, зразумела, у нас няма жаласяў. У нас вёскі зусім іншыя — вялікія дамы, драўляныя зусім няма. Нешта падобнае ёсць у старым Лепелі, дзе немцы сумесна з беларусамі будуць вёску для людзей, падцярпелых ад наступстваў ЧАЭС... І яшчэ я буду сумаваць па сябрах, якіх тут знайшла.

— **Якія маеш планы?**

— Я вырашыла, што буду вучыцца далей. Іду на другую адукацыю, ужо атрымала выклік ад ВНУ. Буду жыць у Берліне, а вучыцца, хутчэй за ўсё, у Франкфурце. Там жа буду шукаць і працу, каб сумяшчаць тэорыю з практыкай.

— **Другая адукацыя таксама звязаная са славістыкай?**

— Новая спецыялізацыя гучыць як «сацыякультурная адносінны». Буду працягваць паглыбленне ведаў па Усходняй Еўропе. І хто ведае, можа, я яшчэ і вярнуся ў Беларусь.

Ілья ЛАПАТО.

СЯМ'Я «КЛАСІЧНАГА БЕЛАРУСА»

У Гарадцы нямала шматдзетных сямей, але сям'я Крышталюкоў асабліва — так лічыць старшыня сельсавета Марыя Здановіч. У Альі і Сяргея не востем, не пяць, а толькі трое дзяцей, але для іхніх траіх патрэбна ў разы болей любові, клопату, самаахвярнасці. Такая вось гісторыя гэтай сям'і.

СЯРГЕЙ

Сяргей Уладзіміравіч працуе дырэктарам невялічкага прадпрыемства «Івалга», якое стваралася ў свой час пры Гарадзецкім сельсаеве для аказання розных паслуг насельніцтву. Зараз ААТ займаецца зборам малака ў насельніцтва 11 вёсак. У штаце працуе дзевяць малаказборшчыкаў, лабарант. Дзве вёскі знаходзяцца за Дняпроўска-Бугскім каналам, зносіны з імі ажыццяўляюцца праз паром. Але справа даўно наладжаная, і тыя нешматлікія вясковыя, якіх з вярткай зямлёй раздзяляе вада, могуць здаць лішкі сваёй сельгаспрадукцыі. Яшчэ работнікі «Івалгі» мелюць муку, аказваюць шэраг іншых дробных паслуг па вядзенні асабістай гаспадаркі сялячанам. І тое, што ў раёне амаль усе такія прадпрыемствы даўно разваліліся, а «Івалга» засталася і даволі паспяхова працуе, заслуга дырэктара Крышталюка, лічыць старшыня сельсавета. Марыя Ігнатаўна таксама адзначала, што дырэктар «Івалгі» — чалавек крышталёвай сумленнасці. Пры сваёй болей чым сціплай зарплатзе за справу ён літаральна хварэе. Калі прадпрыемства толькі арганізавалі — камплектавалі тэхніку, аграгатамі — Сяргей Уладзіміравіч ва ўласныя бацькоў пазычыў грошы, каб купіць неабходныя для вытворчасці рэчы. У вёсцы памятаюць, як асобным адзінікам бабўлкам, а яго вельмі малая пенсія, а дапамагчы не было каму, бывала, агарод аралі за так, не пытаючы грошай...

Дом свой Сяргей Крышталюк будоваў амаль што сваімі рукамі. Бралі крэдыт, бацькі дапамагалі, наймалі будоўніцкую. Але вельмі шмат у гэтым доме гаспадар зрабіў уласнаручна. Амаль дзевяць гадоў узводзілі, добраапарэдкавалі сваё жыллё. Затое цяпер утульны і прыгожы дом радзе. Нават пач ёсць, каб пачы пірагі.

Апа так ахарактарызавала свайго мужа: «Спакойны, вытрыманы, памярковыны — класічны беларус». Сама яна больш хуткая, энергійная, імкліва. Але, падалос, менавіта яго спакойнай вытрымкай, цярплівай мудрасцю падтрымліваецца фундамент гэтай сям'і, яе агульная энергетыка. Свой крыж, сваё выпрабаванне яны неслі разам з першага года сямейнага жыцця. Сын Андрэй адразу ж пасля нараджэння цяжка захварэў, і ўсё 16 год яго жыцця былі барацьбой за яго здароўе, самаадчуванне і камфорт. Хлопчык мае інваліднасць, вучыцца па асабілавай праграме, але, акружаны клопатам і любоўю бацькоў, не адчувае сябе абдзеленым лёсам. Па магчымасці ён дапамагае па гаспадарцы, можа выгнаць-загнаць карову, некаторы час і за малымі паглядзець. Малая панівіла ў сям'і нядаўна.

Андрэй падрос. Болей дзяцей не было. Муж і жонка вырашылі ўзяць малое ў дзятчым доме. Прыгледзелі дзятчынку, а яна аказалася не адна, у яе меншы брацік ёсць. Няпроста далосся Крышталюкам рашэнне, не адной бяспаснай ночы каштавала. Але слова галавы сям'і стала вырашальным: дзе адно, там і дваіх паднімем. Так і зрабілі.

АЛА

Настаўніца мясцовай школы Ала Крышталюк аформіла дэкрэтны водпуск, і яны прывезлі дзяцей дадому. Гэта было сем месяцаў таму. Анечыты тады споўнілася два гады, Тольку — востем месяцаў. Напачатку было вельмі цяжка, да малага, як толькі заплача, усюквалі абое. Потым раздзяліліся, бацька ўставаў да дачкі, маці — да сына. Паступова дзедзі спакайнелі, прывучаліся да рэжыму. Цяпер стала лягчэй, але ўначы ўсё роўна ўставаць даводзіцца. Ды бацькі лічаць, што крытычны перыяд — першыя паўгода — яны перажылі, адсюль пайшоў лягчэй. Цяпер у кожнага з малых праглядвае свой характар, свае густы, свае перавагі. Аня любіць малако ад сваёй каровкі, Толья яго не п'е. Ён любіць бярозавы сок, што тут будзеш рабіць?

Гэтай вясной Ала нарыхтавала 300 літраў бярозавіку. Не перастаю дзівіцца: гэта ж 100 слоікаў трыба было падрыхтаваць і закрываці! «Мы любім бярозавы сок» — кажа гаспадыня, — заўсёды столькі нарыхтоўвала». А яшчэ яна закрывае сотнямі слоікаў клубніцы, гуркі, памідоры, перцы. Словам, на зям'ю сям'я цалкам забяспечаная нарыхтоўкамі.

У хаце пры малых дзецях ідэальны парадка. Угадваю (ніццяжка гэта зрабіць), што кожны дзень даводзіцца прыбіраць, які і кожны дзень мыці блязіну. А яшчэ карова, свініны, куры і вялікі агарод з соткамі ў полі. «Надта рана не ўстаю, — расказвае Ала, — а палове сям'і паднімаюся, карову паспяваю падаці (у сем выганяюць) і біруся за гаспадарку. Спраўляюся. Хоць гаспадарка цяпер у асноўным легла на плечы мужа. А мне і дома хапае».

З вялікай павагай гаворыць Ала пра сваю сяброўку Ганну Арсеньеву ў сёврка Уладзіміра Паўлавіча. У бацькоў мужа маладая сям'я жыла востем гадоў, і першыя ўрокі вядзення дома і гаспадаркі Ала атрымала ад маці мужа. Бацькі жывуць недалёка і цяпер у многім дапамагаюць маладым, наколькі дазваляе ўзрост і здароўе.

ДЗЕЦІ

Менавіта яны, бацькі і Сяргей, і Альі, падтрымалі іх урашэнні (ніццяжка гэта надзвычай важна. Бо такое рашэнне само па сабе дзятчэй вельмі цяжка, і падтрымка родных і блізкіх у сумненні і душэўных пакутах проста неабходна. Бабулі палюбілі малых унукаў адразу. І Анечка на пытанне, ці паедзеш да бабы, адказвае так: «Заняты».

Яшчэ адно складанае для сябе пытанне бацькі вырашылі адразу. Дзецям скажуць праўду, як толькі тыя падрастуць. Ала чытала дастаткова літаратуры на гэтую тэму і ўпэўнена, што дзятчэй трыба абараніць

Крайна Здароўе

Выпуск № 29 (198)

Інфарм-укол ГІМНАСТЫКА ДЛЯ ДЫХАННЯ

У спецыяльнай літаратуры апісаны цэлы шэраг метадых дыхання. Аднак перад тым, як захапіцца такім спосабам аздараўлення, вазьміце на замётку некалькі рэкамендацый.

Паводле слоў валеолага 23-й гарадской дзіцячай паліклінікі г. Мінска Алены ГАРНІЦКАЙ, гадоўнага мэтра дыхальных трэніровак — паліпнеўна стану здароўя. Але не менш важна захоўваць добрае самаадчуванне доўгі час. Таму пры дасягненні пэўнага выніку не варта кідаць дыхальную гімнастыку. На працягу першых 4-6 месяцаў можна праводзіць трэніроўкі дыхання штодня. Далей для захавання стабільнасці вынікаў дастаткова будзе 2-3 разы на тыдні.

Пачынаць трэніроўкі дыхання трэба з працяглай занятку 10 хвілін. Паступова можна давесці трэніроўкі да 30 хвілін. Рабіць гэта трэба, дадаючы да занятку на 1 хвіліну кожныя 1-2 дні. Дзеці і людзі з аслабленым здароўем могуць пачаць трэніроўкі дыхання з працяглай занятку 5 хвілін. Найбольшая працягласць трэніровак у гэтым выпадку не павінна перавышаць 20 хвілін.

Праводзіць трэніроўкі дыхання ў спакойным, добрым настроі. Калі ў дзень трэніроўкі вы дронна сябе адчуваеце, не павялічвайце выдых і час занятку.

Перад трэніроўкай дыхання (за 1,5 гадзіны) і пасля занятку (праз 1,5 гадзіны) імкніцеся не есці шмат. Поўны страўнік будзе перашкаджаць актыўнаму руху дыяфрагмы. Гэта не толькі выклікае дыскамфорт падчас занятку, але і зніжае эфектыўнасць дыхальнай гімнастыкі.

Неабходнай умовай дасягнення поспеху з'яўляецца рэгулярнасць трэніровак дыхання і паступовае павелічванне нагрузак. Давайце арганізму магчымыя прыстасоўвацца да новага рэжыму дыхання. Для дасягнення лепшых вынікаў аздараўленняга дыхання неабходна дастатковае паступленне ў арганізм вітамінаў і мікраэлементаў. Прызначаныя лекі і працэдурны трэба прымаць згодна з рэкамендацыямі свайго ўрача.

Падчас заняткаў рэкамендуецца весці дзёнік назіранняў, дзе пазначыць працягласць заняткаў, частату дыхання, пульс, арэтарыяльны ціск, тэмпературу цела і іншы.

Святлана БАРЫСЕНКА.

Фота Анастасіі КЛЕШЧУКА. в. Дзятлавічы, Лунінецкі р-н.

Спагарожніцы

З інашага боку, спецыялісты толькі дадуць неабходную інфармацыю, а далей чалавек павінен сам клапаціцца пра сябе. Трэба вытрымліваць пэўны лад жыцця, а для гэтага цікавіцца пра сваю хваробу як мага больш. Тады вы будзеце ведаць, што есці, як павышаеца цукар пры вірусных захворваннях, якую фізічную нагрузку трэба сабе забяспечыць, якія могуць быць ускладненні і калі яны пачынаюць развівацца. Медыкі толькі дапамагаюць, але рабіць належнае будзе толькі сам чалавек.

— Мінск, Алена Сяргееўна. 72 гады. Дыябет 2-га тыпу на працягу трох гадоў. Вытрымліваю дыету, п'ю розныя травы. Прымаю медфармін 500 — спачатку 1 таблетку на ноч, потым па адной раніцай і ўвечары, але цукар усё адно павышаецца — 6,7 і вышэй. Прызначылі глюкафаж 850 — 1 таблетку раніцай. Скажыце, да якіх адзінак можна зніжаць прэпарат? Ці трэба наогул прымаць таблеткі, калі яны не дапамагаюць?

— Прызначэнне гэтых прэпаратаў павінна праходзіць строга пад наглядом урача. Калі цукар не аднаўляецца, значыць, доза не адэкватная, яе трэба павялічыць. Не усё аднолькава пераносяць гэтыя прэпараты, таму ўрач пачаў з малой дозы. З улікам вашага ўзросту прыём прэпаратаў павінен весціся, зноў жа, строга пад наглядом эндарынолага. І трэба памятаць, што гэтыя прэпараты падчас апэратыўнага ўмяшання, вірусных інфекцый, сардэчна-судзінных катастроф часова адмяняюцца, пра што таксама павінен сказаць доктар. Гаварыць пра тое, што падобныя прэпараты не дапамагаюць, я не магу. Калі ваш доктар прызначыў апошняе ўмяшанне, значыць, ён гэта абгрунтаваў. Можжа звярнуцца ў і гарадскі цэнтра абласнага пратэорэкулёзнага дыспансара Яніна Пятроўскага ЗАЯЦ.

28 чэрвеня — загадчык дыспансэрага аддзялення Мінскага абласнага пратэорэкулёзнага дыспансара Яніна Пятроўскага ЗАЯЦ.

29 чэрвеня — загадчык неўралягічнага аддзялення №1 Мінскай абласной клінічнай бальніцы Міхаіл Яўгенавіч ДЗЕДАВЕЦ.

30 чэрвеня — намеснік гадоўнага ўрача Мінскай цэнтральнай раённай бальніцы Аксана Уладзіміраўна ЗАРОДАВА.

У графіку магчымыя змяненні.

Прамая лінія

НЕ РАСКАЧВАЙЦЕ ВАГІ, БЕРАЖЫЦЕ КАНСТЫТУЦЫЮ

На вашы пытанні адказаў загадчыца эндарыналагічнага аддзялення Рэспубліканскага цэнтра медыцынскай рэабілітацыі і бальнеалчэння Алена КУЗЬМЯНКОВА.

(Заканчэнне. Пачатак у нумары за 25 чэрвеня).

— Лагойскі раён, Фаіна Васільеўна. 72 гады. Цукровы дыябет 2-га тыпу. Замест цукру ўжываю з чаем суслі. Якая норма суслі ў дзень? Ці шкодныя яны для здароўя? Якія яшчэ заменнікі цукру існуюць?

— Суслі не пажадана выкарыстоўваць. Заменнікі цукру выпускаюцца, так бы мовіць, на крайні выпадак, для вельмі вялікіх аматараў цукру, але нельга лічыць апошняе прадуктам харчавання для дыябетыкаў. Тым больш не выпадае гаварыць аб нейкай дзіроўцы суслі.

Звярніце лэйкі ўвагу на садавіну. Пры цукровым дыябеце можна ўжываць любую садавіну, важна толькі падлічваць колькасць хлэбных адзінак у іх, наколькі, скажам, яблык і персік у гэтым сэнсе — даўка не адно і тое ж. Любым чалавеку патрэбны і бялкі, і тлушчы, і вугляводы. Іншая рэч, дыябетыкі павінны атрымліваць тыя ж вугляводы з садавіны, а не з цукеркамі і пірожнымі. Кожны плод садавіны мае сваю колькасць хлэбных адзінак, і гэтым навучніцтва ў школах дзябетыка. Усім пацыентам з цукровым дыябетам мы рэкамендуем прысці такую школу. Тады будзе вядома, што вінаград моцна павышае цукар, а той жа кавун хоць і павышае, але і хутка выводзіць атрыманы цукар з арганізма. Ва ўрача проста нестae часу кожнаму пацыенту растлумачыць усё гэта падрабязна, а ў школе працуюць спецыяльна навучаныя ўрачы і медсёстры.

— Мінск, Любоў Якаўлеўна. Хварэю на цукровы дыябет з 1986 года. 9,5 года — на інсуліне. З 2001 года мне далі 3-ю групу інваліднасці пажыццёва. Ці магу я атрымаць 2-ю групу, калі ў мяне хвароба Паркінсона, высокі ціск і апошнім часам нешта не тое з галавой — усё забываю?

— Вы павінны звярнуцца ў сваю паліклініку да намесніка гадоўнага ўрача па медыка-рэабілітацыйнай экспертнай камісіі. Вас павінны абследаваць. Не можа быць пажыццёва група, калі ў чалавека пагаршаецца стан, ёсць функцыянальныя парушэнні. Групу могуць перагледзець.

— Мінск, Арына Васільеўна. Па якіх прыметах можна здагадацца аб праблемах са шчытападобнай залозай? Ці можна захварэць на валляк у сталым узросце?

— Можна і не быць ніякіх праў з боку шчытападобнай залозы, а захворванне будзе. Таму трэба раз на год абследавацца, кансультавацца ў эндарынолага, рабіць ультрагуку залозы. Асабліва гэта трэба рабіць перад планаваннем цяжарнасці, дзецімі і падлеткамі. Хоць залоза можа быць павялічанай і ў дарослым.

— Віцебская вобласць, Алена. Як правільна ўжываць прэпараты ёду? Ці дастаткова для прафілактыкі ёдавай недастатковасці карыстацца ёдаванай соллю?

— Дастаткова выкарыстоўваць ёдаваную соль і іншыя прадукты харчавання, якія гатуюцца з прымяненнем ёдавай солі. Такая праблема, асабліва для людзей пажылога ўзросту. Ёд можа называцца ў шчытападобнай залозе і тым самым прыводзіць да парушэння яе функцыі. Лішні ёд можа прыводзіць і да спецыфічных павышэння сардэчнага рытму. Таму прымяняць ёдавыя прэпараты без кансультацыі ўрача не варта.

— Мінск, Святлана. Пра што можа сведчыць павышаны праляктін і такі гармон, як ФСГ?

Фота Марыны БЕГУНОВАЙ.

— Каб цяжарнасць адбылася, усе гармонны павінны быць у норме. Калі цяжарнасць не наступае, значыць, неадэкватнае паломка. Калі гэта паломка абумоўлена праблемай з гармонамі, трэба абследавацца ў эндарынолага і гінекалага-эндарынолага. Яны вызначыць з тым, ці трэба прымаць належныя прэпараты для таго, каб зацяржацца, ці патрэбныя лекі падчас цяжарнасці або трэба рытываць вас да экстракарпальнага апладнення. Перад ЭКА, дарчы, жанчыны і яе муж, зноў жа, павінны абследавацца. Усё ж такі ЭКА — сур'ёзны метад пераадолення бесплоднасці. Звяртацца ж да таго метаду таксама можна толькі тады, калі з гармонамі «наведзены парадак».

— Мінск, Аксана. Дзіцяці — 10 гадоў. Эндарынная паталогія няма, аднак цяпер так шмат кажуць пра ёдавы дэфіцыт і я хваляюся... Ці трэба нам рабіць ультрагуку шчытападобнай залозы? Што вы параіце нам адносна ўжывання ёдавых прэпаратаў і прадуктаў харчавання?

— Людзей з лішняй вагой часта сустракаюцца гарманальны дысбалансы. Таму загой трэба сачыць. Калі яе рэзка скідае, таксама будзе мець маса дысбаланс. Варта арыентавацца на памер таго, індэксы масы цела. Кожны чалавек павінен ведаць сваю норму. І разумець, што ляржы скідае кілаграм-два, а не запуская працэс, што мае быць. Лепш за ўсё даць магчымыя высветліць сітуацыю эндарынологу і гінекалогу-эндарынологу.

— Мінск, Леанід 54 гады. Пад вачамі ёсць мяшкі... Ці з'яўляецца гэта парушэннем работы эндарынай сістэмы?

— Гэта можа быць сведчаннем парушэння работы не толькі эндарынай, але і іншых сістэм. Хоць ёсць хваробы шчытападобнай залозы, якія працякаюць з ацёчнасцю, зменамі з боку іншых органаў, напрыклад, з боку сэрца. Калі ў вас ёсць ацёчнасць, тыя ж мяшкі пад вачыма, трэба падысці на прыём да эндарынолага, прайсці гарманальнае даследаванне. Па тэлефоне цяжка сказаць, ці патрэбна гэты ваш стан лячэння... Калі мяшкі не звязаны з эндарынай сістэмай, эндарынолаг падкажа вам, якімі будзеце вашы далейшыя дзеянні. Наогул у 54 гады не павінна быць ніякіх грубых парушэнняў, калі вы трываецеся здаровага ладу жыцця.

— Мінск, Ганна Іванавіч. Нярэдка людзей непакоіць сэрца, слабасць... Яны нават не падазраюць, што насамсрэд гэта могуць быць праблемы з эндарынай сістэмай... Ці так гэта?

— Спраўды, многія эндарынальныя захворванні суправаджаюцца слабасцю і болем у сэрцы. Аднак часта адзначыць, што гэтыя сімптомы могуць назірацца і пры іншых захворваннях, напрыклад, пры неўралягічных. Таму гаварыць пра тое, што гэтыя сімптомы сігналізуюць пра непадаткі толькі ў эндарынай сістэме, нельга.

— Мінск, Ганна Іванавіч. Скажыце, ці існуе цяпер апаратура, з дапамогай якой можна знайсці маленькай вузельчык на шчытападобнай залозе? І ўвогуле наколькі небяспечнае такі новаўтварэнні?

— Сёння медыцынскае абсталяванне ў нашай краіне дастаткова высокадакладнае. Любыя, нават малыя, вузельчыкі на шчытападобнай залозе могуць знайсці пры дапамозе апаратуры ультрагукавага даследавання, а таксама разабрацца, з чым звязаны гэтыя новаўтварэнні. Належная апаратура ёсць ва ўсіх раёнах рэспублікі.

— Мінск, Наталля. Я маю дыягназ гіпатырэз, зарэчарна. Прымаю прэпарат эўтырокс. У аналізах ёду напісана, што потым дзіця трэба карміць гуразміні з асыржонасцю. Ці гэта азначае?

— Дыягназ гіпатырэз выстаўляецца ў тым выпадку, калі зніжана функцыя шчытападобнай залозы. Захворванне гэта харчаванне. Гэта вельмі небяспечна для цяжарных, а ў першую чаргу для плода. Таму ў нашай краіне усё цяжарныя кансультауюцца ў эндарынолага. Ці гіпатырэз прымаюцца прэпараты чалавека ёсць такія перыяды, калі найбольш часта сустракаюцца парушэнні функцыі шчытападобнай залозы або яе захворванні. Гэта падлеткавы ўзрост, цяжарнасць. Нярэдка такая паталогія працякае ў жанчын падчас менапаўзы. Гэтым катэгорыям грамадзян трэба абследавацца ў эндарынолага.

— Мінск, Ганна Іванавіч. Скажыце, як часта трэба рабіць абследаванне шчытападобнай залозы. І наколькі можна давяраць традыцыйным аглядам у паліклініках?

— Усё залежыць ад таго, які ў вас узрост, або ад таго, ці хоча жанчына на гэты момант стаць маці. Справа ў тым, што ў жывіцы чалавека ёсць такія перыяды, калі найбольш часта сустракаюцца парушэнні функцыі шчытападобнай залозы або яе захворванні. Гэта падлеткавы ўзрост, цяжарнасць. Нярэдка такая паталогія працякае ў жанчын падчас менапаўзы. Гэтым катэгорыям грамадзян трэба абследавацца ў эндарынолага.

— Мінск, Наталля. Я маю дыягназ гіпатырэз, зарэчарна. Прымаю прэпарат эўтырокс. У аналізах ёду напісана, што потым дзіця трэба карміць гуразміні з асыржонасцю. Ці гэта азначае?

— Дыягназ гіпатырэз выстаўляецца ў тым выпадку, калі зніжана функцыя шчытападобнай залозы. Захворванне гэта харчаванне. Гэта вельмі небяспечна для цяжарных, а ў першую чаргу для плода. Таму ў нашай краіне усё цяжарныя кансультауюцца ў эндарынолага. Ці гіпатырэз прымаюцца прэпараты чалавека ёсць такія перыяды, калі найбольш часта сустракаюцца парушэнні функцыі шчытападобнай залозы або яе захворванні. Гэта падлеткавы ўзрост, цяжарнасць. Нярэдка такая паталогія працякае ў жанчын падчас менапаўзы. Гэтым катэгорыям грамадзян трэба абследавацца ў эндарынолага.

— Мінск, Наталля. Я маю дыягназ гіпатырэз, зарэчарна. Прымаю прэпарат эўтырокс. У аналізах ёду напісана, што потым дзіця трэба карміць гуразміні з асыржонасцю. Ці гэта азначае?

— Дыягназ гіпатырэз выстаўляецца ў тым выпадку, калі зніжана функцыя шчытападобнай залозы. Захворванне гэта харчаванне. Гэта вельмі небяспечна для цяжарных, а ў першую чаргу для плода. Таму ў нашай краіне усё цяжарныя кансультауюцца ў эндарынолага. Ці гіпатырэз прымаюцца прэпараты чалавека ёсць такія перыяды, калі найбольш часта сустракаюцца парушэнні функцыі шчытападобнай залозы або яе захворванні. Гэта падлеткавы ўзрост, цяжарнасць. Нярэдка такая паталогія працякае ў жанчын падчас менапаўзы. Гэтым катэгорыям грамадзян трэба абследавацца ў эндарынолага.

— Мінск, Наталля. Я маю дыягназ гіпатырэз, зарэчарна. Прымаю прэпарат эўтырокс. У аналізах ёду напісана, што потым дзіця трэба карміць гуразміні з асыржонасцю. Ці гэта азначае?

— Дыягназ гіпатырэз выстаўляецца ў тым выпадку, калі зніжана функцыя шчытападобнай залозы. Захворванне гэта харчаванне. Гэта вельмі небяспечна для цяжарных, а ў першую чаргу для плода. Таму ў нашай краіне усё цяжарныя кансультауюцца ў эндарынолага. Ці гіпатырэз прымаюцца прэпараты чалавека ёсць такія перыяды, калі найбольш часта сустракаюцца парушэнні функцыі шчытападобнай залозы або яе захворванні. Гэта падлеткавы ўзрост, цяжарнасць. Нярэдка такая паталогія працякае ў жанчын падчас менапаўзы. Гэтым катэгорыям грамадзян трэба абследавацца ў эндарынолага.

— Мінск, Наталля. Я маю дыягназ гіпатырэз, зарэчарна. Прымаю прэпарат эўтырокс. У аналізах ёду напісана, што потым дзіця трэба карміць гуразміні з асыржонасцю. Ці гэта азначае?

— Дыягназ гіпатырэз выстаўляецца ў тым выпадку, калі зніжана функцыя шчытападобнай залозы. Захворванне гэта харчаванне. Гэта вельмі небяспечна для цяжарных, а ў першую чаргу для плода. Таму ў нашай краіне усё цяжарныя кансультауюцца ў эндарынолага. Ці гіпатырэз прымаюцца прэпараты чалавека ёсць такія перыяды, калі найбольш часта сустракаюцца парушэнні функцыі шчытападобнай залозы або яе захворванні. Гэта падлеткавы ўзрост, цяжарнасць. Нярэдка такая паталогія працякае ў жанчын падчас менапаўзы. Гэтым катэгорыям грамадзян трэба абследавацца ў эндарынолага.

— Мінск, Наталля. Я маю дыягназ гіпатырэз, зарэчарна. Прымаю прэпарат эўтырокс. У аналізах ёду напісана, што потым дзіця трэба карміць гуразміні з асыржонасцю. Ці гэта азначае?

— Дыягназ гіпатырэз выстаўляецца ў тым выпадку, калі зніжана функцыя шчытападобнай залозы. Захворванне гэта харчаванне. Гэта вельмі небяспечна для цяжарных, а ў першую чаргу для плода. Таму ў нашай краіне усё цяжарныя кансультауюцца ў эндарынолага. Ці гіпатырэз прымаюцца прэпараты чалавека ёсць такія перыяды, калі найбольш часта сустракаюцца парушэнні функцыі шчытападобнай залозы або яе захворванні. Гэта падлеткавы ўзрост, цяжарнасць. Нярэдка такая паталогія працякае ў жанчын падчас менапаўзы. Гэтым катэгорыям грамадзян трэба абследавацца ў эндарынолага.

— Мінск, Наталля. Я маю дыягназ гіпатырэз, зарэчарна. Прымаю прэпарат эўтырокс. У аналізах ёду напісана, што потым дзіця трэба карміць гуразміні з асыржонасцю. Ці гэта азначае?

Святлана БАРЫСЕНКА, Вольга ШАУКО.

Калі вы падпісаліся на газету «Звязда» на III квартал або 2-е паўгоддзе 2010 года — запаўняйце картку ўдзельніка, выразаіце і дасылайце яе да 2 ліпеня ў рэдакцыю на адрас: 220013, Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А.

Падпісчык можа выйграць электрапраас, кухонны камбайн, тэлевізар або печ ЗВЧ. Розыгрыш прызоў адбудзецца 6 ліпеня 2010 г., вынікі публікуюцца ў газеце «Звязда» па 16 ліпеня 2010 г.

Дастаўку тэлевізараў і печы ЗВЧ ажыццяўляе рэдакцыя. Астатнія прызы могуць атрымаць у рэдакцыі па 30 верасня 2010 г. пры падачы квітанцыі аб падпісцы на «Звязду» на III квартал або 2-е паўгоддзе 2010 года і пашпарта. Пасля 30 верасня выдача прызоў спыняецца і прэтэнзіі падпісчыкаў не прымаюцца.

Правілы гульні чытайце ў газеце «Звязда» за 22.05.10 г. Тэрмін правядзення гульні — з 22.05.10 па 30.09.10.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі № 1694 ад 13.05.10, выдадзена Міністэрствам гандлю РБ.

12 Картка ўдзельніка — падпісчыка «Звязды» на III квартал або 2-е паўгоддзе 2010 года

Прозвішча, імя, імя па бацьку

Падпіска аформлена і аплачана ў _____ (адрас)

на III кв. або 2-е паўг. 2010 года

Жатні адрас і тэлефон _____ (індэкс)

Удачы ў розыгрышы!

РЫХТУЙ САНИ ЛЕТАМ

Медыкі плануюць ахапіць прышчэпкамі супраць грыпу не менш як 20 працэнтаў беларусаў Жарсці, звязаныя з пандэміяй грыпу (ажытаж у аптаках, перапоўненыя паліклінікі, вымушаныя школьныя канікулы) пачалі адступіць з надыходам лета. Аднак у гадоўным медыцынскім ведамстве ўжо распачалася падрыхтоўка да новага эпідэмічнага сезона. Адпаведны загад падпісаў міністр аховы здароўя Васіль ЖАРКО.

Беларусь аказалася ўцягнутай летас у другую хвалю пандэміі. На працягу эпідэмічнага сезона (з кастрычніка 2009 года па сакавік 2010 года) на вострыя рэспіраторныя інфекцыі перахварэлі 2 628 750 чалавек, або 27,4 працэнта насельніцтва краіны. Сярод хворых з цяжкай формай вострай рэспіраторнай інфекцыі ў 20 працэнтах выпадкаў было пацверджана інфекцыяванне іх высокапатагенным вірусам грыпу. Сярод цяжкіх хворых пераважалі дарослыя (82,8 працэнта), а сярод іх, у сваю чаргу, — асобы маладога ўзросту ад 18 да 29 гадоў (37 працэнтаў).

Па звестках Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, у эпідэміясе 2010—2011 гадоў у навучным пашуар'і пры адначасовай цыркуляцыі вірусу сезоннага грыпу па-ранейшаму будзе дамінаваць вірус пандэмічнага грыпу А/МН1/09. Не выключана спецыялісты і віроуз зніжэння новых хваляў пандэміі.

Каб быць цалкам падрыхтаванымі да рознага сцэнарыя развіцця падеў, Міністэрства аховы здароўя нашай краіны збіраецца перагледзець планы па фарміраванні рэзерву ложкавага фонду бальніц і перапрафіляванню ложкаў з магчымай разгортваннем палат інтэнсіўнай тэрапіі ў перапрафіляваных аддзяленнях, прадугледзеўшы разнажэнае патаку шпіталізаваных хворых, у першую чаргу — цяжарных жанчын.

У амбулаторна-паліклінічных арганізацыях будзе прадугледжана разгортванне аддзяленняў для прыёму хворых з сімптомамі вострых рэспіраторных інфекцый такім чынам, каб максімальна абмежаваць час знаходжання ў паліклініках здаровых асобаў. Будзе ўлічана і магчымыя павелічаныя працягласці работы аптэчных устаноў, а таксама наладжванне кругласутачнага продажу лекаў.

Плануюцца ахапіць прышчэпкамі не менш як 20 працэнтаў беларусаў. Надзея НІКАЛАЕВА.

Ф.СП-1

Міністэрства сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету «ЗВЯЗДА» з бясплатнымі ўкладкамі: «Чырвоная змена», «Месціе самауправаленне», «Краіна здароўя», «Жырандоль», «Купляй лепшае» — наСУПЕРАК ЧАРНОБЫЛ'Ю на 2010 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Каму _____ (індэкс выдання)

Куды _____ (адрас)

Каму _____ (адрас)

Куды _____ (адрас)

Даставачная КАРТКА на газету «ЗВЯЗДА» з бясплатнымі ўкладкамі: «Чырвоная змена», «Месціе самауправаленне», «Краіна здароўя», «Жырандоль», «Купляй лепшае» — наСУПЕРАК ЧАРНОБЫЛ'Ю

ПВ	месяца	лі-тар
----	--------	--------

Кашт _____ руб. Колькасць _____ руб.

на 2010 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Каму _____ (адрас)

Куды _____ (адрас)

ЗВЯЗДА 26 чэрвеня 2010 г. Такім загалюкам вядомы журналіст і пісьменнік Мікола Леўчанка аб'яднаў успаміны малалетніх вязняў фашысцкіх канцлагераў, падлеткаў, якія былі вывезены на прымусовыя работы ў Германію...

Жыццядоля Наш культурны асяродак

Выпуск № 15 (101)

ЖАНЧЫНЫ ВІЦЕБСКА

Фота: Анастася Кішчэніца

ПОШУКІ ІСЦІНЫ

маў літаратуру, музыку, жывапіс, каб зноў не ператварыцца ў малу.

ПАЭТЫ

Выдатныя паэты піраюцца рана. Але не ўсе, хто пірае рана, — выдатныя паэты.

КРЫТЫКА

Калі А. Фадзееў надрукаваў аповесць «Маладая гвардыя», на яго накінулася крытыка, жорстка папракала, чаму не паказаў у аповесці ролі камуністычнай партыі...

БАЦЬКА

Пайшла мода — нараджаюць жанчыны дзяцей і не гавораць ім, хто іхні бацька.

ПАКАЛЕННІ

Каб не загінулі мільёны людзей у Першую, у Другую сусветнай войны, каб не загінулі мільёны людзей у ваіну грамадзянскую...

ЧАС

За сваё доўгае жыццё я пераканалася, што дваццаць гадоў — гэта велікая мала часу, а дзесяць гадоў — удава менш. Што год — гэта адно імгненне. А бывае так цяжка пра жыццё адзін дзень...

ЦІ ТАК?

Паэт напісаў верш на смерць аднаго годніка, у якім велікая сумавай з прычыны яго смерці. Калі яго пачалі за гэта папракаць, ён адказаў: — Ну, ведаеце, смерць усё пакрывае...

СЮЖЭТЫ

Чаго варты літаратурны сюжэты ў параўнанні з сюжэтамі, якія стварае жыццё.

У мацы забралі сына, калі хлопчыку было пяць гадоў, вывезлі ў іншую краіну — у Кітай. Але там, сярод двухмільярднага насельніцтва, хлопчык не згубіўся, і маці знайшла яго — праз пяцьдзясят гадоў. Страціла дзіця, а сустрэла свёрага чалавека.

ВЫБАР

У балючын, перад уваходам у лекавае аддзяленне, раскінула гандаль лаўка з абразамі, крыжыкамі і іншым рэлігійным начынем. Мабыць, для таго, хто не велікім верыць сучаснай медыцыне і больш спадзяецца на іншыя сілы.

СУСЕДЗІ

Адну кабету з нашага дома, якая гаворыць толькі па-беларуску, суседзі абзываюць бэнээфайкай.

Другую кабету, якая не ходзіць у царкву і не верыць у Бога, суседзі абзываюць камуністкаю.

Але і бэнээфайка, і камуністка разам з іншымі жыхаркамі дома сядзяць каля пад'езда на лавачцы і з вялікім імглетам абгаворваюць іншых суседзяў.

ДАЎГАЛЕЦЕ

Даўгоўсе людзям, якія хочуч даўга жыць. Доўга жыць, значыць нажываць хваробы, бо дэталі нашага арганізма зношваюцца, а з хваробамі надыходзяць пакеты. Доўга жыць — ператварыцца ў малу, і знешыне, і магамі.

Вядома, цікава — а што будзе там, далей? Але таго «далей» мы ўсё роўна не дакачаемся, бо яго бюсконца. І калі вы хочаце пакараць сваіх ворагаў, то не жадайце ім смерці, жадайце доўгага жыцця.

ТЭОРЫІ

Па тэорыі Дарвіна, праца зрабіла з малпы чалавека. А па майі тэорыі, чалавек прыду...

Ісць пытанне

КАМУ ЁН ПАТРЭБНЫ, ГРАФСКІ МАЁНТАК?

...Па афіцыйных звестках старажытнаму Мазыру спяўняцца 855 гадоў. Прыгожа дата! І як добра было б, калі б сёлета ў горадзе з'явіўся свой гістарычны музей — з адпаведным інтэр'ерам, паркам...

Няма прыдатнага будынка? Бярэцца сцявярджаць, ёсць! Адзін з самых значных помнікаў архітэктуры Беларусі — замак у Міры. Гэта першая мураваная прыватнаўласніцкая рэзідэнцыя на Беларусі.

Яна ўзнікла на пачатку XVI стагоддзя. Тады ж уласнасцю Радзівіла ў якасці заставы быў наш Мазыр, і гаспадару, прыязджаючы сюды, трэба было неадзе спяўняцца...

Дзеся гэтага ў горадзе і быў будаваны палац — не такіх вялікіх памераў, як Мірскі, але...

Той замак і наш (як яго завуць гараджане, графскі маёнтак) маюць велікі шмат агульнага — найперш у муроўцы, у стылі будавання.

Мазырскі палац узведзены літарай

нага спакою. І наогул, чалавек, як айсберг, людзям відаць толькі маленькая частка яго, што плавае на паверхні, астатняе схавана ў глыбінях, нікому не бачны.

ЗАГАДКА

Увогуле я атэістка, але, аналізуючы сваё доўгае жыццё, назіраючы за жыццямі знаёмых мне людзей, задумваюся — ці мы самі гаспадары свайго жыцця, самі будзем свой лёс, ці непазнаная сіла пад псеўданімам Выпадак...

ПАРТРЭТЫ

Захаліўшы тэрыторыю Беларусі, немцы ў час ваіны пачалі наводзіць тут свае парадкі. З аднаго боку, на вуліцах панастаўлялі шыбеніц для тых, хто ім аказаў супраціўленне.

НАЦЫЯ, НАРОД

У васямнаццатым стагоддзі руская мова ў Расіі была ў загоне. Увесь «вышэйшы свет», усё дваранства гаварылі па-французску.

НАКАЗ

Бабуля перад смерцю наказала нявестцы — якую суленку ёй апрануць у туню, якую хустачку завязаць, якія тфуркі абуць, што пад главу пакаласі, які абразок даць у рукі.

З ВЕКУ У ВЕК

Правіцелі, палітыкі нагадзяць у жыцці, загубяць мільёны жыццяў, а потым піраюцца, пакінуўшы расхлёбаць тое зло наступным пакаленням.

ПАДАБЕНСТВА

Біблія сцвярджае, што Бог стварыў чалавека на сваім вобразе і падабенстве. Аднак, прыгледзеўшыся да Богажа стварэння, нельга не пераканацца, што чалавек больш адвадвае вобразу і велікі падобны на жыццё сваіх фізічных і фізіялагічных якасцяў на ўсё.

ВЯЧНЫЯ ВОБРАЗЫ

У кантэйнерах калупаюцца сівабароды дзяды, а потым наючы ў каробках з пад халандыйнікаў. Гэта сучасныя каралі Ліры.

МАРАЛЬ

Не трэба здзяйсняць герайчных подзвігаў, трэба проста не рабіць паскудства.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

ЛЮДЗІ ЗДРАБНЕЛІ

Раней аддавалі жыццё за ідэю, за гонар, за жанчыну.

Цяпер забяваюць за грошы, за кватэру, за цёплае месца пад сонцам.

ГУМАР І САТЫРА

Стаміўшыся змагацца з чыноўнікамі, якія велікі не любілі ні сатыры, ні нават гумару, Кандрат Крапіва, у той час рэдактар часопіса «Вожык», падаў у адстаўку. Яго адстаўку прынялі, а рэдактарам часопіса паставілі чалавека, які нават беларускай мовы не ведаў.

ВЫПАДАК

Полючы грады, я вырававаў нейкія калівы і выкідаваў іх у вядро. А некаторыя калівы пакідаў, і потым дглядаю, паліваю. І думаю часам — як пашанцавала тым калівам, якія я пакінуў, і як не пашанцавала тым, якія выдрала і выкінуў у вядро.

НАКАЗ

Бабуля перад смерцю наказала нявестцы — якую суленку ёй апрануць у туню, якую хустачку завязаць, якія тфуркі абуць, што пад главу пакаласі, які абразок даць у рукі.

Усе жыццё спадзявалася толькі на сябе і любіла, каб ва ўсім бы парадак.

З ВЕКУ У ВЕК

Правіцелі, палітыкі нагадзяць у жыцці, загубяць мільёны жыццяў, а потым піраюцца, пакінуўшы расхлёбаць тое зло наступным пакаленням.

ПАДАБЕНСТВА

Біблія сцвярджае, што Бог стварыў чалавека на сваім вобразе і падабенстве. Аднак, прыгледзеўшыся да Богажа стварэння, нельга не пераканацца, што чалавек больш адвадвае вобразу і велікі падобны на жыццё сваіх фізічных і фізіялагічных якасцяў на ўсё.

ВЯЧНЫЯ ВОБРАЗЫ

У кантэйнерах калупаюцца сівабароды дзяды, а потым наючы ў каробках з пад халандыйнікаў. Гэта сучасныя каралі Ліры.

МАРАЛЬ

Не трэба здзяйсняць герайчных подзвігаў, трэба проста не рабіць паскудства.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе мы думаем пра будучыню, чакаем ад яе нечага лепшага, на нешта спадзяёмся. А будучыня ў нас ва ўсіх адна — нас паглыне зямля, і разам з ёю мы будзем круціцца ў космасе, пакуль не ператворымся ў пясчынку, у пыл планеты.

Усе

ПРЫНЦЭСА І ІНСТРУКТАР

Галоўная падзея года ў Швецыі — спадчынная прынцэса Вікторыя выйшла замуж. Яе выбраннікам стаў яе былы персанальны трэнер па фітнэсу Даніэль Вестлінг.

Каралеўская сям'я выбар дакчы спачатку не ўхваляла — дзе прынцэса, а дзе сын паштовага клерка і сацыяльнай работніцы! — але ў выніку змянілася. Шведкам ёсць чым ганарыцца, бо іх манаркі паказалі ўсюму свету, што каралі ўсё ж могуць жаніцца па каханні і без абавязковай наўнясці «блакитнай крыві» ў выбранніка ці выбранніцы. За гэтай падзеяй назіралі больш за 950 гасцей — пераважна каралеўскія асобы і вядомыя дзяржаўныя дзеячы з розных краін свету, ад Нарвегіі да Японіі.

Прынцэса Швецыі Вікторыя і прынц Даніэль Вестлінг, які атрымаў у дадатак тытул герцага Вестэр'эландскага, праехаліся ў вясельнай карэце па Стагольме 19 чэрвеня пасля шлюбнай цырымоніі ў царкве Святога Мікалая. Дарчы, маладыя пажаніліся ў той жа дзень, што і бацькі Вікторыі — кароль Карл XVI і каралева Сільвія (у 1976 годзе), прычым у той жа самай царкве.

Мышы плакалі, калоліся, але не пераставалі жэрці кактусу.

Жарт такі.

Сярод самых дзіўных (у гэтым выпадку чытай: вар'яцкіх) спаборніцтваў, якія праводзяцца на планеце, несумненна, пачаснае месца займае Сусветны чэмпіянат па паяданні крапівы. Чэмпіянат праходзіць штогод 19 чэрвеня ў гатэлі Bottle Inn, размешчаным у мястэчку Маршуд, Вялікабрытанія.

Ці варта адзначаць, што дзіўнасць спаборніцтва — ва ўласціва-васцях крапівы, якая пакідае невыносную пякоту ў роце? Пры гэтым п'якучы боля захоўваецца на працягу працяглага перыяду, які часам даходзіць да тыдня.

Асобна варта адзначаць, што невыносная пякота — не адзіная нязручнасць для ўдзельнікаў спаборніцтва, паколькі расліна таксама аказвае магутны слабіцельны эфект.

КРАДУЦЬ УСЕ. І ЁСЁ

Прынцып «за ўсё заплачана, значыць, усё мае», насуперак распаўсюджанай думцы, ахвотна выкарыстоўваюць не толькі выхадцы з поставацкіх краін. Інтэлігентныя еўрапейцы і самаўпэўнены амерыканцы таксама не супраць прысвоіць тое, што дрэнна ляжыць.

Асабліва калі гаворка ідзе пра падарожжа і гасцінцу, у якой вандрункі спыняюцца, магчыма, у першы і апошні раз. Як сведчаць даследаванні, вынікі якіх апублікаваў часопіс Caterer & Hotelkeeper, часцей за ўсё з гасцінці крадуць ручнікі — на крадзяжы ланцёвых рэчэй паскардзілі 32% з прыкладна тысячы аптычных уладальнікаў гатэляў. Акрамя таго, гасцінцы ўвесь час недакладваюцца халатны і попельніцы з лагатыпам устаноў.

Рускія любяць красці на шведскіх сталах ежу. І, верагодна, у камплекце да ежы — чайныя лыжкі, прычым гатэлі не паспяваюць папаўняць іх страту, і ў кожны наступны заезд турыстаў часта не знаходзяць іх на стале падчас сняданка ці вечары.

Ну і, зразумела, не могуць турысты абйсці ўвагай знакамітыя карткі Do Not Disturb. Большасць турыстаў прызнае, што калекцыяныя такія таблічкі з усіх наведаных гатэляў.

Трохі дзіўна ў спісе выглядае туалетная папера. І пабылі 19% пастаяльцоў гатэляў адзначылі, што пакутуюць ад згрызот сумлення, але абавязкова захопляць з сабой рулончык з гасцінчнай прыбыральні.

Зрэшты, ёсць сярод турыстаў вытанчаныя клептаманы. Так, у адной з гасцінці пастаяльцы знеслі сядзенне для ўнітаза!

У іншым гатэлі кліенты скурдзілі дзвярны замок, а ішчы ў некалькіх дзвярнях вочкі. Ва ўсіх апісаных выпадках неверагодна тое, што замкі і вочкі былі не выдраныя, а вельмі акуратна знятыя. Прычым і персанал, і насельнікі суседніх нумароў нічога не заўважылі.

Уладальнік аднаго гатэля пакардзіў на тое, што ў яго сцягнулі сродкі нават чыноўнікаў, які ўпрыгожвалі сцяну нумара «люкс». З іншай гасцінцы скарлі 1,5-метровую драўляную постаць мядзведзя. А уладальнік трыці пазабіўся жывога сабакі, які належаў яму асабіста. Дарчы, калі ўжо гаворка зайшла пра жыццё, у Празе турысты любяць красці рэзкія тратуарныя пліткі, празваныя «каціннымі галавамі». Іх ужо даўно не вырабляюць, камяні падобнай формы можна сустрэць толькі ў Чэхіі.

Ніякія меры не ратуюць і, напэўна, не вяртаюць ад крадзяжоў палкавальнікі з назвай аўстрыйскага мястэчка Fucking. Мар горада ўжо не раз звяртаўся да турыстаў, пераважна брытанскіх, з просьбай не красці іх. Летася ў Fucking нават было праведзена галасаванне, дзе вырашалася, ці варта пераназываць горад. Мясцовыя жыхары вырашылі пакінуць старую назву: урэшце, Fucking існуе ўжо амаль 800 гадоў. Хутчэй за ўсё, ён пастарэе тады, калі сюды прыехаў містрэр Фак (Fuck) з роду Факаў. Дарчы, у той жа Аўстрыі яшчэ ёсць паказальнікі з назвамі «Petting» і «Naragiri», якія турысты чамусьці вырадаць не спрабуюць.

Замор'е

Падрыхтаваў Іван КУПАРВАС.

ПЯЧЭЦА? З'ЕШ!

ЗА АҮТОГРАФ ЛЕНАНА — 1 МІЛЬЁН 200 ТЫСЯЧ ДОЛАРАЎ

Аўтограф Джона Ленана з тэкстам песні The Beatles «A Day In The Life» прададзены на Sothebys за 810 тысяч фунтаў стэрлінгаў (1 мільён 202 тысяч долараў). Пра гэта паведамляе CNN.

Ліст паперы з рукапісным тэкстам быў куплены прыватным амерыканскім калекцыянерам. Усяго ў таргах удзельнічалі тры чалавекі. Эсцімейт лота склаўся, па ацэнках арганізатараў аўкцыёну, ад 500 да 700 тысяч долараў.

Да гэтага самым дарэгім аўтографам The Beatles лічыўся рукапісны тэкст песні «All You Need Is Love». Ён быў прададзены ў 2005-м за 690 тысяч фунтаў стэрлінгаў. Такім чынам, як адзначае The Daily Telegraph, пры ўліку арыгінальных сум, заплачаных за абодва аўтографы, рукапіс «A Day In The Life» ўстанавіў цэнасны рэкорд.

БРЫТАНСКІ ПАРЛАМЕНТ ЗАСТАЎЯ БЕЗ ПАРТФЕЛЯ

Брытанскі парламент развітаўся з адным са сваіх гістарычных сімвалаў — чырвоным партфелем, у якім на працягу 150 гадоў у Палату абшчын уносілі тэкст прамовы аб бюджэце, падрыхтаваны ўрадам, паведамляе AFP.

Упершыню боджэтны партфель выкарыстаў знакаміты палітычны дзеяч, чатыры разы прэм'ер-міністр Уільям Гладстон у 1860 годзе. З тых часоў яго выкарыстоўвалі практычна ўсе канцлеры казначэйства Вялікабрытаніі. Сярод выключэнняў — Гордан Браун, які быў канцлерам казначэйства на працягу 10 гадоў пры прэм'еры Тоні Блэры. Ён загадаў новы партфель.

Дзяржаўны архіў Вялікабрытаніі заявіў, што партфель не будзе больш выкарыстоўвацца міністрамі, бо знаходзіцца ў дрэнным стане; ён стане музейным экспанатам. Аднак цяперашні кіраўнік казначэйства Джордж Осборн заявіў, што не намераны стаць першым за 150 гадоў канцлерам-торы, які не трывае ў руках знакамітага бюджэтнага партфеля. У выніку архіў дазволіў яму адзіन раз скарыстацца гістарычным міністэрскім атрыбутам.

ГОЛАС МУЖЧЫНЫ — ІДЭНТЫФІКАТАР ЯГО СІЛЫ

Спецыялісты папрацілі мужчын і жанчын розных нацыянальнасцяў, якія гавораць на розных мовах, некалькі разоў паўтарыць адны і тыя ж фразы і запісалі іх галасы. У эксперыменце ўдзельнічалі людзі з ЗША, Аргенціны, Балівіі і Румыніі. Атрыманні запісы давалі праслухоўваць добраахвотнікам абых палю, якія пражываюць у ЗША. Паралельна вучоныя вызначалі сілу розных мышцаў верхняй часткі тулава людзей, чыя галасы былі запісаны.

Высветлілася, што ўдзельнікі даследавання маглі па голасе ацаніць сілу таго, хто гаворыць, прычым ацэнка была больш дакладнай, калі людзі чулі мужчынскія галасы. Пакуль вучоныя не ведаюць, які параметр галасу з'яўляецца вызначальным для адрэдавання фізічных характарыстык прамоўцы.

Спецыялісты мяркуюць, што здольнасць ацэньваць сілу мужчын, а значыць, іх здольнасць перамагчы ў схватках з супернікамі, мае эвалюцыйнае значэнне. У многіх сітуацыях у прыродзе неамягчана ацаніць сілу самца візуальна — напрыклад, калі сустрача адбываецца ў прыёмках — аднак зрабіць гэта больш жыццёва неабходна. Аўтары адзначаюць, што здольнасць па голасе вызначыць сілу суперніка ёсць у жывёл, таму не выключана, што яна прысутнічае і ў людзей.

НОВЫЯ BMW РАСПРАДАДЗЕННЫЯ НА ЧАТЫРЫ МЕСЯЦЫ НАПЕРАД

Кампанія BMW распрадала ўсе аўтамабілі 5-Series, якія меліся ў наяўнасці ва ўсіх краінах. Цяпер ахвотнікам набыць новую «пяцёрку» давядзецца чакаць ад трох да чатырох месяцаў. Пра гэта расказаў у сераду дырэктар па продажы баварскай маркі Іэн Робертсан, паведамляе Bloomberg.

Робертсан спадзяецца, што новая BMW 5-Series дапаможа кампаніі замацаваць за сабой пазіцыю лідара прэміум-сегмента ў свеце. Абноўлены аўтамабіль, які па чаў прадавацца ў Еўропе ў канцы сакавіка, ужо дапамог павялічыць майскі продаж BMW ў свеце. Прыорт склаў 12 працэнтаў. У сярэднім чэрвеня машына з'явілася і на амерыканскім рынку. У першыя дні яе рэалізавалі жыхары ЗША праймаючы інтарэс да мадэлі. За кошт «пяцёркі» BMW плануе павялічыць у бліжэйшыя месяцы амерыканскі продаж на 15—17 працэнтаў.

Паводле пяцігадовага прагнозу, у другім квартале канцэрн BMW (уключаючы MINI і Rolls-Royce) рэалізуе на 14 працэнтаў машын больш, чым у першым квартале. Усяго сёлета немцы маюць намер прадаць не менш за 1,3 мільёна аўтамабіляў.

У 2009 годзе канцэрн BMW рэалізаваў 1,29 мільёна аўтамабіляў. Гэтыя вынікі сталі самымі нізкімі з 2004 года.

Новы седан BMW 5-Series быў прадстаўлены ў сакавіку на аўтасалоне ў Жэневе. Аўтамабіль пабудаваны на скарачанай (на 10 сантыметраў) платформе BMW 7-Series. Лінейка рухавікаў пачынаецца з 184-сільнага дызеля 520d (380 НМ). Топавы аграгат — восьміцыліндравы бітурбатарот 5.4 літра, які развівае 407 конскіх сілаў.

Базавы кошт на аўтамабіль складае каля 65000 долараў.

ГРОШЫ НА ВЕЦЕР

Амерыканская грамадская арганізацыя «Падаткаплацельшчыкі за цвярозны розум» склала дзясятку самых дурных праектаў, якія запатрабавалі значных выдаткаў з федэральнага бюджэту ЗША. Гэты неафіцыйны конкурс завецца прыз «Залатое Руно» («Golden Fleese»), што гучыць двухсэнсоўна, паколькі слова «fleese» таксама азначае «абдзіралаўка».

Паштовая служба выдаткавала \$3 мільяна 400 тысяч на кампанію, якая мела мэтай зрабіць так, каб амерыканцы часцей пісалі адзін аднаму лісты.

Міністэрства абароны \$159 тысяч на ўпрыгожванне калядных ялінак на ваенных базах.

Камандаванне ваенна-паветранымі сіламі патраціла \$59 тысяч на куплю ігравальных карт, якія прэзентаваліся наведвальнікам адной з ваенных баз.

У 1978 годзе Адміністрацыя садзейнічала правапарадку патраціла \$2 мільяна на распрацоўку мадэлі паліцэйскай патрульнай машыны. Машына была літаральна напісана на тэхнічных прыбамбасамі. Меркавалася, што яе агульны кошт перавысіць \$49 тысяч (гэта значыць, паліцэйская машына павінна была каштаваць даражэй, чым аўтамабіль прадстаўніцкага класа, на якіх тады ездзілі асабліва заможныя людзі). Праект так і не быў ажыццёўлены.

У 1981 годзе Адміністрацыя эканамічнага развіцця выдаткавала \$20 тысяч на будаванне копіі Вялікай Кітайскай Сцяны (даўжыняй 244 метры) ў штаце Індыяна.

У 1980 годзе Агенцтва абароны навакольнага асяроддзя выдаткавала каля \$1,2 мільяна на ператварэнне каналізацыйнай сістэмы аднаго з гарадоў штата Нью-Джэрсі ў гістарычны помнік.

У 1981 годзе камандаванне Арміі ЗША патраціла \$6 тысяч на падрыхтоўку 17-старонкавага дакумента, які тлумачыў федэральнаму ўраду, якім чынам магчыма набыць слоік соусу.

Нацыянальная аэракасмічная адміністрацыя ЗША (НАСА) запыталася \$2,8 мільяна на будаўніцтва будынка для размяшчэння там 45 кілаграмаў камяняў, прывезеных з Месцыя. У 1975 годзе НАСА таксама вылаціла ганарар аўтару артыкула пра прызначэнне на Марс. Ганарар за артыкул у 6 тысяч слоў склаў \$140 тысяч, гэта значыць, кожнае слова было ацэнена ў \$23.

У 1978 годзе Міністэрства асветы ЗША патраціла \$219,5 тысячы на распрацоўку спецыяльнага навуцальнага курса, які павінен быў навучыць студэнтаў універсітэтаў правільна глядзець тэлевізар.

Пераможцам быў абвешчаны наступны праект: у 1975 годзе Нацыянальны інстытут даследаванняў алкагалізму выдаткаваў мільёны долараў на тое, каб вызначыць, ці бываюць п'яныя рыбы больш агрэсіўнымі за цвярозых, ці схільныя маладыя пацукі больш ахвотна, чым іх сталыя суродзіцы, ужываць алкаголь для самазастапаення і, нарэшце, ці можна сістэматызаваць працэс ператварэння пацукоў у алкаголікаў.

НЕЗВЫЧАЙНЫЯ СКАРБЫ

Знайскі скарб — запавятная мара многіх дзяцей, а некаторыя людзі прафесійна займаюцца пошукамі скарбаў і ў сталасці. Сучасная навука дапамагае ў гэтым, забяспечваючы іх рознымі прасунутымі металашукальнікамі, радарамі і іншымі пошукавымі прыстасаваннямі. Прапануем некалькі гісторыяў пра тое, як людзі знаходзілі незвычайныя скарбы ў незвычайных месцах, прычым зусім выпадкова.

Скарбы вікінгаў

У 870 годзе адзін шведскі багацей шхаваў немаленькую калекцыю каштоўнасцяў і арабскіх манет у падлозе свайго жылта на востраве Ботланд. У гэтай мясцовасці — на тэрыторыі сучасных Латвіі, Эстоніі, Літвы — пражывала шмат заможных людзей, і практыка хавання каштоўных рэчэй у падлозе хаты была распаўсюджанай з-за таго, што банкаў яшчэ не прыдумалі. Скарб чакаў свайго часу 11 стагоддзям, пакуль у 2000 годзе не быў выяўлены і ацэнены. Сума ўсіх каштоўнасцяў і манет складала больш за 400 000 фунтаў стэрлінгаў. Што яшчэ цікавей, навукоўцы мяркуюць, што такіх скарбаў на паказанай тэрыторыі можа быць некалькі сотняў, і большасць з іх яшчэ чакаюць сваіх адкрывальнікаў. Відаць, жыхары прыбалтыйскіх краін маюць шмат шанцаў палепшыць сваё матэрыяльнае становішча, бо, па словах гісторыкаў, атрымліваецца, што скарбы схаваны ледзь ці не ў кожным двары.

Пярсцёнак у царкве

Жанчына з Паўночнага Уэльса ў Вялікабрытаніі змагла аб'ядацца са сваёй згубай пасля некалькіх дзясцяўкаў гатэлю, калі ёй было 16 гадоў. Карыс Вільямс згубіла пярсцёнак, падароны бацькамі, у мясцовай царкве. Хутчэй за ўсё, ён захаваўся пад падлогу, і ў той час нават пасля стараннага ашуквання памяшкання знойдзены не быў. Кожны раз, калі дзяўчына прыходзіла ў царкву, яна зноў успамінала пра згубу, але толькі праз 30 гадоў, калі ў будынку задумалі рамонт і замену падлогі, і яе з'явіўся шанец. Жанчына дала інтэрв'ю UK Telegraph, у якім распавяла пра свой выпадак. У мэтах бяспекі яе не пусцілі на тэрыторыю разабраннага будынка, і толькі дзякуючы супраадавацці аднаго з рабочых, які тры гады назад пераехаў у будаўнічым смесці, удалося знайсці згублены пярсцёнак. Зараз Карыс іноў надзелла на палец той самы пярсцёнак і сцвярджае, што здымаць яго і губляць больш не збіраецца.

Шчасце не купіш

Людзі са схільнасцю да назапашвання звычайна робяць дзіўныя ўчынкi, нахталіт набываць на распродажах кучы розных ужываных рэчэй, адзежы, абутку, разпадкаў і іншага барахла.

У доме сямейнай пары з горада Сурыя (Вялікабрытанія) былі выяўлены карціны, грошы, старадаўнія граўоры на тысячы фунтаў, якія глава сямейства назіраў за ўвесь час, калі жыў у гэтым доме.

Пасля яго смерці ў 2000 годзе ўдава цэлымі днямі сядзела каля акана, і праз некалькі гадоў была змешчана ў псіхіятрычную клініку, дзе потым памерла. Да яе смерці дом быў закінуты, у пакоях сяліліся птушкі, шыбы былі выбітыя, і наогул вонкавы яго выгляд быў вельмі няўтульным. Пазней рабочыя, якія заняліся ачысткай памяшкання ад смецця, знайшлі ў розных месцах мноства старадаўніх манет, старых рэдкіх кніг і арыгінальных вок-

ладках і іншых дарагіх старажытнасцяў.

Па словах суседзяў, сямейная пара была вельмі нетаварыскай, гасцей не прымала, сам дом пры іх жыцці таксама не радаваў вонкавымі выглядамі — адсутнічаў дыванок пры ўваходзе, фіранкі на вокнах, а быльнік у двары стаў у чалавечы рост. Гэты выпадак у поўнай меры тлумачыць справядлівае выраза «шчасце за грошы не купіш». Хоць, магчыма для насельнікаў гэтай хаты такое жыццё і была ішчасцем...

Падлога з дарожных знакаў

Адна брытанская сям'я нечакана атрымала дадатак да сямейнага бюджэту ў суме 20 000 фунтаў дзякуючы знойдзенаму ў іх хаце скарбу.

Скарбам аказаліся самі дошкі падлогі, якія, як высветлілася, уяўляюць сабою шпальдачкі з назвамі гарадоў і чыгуначных станцый пачатку шляху стагоддзя. Некалькі такіх шпальдачак набыў адзін музыкант прадзюсар, заплаціўшы паўтары тысячы фунтаў!

Як аказалася, падлогу выбарыў супрацоўнік чыгуначнага дэпо, які працаваў там у 1950—1960-х гадах, і зрабіў яе якасна — «дарожная» падлога праслужыла гаспадарам больш за 40 гадоў.

Цяпер у хаце шчаслівых уладальнікаў скарбу зрабілі музей розных шпальдаў, што паказваюць на гарады і станцыі, некаторыя з якіх ужо не існуюць. Гэта сапраўдны рай для аматараў даўніны.

Стогадовы віскі ў адрыне

Каманда палярынікаў, аднаўляючы закінутую палярную станцыю, падчас сваёй працы выявіла значныя запасы добра захаванага віскі.

Гэтыя запасы пакінула адна з экспедыцый па Паўднёвага полюса, і дзякуючы нізкай тэмпературы найой добра захавалася, хоць шмат бутэлек і палопалася ад холаду.

На месцы палярынікаў, відаць, многія хацелі б узяць сабе хоць па пляшцы на памяць, але атрымліваецца, што гэта маёмасць ім не належыць па міжнародным заканадаўстве, таму зараз бутэлекі перададзены ў розныя сур'ёзныя арганізацыі для вывучэння (так-так!). У прыватнасці, Рычард Патэрсон, галоўны дэпутатар

кампаніі Whyte and Mackay, сцвярджае, што яго кампанія працуе над тым, каб аднавіць формулу гэтай маркі алкагольнага напію.

Рымскія скарбы

Шматлікая калекцыя срэбных манет была знойдзена пад падлогай маленячкага пакоя ў адным з жылвых дамоў у Рыме.

Знойдзена яна была Марцінам і Кевінам Эліэтамі — прафесійнымі выведнікамі скарбаў, узброенымі металашукальнікамі. Знойдзеныя манеты адносяцца да перыяду I стагоддзя да н.э. — III стагоддзя н.э., а належалі яны, як мяркуюцца, уладальніку дома, даволі багатаму чалавеку. На некаторых манетах змешчаны выявы перамогі Марка Антонія ў бітвах, якія ён насамрэч праіграў, на іншых намаляваны Камод — чалавек, які ў свой час пераназваў Рым.

Сама схаванка была невялікай, і дзіўна, як у ёй змяшчаліся такія дарагі скарб. Дарчы, Эліёты гэту калекцыю аддалі ў музей Тантано.

Скарбы Аўшвіца

Старажытны іудзейскі падсвечнік — менора — быў знойдзены пад будынкам сінагогі ў Польшчы, у горадзе Аўшвіц (Асвенцім).

У гэтым горадзе, як вядома, знаходзіўся адзін з самых вялікіх канцэнтрацыйных лагераў падчас Другой сусветнай вайны, і шматлікія іўдзейскія будынкі і культурныя збудаванні былі разабраныя і разбураныя. У ходзе раскопак, праведзеных ужо ў наш час, на месцы былога лагера былі знойдзены бронзавыя кандэлябры, бронзавая менора, мноства падсвечнікаў, свецільня, мармуровыя пліты і іншыя каштоўныя знаходкі. Сінагога, на тэрыторыі якой былі выяўлены знаходкі, была спалена ў 1939 годзе нацыстамі, пры гэтым загінула больш за 6000 іўрэў.

Цяпер гэты будынак стаў Яўрэйскім цэнтрам у Аўшвіцы, а сярод экспанатаў, якія распаўсюджваюць пра жыццё іўрэў да вайны, ёсць і гэты вялікі падсвечнік.

Саддам і скарбы

Старажытны горад Асур на рацэ Тыгр мае, магчыма, самую вялікую ў свеце колькасць скарбаў. Гэта адзін з найстарэйшых горадоў свету, у ім была арганізавана першая вялікая бібліятэка, першы акедрук і брукаваная дарога...

У 1988 годзе іракскі археолаг Музахем Хусейн пры абследаванні старажытнага палаца ўладара Німрода выявіў сакрэтны ўваход у скарбніцу, у якой знаходзілася вялікая колькасць старажытных упрыгажанняў, уяўляючых сабой злата.

У наступныя тры гады штогод знаходзілі новую скарбніцу, набіваю залатымі упрыгажаннямі і іншымі каштоўнасцямі. На жаль, пазней вайна перашкодзіла далейшым археалагічным даследаванням, і лёс іншых знаходак невядомы.

Нешчаслівы нумар 33

Адна з вядучых еўрапейскіх страхавых кампаній «Акса» правяла незвычайны эксперымент і вывела заканамернасць, паводле якой нумарацыя кватэр напраму звязана з частатой узнікнення ў ёй розных праблем.

Як паведаміла брытанская газета Daily Mail, спецыялісты страхавой кампаніі вылічылі «асабліва небяспечныя» для жыцця і «самыя шчаслівыя» камбінацыі лічбаў. Высветлілася, што самымі «нешчаслівымі» з'яўляюцца кватэры пад нумарам 33 — менавіта тут адбываецца найбольшая колькасць пажараў, абрабаванняў і затрыманняў. А вось нумар 76 у гэтым плане прызнаны самым беспісьменным у параўнанні з астатнімі, у такіх кватэрах форс-мажорныя сітуацыі здараюцца выключна рэдка.

Здаецца, што жыццям кватэр пад нумарам 31-40 гістарычна не шанцае, — патлумачыла адна з супрацоўніц страхавой кампаніі Аманда Эдвардс, — а вось кватэры з нумарамі 71-80, наадварот, прыносяць сваім жыхарам удачу.

У працэсе даследавання таксама высветлілася, што больш частка апітаных удзельнікаў эксперыменту засяроджана лічбы 13 (кожны восьмы чалавек адмовіўся засяляцца ў кватэру з такім нумарам). Затое нумар 7 літаральна прыцягвае да сябе жыццё.

Апроч нумара

ПАПАНАВАНЫ чытаць у вазе абрад падкупляе, глыбінй распазнаня яшч аднаго, магчыма, спрэчнага боку язычніцтва на Беларусі, жыццёдайнай філасофскаю. Выклікае некаторыя пярэчанне слухача дыялектавыя, шырока выкарыстаная заіспальнікам абрада. Спадзямсё, чытачы выкажыце заўвагі і пажаданні пісьменніку. Ён у саваю чаргу паабядаў: ніводзін водгук не пакіне без увагі.

Усё мацней патрэскаючы а пачы вялікай драўлянай палаянкі. Яны бярозавыя, ніводнага яловага ці хаваеага, алешавага ці асінавага. Спакойна ва ўтульнай хаце, ценька, часта. Палены пачалі страляць зваонка, часта. Вуглікі вялятоўца на прыпечку, падаючы на бляку край пачы. Ні ў кога не бачыў Васіль Самусевіч такуо шугогнаго польмыя ў печы. Летя, а яны так палая. Раскіданіцтва неащаднадука. Выпівоха Самусевіч умее берачы капейку.

Шаптуха Вольга Захарэвіч кідае ў печ траву. Патрэскаваны раззугауць вясельё дрэваў змешаваючы з патрэскаваным і шыпеннем сырой і абяянай наошанкі. Пацпагнута вода-рам палены і цвінтарэю, па-мясцоваму сардэчніку або цвяркувану.

Самусевіч убацьчы яшч адну траву. Знаёмая, такая знаёмая траўка, як завецца? З узрастань Васіль Самусевіч усё часцей адкрываў, што з гадамі не разумее, а калі не дурное, то простае. У маленстве ведаў усё назвы траў у Вялікай Ігрушы і суседніх вёсках, розніў галасы птушак, пасяка жыткі ў шумавертным бязладдзі Случка траха не усё пазнавалася. Адзіны набытак апошніх гадоў — умение па паху адрозніць гатункі віна.

— Сэрца часта цісня? — загаварыла Захарэвічава.

— Ні цяжкіх... Нічога доўбня не разумее, пры чым сэрца да галавы, яна баліць. Сэрца зрэздз азываецца, не цісне — пашчыпае, можа калынуць.

Водбліскі польмы хадзіць па тварох дваіх пры печы, распісваюць барвою і вохраю, каб зараз жа распісаць плацінаю і чорным сэрбрам.

— Ад гарэлі калюціца ў цябе сэрца, на гарэлку адзьявляюца яны. Вядуха не распывала на што ён скардзіцца, адназясудна права і сваё, не чакала пацвярджэння ці адмовы. Самусевіч мікіць паспешна і хутка, адказваў паволі. Неўзабаве перастаў гаварыць. Яго ўжо не раздражняла, а прываблівала цяжмяная ўпаўненасць вядзьмячкі.

Гаспадыня пачала кідаць на дрывы цукар — шырока, размахайліва. Трасканеча ў печы павялячліва. Цукар плавіўся.

— Кідай і ты. Ні так далей, — паказвае яму размахайліва і лоўка Вольга Захарэвіч. — Ні бойса. Прышоў, збароў бозяь, цяпер смялейса. Смялейшы — цалейшы.

Рэзкі своеасаблівы пах гарэлага, усё болей прамалінейныя грубыя рэпкілі аднавяскоўкі аднімалі ў Васіля Самусевіча дых, розум, дух. Вышчэйшыя словы аўтаматычна, сутнасныя.

— Так спылю? — мужчына кідае на распалавелья бязроўзікі з мяшка цукар палцамі, пасля шчопацімі, трохпалцавысцо.

У яго не стае волі. Адно паспавае выконваць камандныя шпэты.

Водблісе польмы і вогнікаў на тварох абоіх, чэрніці і чырвоціцы вопратку, людзей, рукі, чалешнік.

— Кідай далей, няхай і гаролка цябе кіна. Няхай кіна і ўраны і ўвечары, на страўне ўдзень і ўночы. Лецьмя паліяць тва хвароба на ласы і дпані, у балоты Прававіцкія і лясны.

Хворасць грызе Васіля, зараз агонь грзызе яе самаю, грозіць вядуха. Не будзе хворасць мучыць мужыка, яе самаю стамуць мужык. Амін, амін, амін.

— Кідай кідай. Кажу, не паштам і не альбы-куды, на дрывы і вуголіце цалей, — напраўляў Самусевіча. Шалэна знонеш, кратая вопратку мужчыны.

Санс яе вышпакі даходзіць і не даходзіць да алганткі. Кідай цукар далей, Васілька, просьці Вольга, няхай і хворасць цябе кіна, кіна і ні зногды, згубіць і забудуа. Згубі хваробу так, каб ні хатня дамавікі, ні рачныя вадзіанкі, ні палыскі ні знашлі і згубі і ні вярнулі табе. Звары і Зыюся забярэчыя яе, ветрам і холадам занясіць у бану і на сухі лес, у добуае нішца і вошыльна дуплішча. Надзеяна мужчелка згубі набытую хворасць, як губляючы дзясць страх перад смерцю, а сталыя — дзясціны грахі. Згубі. Васілю, згубі, Васілю, хваробу-гарэлку, нястойку і няпуару! Род, Жыбка і Хрыстос памажыца. Пакінь Васільку, гарэліца.

— Тойчы хрысціса. Не абыяк, толкам.

Самусевіч не думае ні пра што. Не можа думаць. Цвёрдая апантанасць веры жагчыны ў сілу възьіўныя язычніцкі багоў захапіла яго, з пэўнасцю адняла волю.

— Птушкі-птушачкі, надаруо я вас паклонам нізенькім, шыфраным, забярэыца Васільку гарэліцу-хваробіцу, нясіміле і наравістасць, занясіце куды сама ня лятаяца, кіньця і забудзьяца, Васільку аблэгку збудзьяца.

Самусевіч хоча паўтарыць ледзь разабраныя ў хуткім шпэце замоўныя словы чараўніцы. Не долее. Стрываеацца.

— Сілы нбесныя, далёкія і блізкія, памажыца Васільку, памажыца, памажыца. Каб жа сілу хпінуся, а не чаркі-хваробы, каб сілу меў мужчынскую, а не слёзы горнія.

Поўная здурлоўшэння ва ўзаемаадсінах дваіх пры пачы яшч мяна, разуменне адказнасці важнай справы усталявалася. Шчымыяльва водгукі далёкага язычніцтва ачуньяваюцца ў злыбдзёнай неадамовай душы бешчабашніка Васіля Самусевіча.

Васіль Самусевіч ухваляе сябе за паслуштанства перад матуляю. Яе даўняніні і просьбы не перапалі.

ТОЛКІ поўныя дурні думуюць, што выплюку не баліць ад уласнага выплювоўца. Быццам алкашы не думуюць пра абнаславу і ганьбоўства. Такіх Васіль Самусевіч не сустракаў. Як ужо непраыхах Алеська Іванок, а і той нярыц памыкаўся заацверзацца.

У алкагольным узвэшшнікі, самае дзіўнае, Васілю Самусевічу знаходзіцца прымяна. Нікому не прызнаваўся, аднак у стане свінскага віска-туча пачуваўся шчаслівым.

Палежвае на ўлобку поля ці ў двары, бліз паўдзёна, п'яніць бэрліса ледзь абыходзіць старыя і вянля, хто-ніхці аднасна прамульвае а Вялікай Ігрушы.

Прыемна па ўсіх прапазіцыях. Нават калі ўцямае со-

рам і недарочнасць выльжвання на бруднай вуліцы. Нячаста набраўся да бясмятліва, аднак бывала: на дармаўніцу, пры сярбоўкі замочыцы, удачы з прырабтакм, у пагасцінстве.

Плавае сярод воблакаў Васіль Самусевіч, дыхае вольніцаю. Прыёмніца лятачы ускрай аблокаў. Сябраваца з зоркамі радасць. Быць перамогнаючым і незалежным ад усё, без турботы і нястачы, жончыных прапакраў — шчасце.

Жыццёвая ацверзаюлаўка прыходзіла хутка — праз ноч, дзень.

Глядзюць на брудцоце вопраткі — і ёлкі сораю ёй душу, сэрца разумага сталага мужыка, адмысловага спяца па электрыцы.

Не, трэба канчаць хаўрусоўства з Іванюкамі і Тулікамі, пара ўчыць і суняць калі не згрозіцьце жонкі, па смехі дзясцей, то пашкадаваць слёзы маткі.

Безліч разоў Васька Самусевіч абядаўся жончы не ўжываць градусы, нават піва, паскуднае піва, з якога ўсё і пачалося. А потым... Потым ён паваліцца перад кватэраю ў пад'ездзе, у калідоры кватэры, звычайна чакае, калі Зіна пачне ўводзіць у кватэру, калі зчынаць, цягнуць яго да ложка, плакаць, распрагнаць, укладваць...

Раптам усё адразала. Не дайшоў мужычок да кватэры, смяюцца з яго людзі — сямейнікам нясырама. Ляжыць, угаў у калідоры — няхай ляжыць, абыходзіць сямейныя.

Неспадзяўчы звячана лаянка, пагрозы і абыякаўства Зіны выліліся ў заяву на развод.

Не ганьбі і пасмехстваў з сына і роду спужалася Аксена Самусевіч — смерці Васіля. Усе вялікаігрушаўскія і працавіцкія, калюціцкія і вала-тоўскія выпіхоі пасля скасавання шлюбю, дзе б ні жылі, хутка прыпаўзалі ў вёску. Надта часта прывозілі панькоў нагамі наперад, адразу на вясковыя клады.

— Ідзі да Захарэвічы, сынок. Прашу. Ідзі да бабы Марты.

Іда табрэ, завіхталася бліз печы. Распалывае.

Думкі пра маладосць Вольгі Захарэвіч, насьмешліва эксплуатацыю варажыткі людской цёмры і тупасці пакідаў Васіля Самусевіча. Мужчына ўпершыню ад сусрэчы ўбацьчу не спраўноу лятасцю бабачу, а чалавека на сваім месцы; калі не лекараку, то й не вядзьмячю. Яна ні разу не давалася ў роспеты, як было ў лобанскай маладзечанскай папярэдніка, нічога не абяцала, не даармаўніла, сумненні ўжо меней віравалі ўсродку Самусевіча.

ЗАВІШНЯВЕЛАЯ ад польмы сінеча воч Вольгі Захарэвіч застыла на сукхалымым упацельм мужчыне, ледзяніч яго.

— Здароўе не ракі, сама ў руці не лезе. Яго, цуда, трэба знайсці і берачы. Няхай і Васілька знаходзіць пазгубленае, шукаў і знойдзя, сам зразумее і выгаць няверыць з сэрца, цела. Чалавек нямогчы і бездапаможны бес вас, магутныя і ўсымаглыя ратавальнікі і ахавальнікі, ягоны і паветра, вада і зямля, ён не можа, дзе памажыца яму.

Чысціня шэдубаў хаціны ў бурштынавым польмы — ад вобліскаў печы і нябеснага чорненскага зіхотніцтва. Зелень бязроўзіка касыні з двара заглядвае ў тое ж вакно.

Захарэвічавыя, Марта і Вольга, маці і дачка, людзі абавязку, заўсёды сумленныя. Пастаяннае дружалюбства і працілюбо'е, жаданне памагчы, падказка усім вылучае іх. Неслухаў і невываўленцаў яны проста не прымаюць, па выкліку да іх не едуць. Вялікаігрушаўцы шаптухаў Захарэвічаў утрадаць ва усім.

— Чалавек — кветка палывая, усе яе любяць і ўсе яе топчыць, ірвучы. Памажэца, сілы нябесныя і таемныя. Каб яна пакарасавала трохі на зямлі чыстай, ні збуцьвела ў пылі і друзе.

Грэх ніжэй за дабрадзеянасць, але памтаюць лепш не дабрадзею, а грэх, дык памажы яму, Божухна, скінуць цяжар з цела свайго.

— Адказваць будзья?

Згаджаецца, будзе талковым. Ярыла і Пярун няхай смела заапекаваюцца ім.

Ярасныя вочы ўпацелькі крамяніцы праніцаюць мужыка мацней гпагнаваюць.

— Не возьмешся ў рукі — здохнеш. Не памрэх — валацуюць здох-

кметная шчыра зямлячачка можа золата засваціцца.

Калі вялікаігрушаўца Алеська Бялько, памочнік і з аднаго боку вышчэйніка Марты Захарэвіч, аб'цясветнага настаяніка і доктара на-гадзін медыцыны, былы электракавазараваршч, электрыкі сантэхнік Самусевіч моц прыняць, зразумее, вытлумачыць зробленае настаянікам і нязробленае, — то да Вольгі Захарэвіч звычайна цяжмяліла ў яго абыякаўства і паблажлівасць. Як у многіх рабацігаў да кожнага непрыкметнага ці роўні.

Ролі перамяніліся. Імгненна вырасла лекараку ў яго вачах, разумення. З пшычотнага раманасцю Самусевіч хоча загаравіць да яе, спытаць у простай і даверливай, адкуль у яе ўпаўненнае веданне чагосьці з Патаемня.

Гарэльмі травамі і моцна перапа-леным цукарм патыхае на хату.

— Дзьмухай на дрывы. Тушы, мацней тушы.

Штосілы дзьме Васіль Самусевіч. Не тушыцца. Агонь не чужы вышчэйку дужца.

— Мацней. Тушы! — загадвае яна, паднікуа ў печ паленца, трыца.

Ён дзьме. Па перанаяпаты цішыні, своеасаблівай стонасці жанычыны за спіною, як было з гадзіну таму ў сенцах, калі вызірваў зоркі, звыярным дакладным інстынткам мужчына адчуў — коціцца не пэтэч-нае хвіліна. Угладзюў ў печ пільней, дзьмухаў, адхіляўся, каб адкашляць, вышчюкуваў збоку мудрыя вочы па-маладому прыгожай і па-старому незразумелай чарадзеікі: уладны даўганосы профіль, закаманеласць цяняць, чыммогна дапамагаюць.

— Іскры на хату. Раскацілася вярста, задымела. Колішні забялка і непакорны грубіян ткнуў трэці раз па снапавідна-барвовых мясцінчакх печы. Іскры, чад, куродым.

Услухоўвацца ў цішыню Васіль Самусевіч ужо развучыўся. Чакаў усердваных словаў гневу. Іх не было. Жанычына з спакойнай ўпаўненасцю пачала малітву-замову, быццам не глядзела на хворага, не чула стукіа ў печы.

Маўчанне Васіля Самусевіча ўсмоктвала жаночы вышпакты, як святло раціцы сямейн хмызоўя.

Дыхаў. Не вытрываў едкага тры-вожнага паху бязроўзых дроў, перапаленага цукуру і спаленых траў, асабліва барану, выцягнуў галаву

усіх варажыткі даўно змянілася нявызначана-трапяткім паучэціям. Пад аднолькавае ацэнку сілаў прыроды — «ветры буйныя, багны непраходныя, людзьякі залаченскія, сонейка яснае, Божухна наймоцней» — у паўтарэннях здэаўнішчы слоў і цэльых фраз глыбіня думкі і паучыця язычніцкіх стварэньнікаў, тая глыбіння, з якою стагоддзямі бароліся рэлікім свету. З святым язычніцтвам змалгаўся, змагуюца, і не перамогучы. Як агонь, ваду, траву. З язычніцтва ўсё, ім наталяюцца і поўняцца. З ім не змагуюца, а сябраюць — як з агнём, вадой, паветрам, яго частка кожнай думкай істоты.

Самусевіч не мог акрэслена вы-значыць адчуванне да шаптухі — перавышчлі паважэнне і постракі.

Калі мудрыя на пацярэджанне формулы прывялі дзве сотні правільных доказаў, а хтосьці на абвяржэнне усюга адно, таксама правільныя — такая формула ў матэматыцы не лыцца даказанаю. Так адбылося і з рабацямгам Васілем Самусевічам, які ўдвогугле ні ў што ўжо не верыў — у аніёлў і паучыці, людзей і справы.

Жыў траваю. Вольга Захарэвіч расчыняла магіз прычоту, усевдамялліа сама ці не, прычароўвала да дрэва жыцця, знаходзіла лістку месца на жыццёдайнай галіныці.

Двое даўно пазаблілі адчува-насці і ўзаемагнага недаверу, не заўважыць святла дня, людзей на вуліцы, святла ў вачах адно аднаго, дымыных

Фота Анатона КЛЕШЧУКА

Нельга быць толкі справядлі-вым і добрым, злым ці п'яніцам. У кожным — усё. Васіль Самусевіч не быў горшым. У ім не грэх выплак-ваўся, а задавальненне, пакаранае задавальненне.

Зразумей жаночы намекі і п'я-намекі мужчына ці не, шаптуху не турбавала. Выказванне самою за-частую не асгалася. Адкуль і як высокае прыходзіла да шаптухаў, не ведалі Вольга і Марта Захарэві-чавыя. Неусведомленне высотнасці дадзенага ім і робленага не пера-шчадзіла. Не маглі выказаць чаму вырасілі ў сапраўдных вядунняў ле-каркаў, як пра іх ішлі людзям веды і сіна прыроды.

Васілю Самусевічу мутарна, увесь белы, худы.

— Пацпаіні.

— Ні магу.

— Ді, сказала. Паўтарыць?

Выпіў. Травяны настой: пльвун, чабор, цвінтарэй, баранец, звера-бой, палынь. З якіх траваў настой, алкаш не распзнаў — горкі, не на гарэліцы.

Лекарка, не, яна мацней за ле-карку, дала бугтэчку настоеу з са-бою. Наказала яму піць, паводзіцца, у колкі прыйсці пазатура.

ПРЫШОЎ. Прыньсць дзве пляшкі крамнэе гарэлікі і дзве самагон-кі, грошы. Усё было тое ж: вызір-ванне ў цёмным небе зоркаў, пль-вальняне бязроўзых дроў, цукуру і траў, дыханне травянымі дьмямі, замовы-малітвы.

Паміж дваімі давер'е і адкры-тасць усталявалася сходу.

— Мы б не займаліся з табою. Цыяжка гэта. Сілы адбярэа. Маці твао даўга напамілы Бог просьці, — вы-скрэцічціла раптам Вольга.

З чужымі людзьмі Захарэвіч-вым лаячы, не патрэбна моцна выкладвацца. Збой у слоўе ці руку не страшны. Папрок чужога заста-насць з ім, дакор вялікаігрушаўца будзе ў Вялікай Ігрушы заўжды, усё паучоць. Сваіх і землякоў не крыў-дзіць.

Васіль Самусевіч шаптусе дзья-ваў мочна. Сёння ён думкаеўкаў, Не ён ласку робіць — яму.

Пры развітанні Самусевіч абява-зваць строга выконваць яе чарговы наказ. Штодня па тры разы піць на-стаю. Прыдзе праз тыдзень да яе дыхаць дыма. Слаба з'абыскаліць? — Будам прымаць дымынкаў?

— На прымаць, доўга ня прымаць. Дымам будзья дыхаць. Настой до-ма піцьмяш адзін.

— Дайду зараз? Я калі і пазаво-ра, сумняваўся ў сілах нашчэнт абсісеныя гоць пасля абраду. Жарты жартам, шпаты шпэткамі, а можна зваліцца пры плоце, як Іван-ку ў Прававіцкіх. Ганьботу зазнаў, на сырой зямлі палаяж — нашчэнт зарадзікуліць.

— Дойдзья, ідзі смялей. Я за ця-бе ногі не перастаўшыць. Нарадзіць-ца — прыгадзіцца, ні падай душою і целама, ні падай. Вытнысяца.

Каласніца і сплужак разлучаліся ўзаемана засімагтызаванымі людзьмі. Не было паскоранай блытанай мовы, як у кампанія п'яных пры развітанні, паліх паўяр'янік вочаў зусьведнучкаў, зобіўлых пытаньняў, на якія зусім не трэба адказваць.

ЛЯНІВЫЯ хмары лявіва Лізалі разляютныя грывы дрэваў Вялікаігрушаўскага саду. Пастаянная цякунасць формаў дрэваў, траваў, воблакаў.

— З сярбамі можна прыхаць? — Ён думаў пра Вадзіма Сароку, Андрэя Туліка і Алеську Іванюка.

Няхай бы дружыныя зведалі кошт абпаленай у пачы дымніцы, адчулі цукова-травяніцы водар горкіх дым-каў, год таму і сто гадоў таму, з роту цяклі гумава-цуктыкі рагі і пеністы страўнічакыя кос, жыюць напружа-ны, як дошка, балюная і гулкая. Ад нясцёрпнай ікаўкі забалела горла. Ламіла патыліцу, у вачах іскрыніла пільномем, дымам, ярасцю.

— Ламата. Ва ўсім целе, — ад-хіляўся і не мог адхіліцца ад вядра да бацькоў — на клады, да прадзеаў. Цяпелта і маркота воч мужчыны краўлі шаптуху, не адмаўчалася:

— Адмовіць мя нікому не мо-жам.

Валер САНЬКО, пісьменнік, доктар народнай медыцыны. Заліс абрадаў — 1964 год. Слупці раён.

Погляд з глыбінь ваякоў

ПАКІНЬ ВАСІЛЬКУ, ГАРЭЛІЦА

Замоўна-чарадзеіны абрад

Змушваецца бабы паспрабаваць шаптуствена. Так і быць, сходзіць да вядзьмяркаў Захарэвічавых, сходзіць, адчупіцца ўсе.

Пайшоў. ***

НІХТО ў Вялікай Ігрушы не визна-чаў граніцы ўмельства Марты Захарэвіч, але з многімі хваробамі людзі звярталіся да мясцовых і сплужкіх вядцаў, адначасова да шаптухі. Мар-ты сёння не было, змяняла яе ста-рэішыя дачка Вольга; нават калі яна была дома, надта часта вясцюкам і прыездным шпэткам, пералівала ва-ду дачка. Або ўтраўляліся ўдзёк.

Марта Захарэвіч народу не шко-дзіла, ведалі вясцюкі, на яе не ге-валіся. Пабойваліся многія, паважалі ўсе. Магчыма, вылечалі спуд і здзіў, удар і вольштваства, нервовасць і сла-баць не Захарэвічавыя, а вера люд-ская ў патаемныя сілы варажытак, але як бы не было, усё часцей хадзілі і прыязджалі да іх хадкаі з розных вё-сак і мейстаў Случчыны, Мішчыны.

Чаму старою Захарэвічаваю і яе дачку Вольгу зваруць то лекаракімі і вядункамі, то варажыткімі і чара-дзеякамі, ніхто ў Вялікай Ігрушы расплываць не можа. Нікому ў іх не патрабавалася.

— Гарэлку піць — няшчасным будзе. Ідзі ў хату, — У сіпну пасмя-леламу хадаку хмурна дадала: Усё роўна прыйшоў бы. Да-аўно накіпела.

Жанычына глядзела з дабрачым спагадздем.

— Колькі на піў?

— Чатыры дні, маці наказвала, чатыры, ня меней. — Нясмела кра-пнуўся з месца.

На ганку вочы прыпыніліся. Бла-жытныя шэўраўны вочы маладухі сьвяр-плілі вяр алкаша.

— Гаролка ёсціца ў цябе?

— Ня ведаў.

— Другі раз возьмях пляшчу. Не, дзве, і за сёння.

— Можа другі раз ня прыду, — нягода з улдаствам распрадзіць і воля да незалежнасці кіравалі Ва-сілем Самусевічам.

Свежы чэрвеньскі ранак не ба-дзёрўі, мужчыну працінае дрыжы-ка, яму усё халадней.

— Прыйдзеш. Калі ўмерці пас-кудна яна хочаш. — Ступіла на пры-ступку. Не абарочваючыся: — Ма-жы і сёння вараочка, ні позна.

У цёмных халаднаватых сенцах Самусевіч нідзе не бачыў услонч-ка ці лаўку, трывожна зазіраўся. Жанычына ў плечы паднікнула да не-шчырокага незашчэпнага вакеца, пасадзіла на табуратку.

— Глян'я. Што бачыш. Добра гля-дзі.

Неба, зоркі, вобнакі. Болей нічога. Так і хацелі скажаць. Ранні світанак, шыноўты ўбачыш. Па перанаяпаты ці-шыні ў сенцах, зацяпай стонасці жан-чыны адчуў трывожнасць, штосці тут не так. Загугудзьяваў пільней.

— Зоркі ледзь прыкметныя, воб-лакі зорчы і рыжыя, шавеляцца, пльвучы.

— Якія зоркі?

Мігчыныя, раз-паразу скоўняы ў воблаках, ледзь-ледзь іскрышчы. Ён яшчэ апяваўся, а па велізарнай аблэгці ўздыку варажыткі пасля першых словаў даўмяіць; уцэліў, уба-чыць правільнае, патрэбнае.

Далей падрабязна адказваў, як воблакі закрываюць і адкрываюць зоркі і сабе, выгляд воблакаў і не ве-даў, што яго тлумачыне ўжо някій ролі не адгрываеа. Што здзіеліся, не ведаў.

Шаптуха не даслухала шра-статпаціны карэлыя словы алкаго-ліка, краўла за руку: пайшлі з сен-цаў у хату.

— Паді чысь?

— Сядзі, — нечаканна задбрэзла вядуха і ў хаце непас

СКАНВОРД

Склаў Андрэй МІХАЙЛАЎ.

Сканворд з 15 пазіцыямі і ілюстрацыямі. Пазіцыі: 1. Вышышы выкапаны плямаў; 2. Гэтая песня — элегія, шчымлівы ўспамін пра свае вытокі; 3. Гэтая песня — элегія, шчымлівы ўспамін пра свае вытокі; 4. Найвышэйшыя горы Зямлі; 5. Прычэрпавыя дэталі.

Навагрудак стане Грунвальдам

На некалькі дзён падчас фестывяльнай культуры

Першымі горад завоююць... навукоўцы: беларускія і з іншых краін. У іх ёсць падстава яшчэ раз узгадаць грандзёўнае перамогу ў гісторыі, да якой 600 гадоў таму прычыніліся нашы продкі.

пачнуць Вітаўт і Ягайла са светамі. Вядома, сучаснае тэатрызаванае шэсце наўрад ці зможна аднавіць падзеі больш чым 600-гадовай даўніны, калі тайна сусцяжыла валакі князь і кароль Польшчы, каб дамовіцца разам падняцца на барышчы з Тэўтонскім ордэнам.

Сёлета, напрыклад, гараджане даюць інфармацыю пра дамы і кватэры, дзе можна размясціць гэтай. Некаторыя зможуць прыняць інтэрнаты навуковых устаноў.

Але сёлета на мерапрыемствы ля Замка з удзелам замежнай можа будзе патрапіць толькі за грошы. Затое ў Навагрудку шмат дэмакратычных і агульнадаступных пляцовак, дзе будзе што паслухаць і паглядзець.

— Пяты фестываль сярэднявечнай культуры «Навагрудскі замак», які пройдзе 26-27 чэрвеня, сёлета прысвечаны Грунвальдскай бітве. Невыпадкава, што такая дата адзначаецца менавіта тут, у адным з галоўных цэнтраў Вялікага Княства Літоўскага.

Канешне, сёлета ў Навагрудку ехаць трэба дзе-ля таго, каб на свае вочы ўявіць Грунвальд. Бітве з Тэўтонскім рыцарам папярэднічала перамір'е, якое дало магчымасць Вітаўту і Ягайлу дамовіцца након сумесных дзеянняў супраць ордэна.

Першы фестываль ў Навагрудку праходзілі на энтузіязме клубу ваенна-гістарычнага рэканструкцыі. За гэты час павялічылася доля камерцыйлізацыі гэтых клубаў, з гэтым прыходзіцца лічыцца, фарміруючы праграму, адназначна арганізатары.

Акрамя саміх удзельнікаў з гістарычных клубаў, на «Навагрудскім замку» сёлета чакаюць афіцыйныя прадстаўнікі замежных краін. Вядома слоў першага намесніка міністра культуры Беларусі Аляксандра Карачуўскага, пацвердзілі свой удзел прадстаўнікі міністэрстваў культуры Пасіі і Латвіі, магчыма, будучы ганаровыя госці з Літвы і Польшчы.

Праграма задумана з душой і размахам. Свята

Ларыса ЦІМОШЫК.

Фота Анастасіі КЛЕШЧУКА.

У 2014 ГОДзе ў СТАЛІЦы ПЛАНУЕЦЦА АДКРЫЦЬ ЭТНАКУЛЬТУРНЫ ЦЭНТР «БЕЛАРУСКАЯ СПАДЧЫНА»

Эта будзе сумяшчаць адукацыйна-асветніцкую і культурна-забаўляльную функцыі.

Нова комплекс размесціцца ў Заводскім раёне на тэрыторыі плошча 33 га, абмежаванай вуліцамі Магістральнай, Галадзеда, Убарэвіча, а таксама МКАД. Тут будуць узведзены больш як 90 збудаванняў розных гістарычных эпох.

«Гэта будзе месца для актыўнага і спакойнага сямейнага адпачынку, — адзначаў галоўны спецыяліст ад-

дэла плошча з ратушай, гандлёвымі радамі і майстэрнямі рамеснікаў; рыцарскі клуб, стылізаваны пад каменны сярэднявечны замак; сыянацкая забудова з млынамі, вясковай школай, пляцоўкай для народных абрадавых святаў.

Будуаўніцтва комплексу плануецца пачаць у 2011 годзе.

Аляксандр ФІЛІПОВІЧ, «Мінск—Навіны».

РОДНАЯ ХАТА

Музыкальны фрагмент і тэкст песні «Родная хата».

Бяседныя ПЕСНІ

Музыкальны фрагмент і тэкст песні «Бяседныя песні».

ПРАВЕЦЕ, КАЛІ ЛАСКА, АДКАЗЫ

Сканворд (22 чэрвеня). Па гарызанталі: Тэарама, Сатурн, Асёл, Эрэ, Ром, Пюрэ, Расія, Магніт, Цанга, Рад, Зарок, Сонца, Мел, Кеб, Маа, Луда, Прааб, Малахт, Ата, Алука, Дока, «Кодак», Ладан, Грас, Тропик, Дуда, Месяц, Дарэччыца, Па вертыкалі: Каромасёл, Рак, Агонь, Лато, Узел, Піраміда, Алятыя, Юта, Абак, Муар, Дуля, Плод, Сырац, Буер, Пуд, Агіда, Саламон, Марс, Кар, Разлом, Асада, Сарока, Ход, Піка, Зямля, Куба, Танкетка.

Сканворд + судоку (23 чэрвеня).

Па гарызанталі: Опера, Ландыш, Грум, Лян, Эко, «Янка», Шпіг, Ромул, Прыгарны, Лук, Бард, Албі, Мозг, Аід, Вандроўка, Злак, Кноч, Ароп, Ара, Неба, Калібры, Па вертыкалі: Падасінавік, Перон, Крыжадзюб, Рамза, Аліва, Плюш, Рубака, Пушкін, Радары, Ліпсі, Дно, Грыб, «Амок», Роўна, Дэр, Шыншыла, Мата, Судоку: адказы гл. у табліцы.

5x5 grid for a crossword puzzle.

РОДНАЯ ХАТА

Верш Аляксандра РОУДЫ Музыка Леаніда ЗАХЛЕУНАГА

У гэтым жыцці з яго званом і гулам, Тут дыхаць лягчай, Калі ты стамаўш ад доўгіх дарог, Тут і сэрцу цяпляць, Адзіны на свеце ты знойдзеш, Заўжды адшукаецца хлеб прытулак: і да хлеба

Заўжды прывітае бацькоўскі парог. І добрае слова для добрых людзей.

Прыпеў: Родная хата, няхай небагата, Родная хата, такая як ёсць. Родная хата і ў будні, і ў свята Сустрэне заўсёды — хоць сын ты ці гошч.

Калі тут бываеш, дык многа не трэба: Матчыны казкі маленства твайго.

Прыпеў: Падрыхтаваў Міхась ШАВЫРКІН.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

УХОДНІ ГАРАСКОН НА НАСЛЮПНЫ ТЫДЗЕНЬ

ШАЛЯМ ВАРТА СЦЕРАГЧЫСЯ СЛУЖБОВЫХ РАМАНАЎ, А ЦЯЛЦАМ ЛЕПШ НЕ СПРАЧАЦЦА З НАЧАЛЬСТВАМ

У АБЕН. Варта звярнуць увагу на знакі, якія вам пасылае лёс. А вось папярэджанне ён аб небяспецы ці звяртае вашу увагу на удалы збег акалічнасцяў — зможце разгадаць толькі вы. У панядзелак не грэбіцьце нават дробнымі даручэннямі начальства: магчыма, менавіта так вы дасягнеце поспеху. У чацвер і пятніцу пажадана ўстрымацца ад авантур. У пятніцу акунцеся з галавой у бягучыя справы — такім чынам пазбегнеце інтры і плёткаў.

ЦЯЛЦЕ. Дзевяццацца шмат часу прысвяціць працы, магчымыя таксама змены ў асабістым жыцці і на службе. Прыяцель і прыяцельніца паспрабуюць не спрачацца з начальствам. Не бойцеся ўзяць на сябе адказнасць — ад гэтага вы толькі выйграеце. Палепшыцца адносіны з афіцыйнымі інстанцыямі. У аўторак, перш чым прыняць новую прапанову, пераканайцеся, што вас не падманваюць. Надыходзіць спрыяльны момант для сур'язнага жыццёвага выбару. Можна паўстаць сітуацыя, якая дапамагае разабрацца ў людзях, з якімі вы маеце зносіны. У суботу паспрабуеце захаваць спакой, не становіцеся работніку.

ПБЛІЗНАТЯ. Нягледзячы на актыўнасць і працаздольнасць, у аўторак можа падрацца маркоца. Калі яна пачне вас адольваць, змяніце тэм, паспрабуеце знізіць аб'ём работ. Вашы дасягненні нікуды ад вас не дзенуцца. Абавязкова папраць сябе чым-небудзь такім, што падніме настрой, — гэта абавязкова ў вас атрымаецца. Сачыце за словамі, каб не пакрыўдзіць навакольных: яны могуць аказацца вельмі запалатымі.

РАК. Пажадана прысвяціць час для ўсталявання новых знаёмстваў і выбудавання адносін з уплывовымі людзьмі. Паспрабуеце перагледзець сістэму каштоўнасцяў, якая складалася. Цяпер вы будзеце аб'ектам павышанай увагі — не дазваляйце няяснасці і залішняй сіпласці пераходзіць у атрыманы з гэтага максімальнай выгады. Варта скарэктавацца на галоўным, адкінуўшы другараднае. У другой палове тыдня сваякма можа спатрэбіцца ваша дапамога, але яны могуць чакаць занадта многа. Памятайце, што вы не абавязаны адпавядаць несправядліва звышшаным патрабаванням.

ЛЕУ. Выдатны час для адпачынку і заўваж, саблюдзіце вір разнастайных падзей. І толькі адна праблема будзе пераждкажыць: як нікуды не спазніцца? Зрэшты, справіцца з ёй вам па сілах. Паспрабуеце быць увесёлым і гаварыць шчыра. Часцей выкарыстоўвайце дыпламатычнае мастацтва — гэта дазволіць абыйсці бокам шматлікія непажаданыя канфлікты. Хоць нязбуваючы канфлікты пажаданымі? Не, мабыць, усё ж такі бываюць... У выхадныя дзень задурацца на хатніх клопатах.

ДЗЕВА. Абапяршыцца на свечасовую сяброўскую параду, вы не толькі нічога не страціце, але і многае набудзеце. Прыслухайцеся да сябе — і вы знойдзеце неабходнае рашэнне. Чацвер пацешыць добрымі навінамі. Калі ў пятніцу пастануць цікавыя прапановы, не адмаўляйцеся, бо ад згоды, магчыма, будзе залежаць ваша кар'ера ў бліжэйшай будучыні. Вашы ідэі і новыя погляды на жыццё прыцягнуць новых шчырых сяброў. У канцы тыдня вас, хутчэй за ўсё, будучы ўспрымаць як тямнічкі і загадкавую асобу, і гэта можа спрыяць росту вашай папулярнасці.

ШАЛІ. Дзевяццацца адносіны, якія ядронна складваюцца, могуць нечаканна перайсці ў іншую плоскасць. Сцеражыцеся службовых раманав, бо яны могуць на корані загубіць кар'еру. Не выключана, што нешта вам дзевяццацца пачынаць зноўку. Пажадана перагледзець свой стыль паводнаў, магчыма — змяніць імідж. Панядзелак — адзін з самых плённых дзён тыдня, калі можна зрабіць нашмат больш, чым заплаваана. На выхадныя дзевяццацца сабе адпачыць менавіта так, як хочацеца.

СКАРПІЕН. Тыдзень спрыяе пасавоўванню ў прафесійнай сферы, умяцаванню сваіх пазіцый. Не варта панаваць на гэты перыяд новых здзяйсненняў, задавальваючыся пакуль тым, што маеце. Панядзелак, аўторак і сераду лепш прысвяціць завяршэнню нясконачаных спраў і падвядзенню вынікаў. Самы час разабрацца з абавязкамі, урэгуляваць адносіны з партнёрамі, разабрацца з фінансамі. Набырчыцеся цяперня, будзеце больш сіпласны ў сваіх дамаганнях. Паспрабуеце стрымліваць раздражненне, якое можа з'явіцца ў вас у дачыненні да партнёраў. Магчымыя праблемы і неразумеанне ў сямі. Паспрабуеце зірнуць на сітуацыю вачыма блізкага чалавека.

СТРАЛЕЦ. Раптоўныя кар'ерныя ўзлёты здараюцца, на жаль, рэдка, аднак цяпер можна чакаць і не такіх цудаў. Правярце: магчыма, вы зможце заняць месца, якое нечаканна вызвалілася. Яно стане для вас выдатным падарункам. У сераду паспрабуеце зразаўмець блізкіх людзей, знайдзіце кампраміснае рашэнне. У пятніцу зможце увасобіць у жыццё мары. У нядзелу будзеце больш аспярожнымі з новымі ідэямі і паведамі, бо яны могуць аказацца толькі яркай мішурай.

КАЗЯРО. Фартуна можа падарыць цудоўны шанец раскрыць свой творчы патэнцыял. У аўторак можае раптам знайсці дзевяццацца даведкі або іншыя дакументы, згуба якіх прымуліла вас у свой час пахвалівацца, альбо адшукаць нешта цікавае ў архіве або бібліятэцы. У сераду не варта паддавацца на майстэрскія ўгаворы знаёмых: іх прапановы, магчыма, нават шчырыя, вам радасці не прыносяць. У суботу будзеце поўныя сілаў і энергіі, так што паспрабуеце паспець узяцца за як мага большую колькасць спраў. У нядзелу ўдзіліце больш увагі сваім блізкім — паверце, дома вы знойдзеце куды больш цікавага, чым за яго сценамі.

ВАДАЛЕЙ. Паспрабуеце зрабіць над сабой намаганне і самаададна адпачыць. Бескарэслівае служэнне блізкім і каханым людзям, зраўнале, справа высакароднае, але і ў ёй трэба рабіць перапынкі. Не варта зацывацца на пытаннях матэрыяльных выгод, лепш падумаць пра душу. Але некаторыя прадстаўнікі гэтага знака ўжо на гэтым тыдні зоймуцца маштабным пераўтварэннем у сваёй справе — толькі вынікаў пакуль што не ўбачыць.

РЫБЫ. Зможце досыць лёгка разабрацца са справамі, незалежна ад іх характара. З'явіцца магчымасць перагледзець свой статус і яшчэ раз абгаварыць гэта з зацікаўленымі людзьмі — зрэшты, тут спатрэбіцца намаганні. У панядзелак магчымы цікавыя прапановы, якія запатрабуюць нестандартных рашэнняў і пазбаўлення ад напружаных звычак. У другой палове тыдня дзевяццацца ўзяць на сябе адказнасць за прыняцце неабходных рашэнняў, якія паўплываюць на найбліжэйшую будучыню. У суботу вашы ідэі адкрыюць прамы шлях да поспеху — вы будзеце задаволеныя.

СЕННЯ Месяц Поўня. Месяц у сузор'і Казярога.

Table with weather forecasts for various cities: Мінск, Віцебск, Магілёў, Гомель, Гродна, Брэст.

Weather forecast section with icons and text for various cities and regions.

26 чэрвеня

1938 год — адбыліся выбары ў Вярхоўны Савет БССР-1 га склікання. Былі абраны 273 дэпутаты, з іх 66 рабочыя, 74 калгаснікі, 133 служачыя, 206 з'яўляліся членамі і кандыдатамі ў члены Камуністычнай партыі.

1941 год — савецкі лётчык Мікалай Гастэла ў раёне Радашковічаў, недалёка ад Мінска, скінуўшы бомбы на калону нямецкіх танкаў і атрымаўшы пашкоджанне сваёй машыны, накіраваў ахоплены польем самалёт у самае скапленне варажай тэхнікі. Ужо праз два дні падзвіг Гастэлы паўтарыў экіпаж лейтэнанта Удавенкі, у лістападзе 1941-га — капітана Хрусталёва і многіх іншых.

«Карыстайцеся, але не злоўжывайце — такое правіла мудрасці. Ні сіпласіць, ні празмернасць не даюць шчасця».

АДЗЕННЕ ДЛЯ МАЛАДЫХ

Шлюбнае адзенне жаніха і нявесты надзяляе асаблівым, сакральным статусам. Адна з самых важных умоў, якія праўдзілі да вясельнага адзення, гэта тое, што яно павіна быць новым ці атрыманым у спадчыну ад самых блізкіх сваякоў.

У моманты статусных пераходаў адзенне выконвала выключна важную ролю. Нават не маючы на сабе адмысловыя родавыя знакі ў кампазіцыі арнаменту, яно забяспечвала міхпакаленную духоўную пераемнасць. Такім чынам, структура ДНК, формула крыві, канстытуцыя чалавека, яго імя, родавае адзенне, арнаментальныя знакі на ім — гэта ўсё разам узятае і ёсць фантом чалавечага быцця ў гэтым свеце і адначасова феномен быцця Роду ў нашай светабудове.

Катэгорычна забаранялася прадаваць рытуальнае адзенне (вясельнае, хрысціяннае, «падрыхтаванае на смерць», г. зн. пахавальнае).

У народнай медыцыне вядомыя выпадкі лячэння бяздзетнасці з дапамогай адзення парадзікі. Сплодная кашуля, у якой была цяжарная жанчына ў момант народжэння дзіцяці, перадавалася той, у якой доўгі час не нарадзіліся дзеці. Але пры гэтым неабходна было ведаць: шчасце дзетанароджэння «пераходзіла» цялкам да іншай жанчыны, а ранейшая ўладальніца кашулі пасля гэтага магла стаць бяздзетнай.

Па ўяўленнях нашых продкаў, шлюбнае адзенне таксама было надзеленае магчымымі ўласцівасцямі, таму яго выкарыстоўвалі як дапаможны сродак падчас роду, а вольшам нявесты (маці) лчылі дзіцячы «суроки». Калі паміраў жанчына, якой не было кама было перадаць у спадчыну свой вясельны ўбор, яго клалі ў труну.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

3 85-годдзем шчыра віншуем публіцыста, экс-старшыню Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы Міхася ХМЯЛЕУСКАГА. Зычым натхнення і моцнага здароўя на новыя гадзі!

А. Жалкоўскі (з Ліда). І. Багіна (з Гродна).

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА